

Rapport

Bedre sammenhæng for børn og unge

Videndeling og koordination i overgange mellem dagtilbud,
grundskole og ungdomsuddannelse

Nanna H. Lindeberg, Marianne S. Kollin, Michael Karvø, Kristoffer Olsen, Lasse
H. Flarup, Martin W. Strandby, Johanne Ø. Henriksen

*Bedre sammenhæng for børn og unge – Videndeling og koordination i
overgange mellem dagtilbud, grundskole og ungdomsuddannelse*

© VIVE og forfatterne, 2018

e-ISBN: 978-87-93626-35-5

Foto: Sine Fiig

Projekt: 11405

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport er udarbejdet af VIVE for KL. Undersøgelsens formål er at tilvejebringe viden om de udfordringer, kommunerne oplever i forhold til koordinering ved børn og unges overgang mellem dagtilbud og grundskole og mellem grundskole og ungdomsuddannelse, herunder i relation til digitale løsninger.

Vi vil gerne takke KL for tildeling af opgaven. En stor tak til de interessenter på området samt ledere og medarbejdere i kommuner og på uddannelsesinstitutioner, der har bidraget til undersøgelsen gennem deltagelse i workshoper og interview. Tak til Marie Ørts Rahbæk og Amanda Thor Andersen, der har bidraget til behandling af data.

VIVEs forsknings- og analysechef Vibeke Normann Andersen har kvalitetssikret rapporten, og derudover er den blevet gennemlæst og kommenteret af to eksterne reviewere.

Forfatterne
2018

Indhold

Sammenfatning	5
Tværgående konklusioner.....	5
Hovedkonklusioner vedrørende overgange fra dagtilbud til grundskole.....	6
Hovedkonklusioner vedrørende overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse.....	9
1 Formål og undersøgelsesdesign.....	13
1.1 Design og metode – kort fortalt.....	14
1.2 Læsevejledning.....	15
2 Børns overgange fra dagtilbud til grundskole.....	17
2.1 De fagprofessionelles samarbejde om overgangen	18
2.2 Identificerede udfordringer og behov	26
3 Unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse.....	37
3.1 De fagprofessionelles samarbejde om overgangen	37
3.2 Identificerede udfordringer og behov	46
Litteratur	55
Bilag 1 Design og metode	57
Bilag 2 Centrale digitale løsninger	65

Sammenfatning

KL har bedt VIVE om at gennemføre en undersøgelse af, hvilke hovedudfordringer kommunerne oplever, der er forbundet med at skabe sammenhæng i børn og unges overgange fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Undersøgelsen tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål.

Undersøgelsesspørgsmål

- Hvordan samarbejder de involverede aktører på nuværende tidspunkt om børn og unges overgang fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse? Herunder:
 - Hvilke aktiviteter og organiseringsformer anvendes, og hvordan understøttes de digitalt?
 - Hvordan indsamles og overleveres viden og dokumentation, og hvordan understøttes arbejdet digitalt?
- Hvilke koordinationsudfordringer oplever aktørerne i arbejdet med overgangene? Herunder:
 - Udfordringer og behov i relation til ledelse, medarbejdere, ressourcer, metoder og processer
 - Udfordringer og behov som følge af fx lovgivningsmæssige eller teknologiske rammebetingelser.

Undersøgelsen tegner et billede af hovedtræk i de fagprofessionelles nuværende samarbejde om at skabe sammenhæng for børn og unge ved overgang fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse. Undersøgelsens fokus og afgrænsning betyder, at det særligt er udfordringer i relation til samarbejde og koordinering, der er søgt identificeret og belyst. Det er således særligt de forhold, der vanskeliggør samarbejdet mellem de fagprofessionelle, der er i fokus, mens velfungerende processer i mindre grad belyses. Endvidere har undersøgelsen fokus på tematikker af relevans for det fremadrettede arbejde med digitale løsninger.

Undersøgelsen har et særligt fokus på de udfordringer, der relaterer sig til overgange for børn og unge i udsatte positioner eller med særlige behov, herunder hvordan digitale løsninger på almenområdet og det specialiserede område spiller sammen.

Undersøgelsen er baseret på kvalitative data. Der er gennemført telefoniske interview og workshops med ledere og fagprofessionelle i otte kommuner. I fire kommuner er der gennemført dataindsamling vedrørende overgangen fra dagtilbud til grundskole, og i fire andre kommuner er der indsamlet data vedrørende overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Derudover indgår data fra to workshopper med centrale interessenter på området og desk research og interview med en række videnspersoner med det formål at skabe overblik over eksisterende digitale løsninger. Se også Bilag 1 for en detaljeret beskrivelse af undersøgelsens design og metode.

Tværgående konklusioner

En række af undersøgelsens konklusioner vedrørende samarbejdet mellem fagprofessionelle om børn og unges overgange er aktuelle både i forhold til samarbejdet om overgangen fra dagtilbud til grundskole og overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. De konklusioner, der går på tværs af de to undersøgte overgange, fremgår af nedenstående boks:

Tværgående konklusioner vedrørende udfordringer og behov i relation til samarbejde om overgangen fra dagtilbud til grundskole og overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

- Der peges på behov for videndeling om temaer, der ikke i dag er videndeling om, herunder et behov for mere kendskab til hinandens praksis i afgivende og modtagende institutioner. Der opleves i den forbindelse et behov for at supplere skriftlig overlevering af information og viden med mundtlig dialog.
- Der tegner sig et billede af, at koordinering og samarbejde om børn og unges overgange på tværs af organisatoriske skel og fagligheder ikke i alle tilfælde foregår systematisk, men til en vis grad bliver personbåret.
- For børn og unge med behov for støtte peges på udfordringer forbundet med at sikre, at den relevante støtte etableres i den modtagende institution, så barnet eller den unge ikke oplever et brud i forbindelse med overgangen.
- Videndeling internt i modtagende institution foregår ikke altid systematisk. Det medfører, at relevant viden ikke i alle tilfælde fastholdes og formidles videre til de fagprofessionelle, der er i kontakt med børnene og de unge.
- Forældre giver ofte samtykke til, at fagprofessionelle kan dele viden, men *når* forældre ikke giver samtykke, er det en udfordring at skabe en god overgang for barnet eller den unge.
- På tværs af interviewene peges på, at ressourcemæssige rammer kan udgøre en udfordring for samarbejdet. Det drejer sig dels om tidsmæssige ressourcer, dels om de digitale ressourcer der er til rådighed.
- Antallet af digitale løsninger, brugervenlighed og integration opleves som en udfordring. Undersøgelsen viser endvidere, at der er lokale variationer i forhold til, hvilke af løsningernes funktionaliteter der anvendes, og at nuværende digitale muligheder ikke i alle tilfælde udnyttes fuldt ud.
- Det er en tværgående pointe, at der blandt de fagprofessionelle er en oplevelse af, at det kan være udfordrende for nogle borgere at anvende de digitale løsninger. Det gælder særligt udsatte grupper og grupper, der ikke har dansk som modersmål.

Hovedkonklusioner vedrørende overgange fra dagtilbud til grundskole

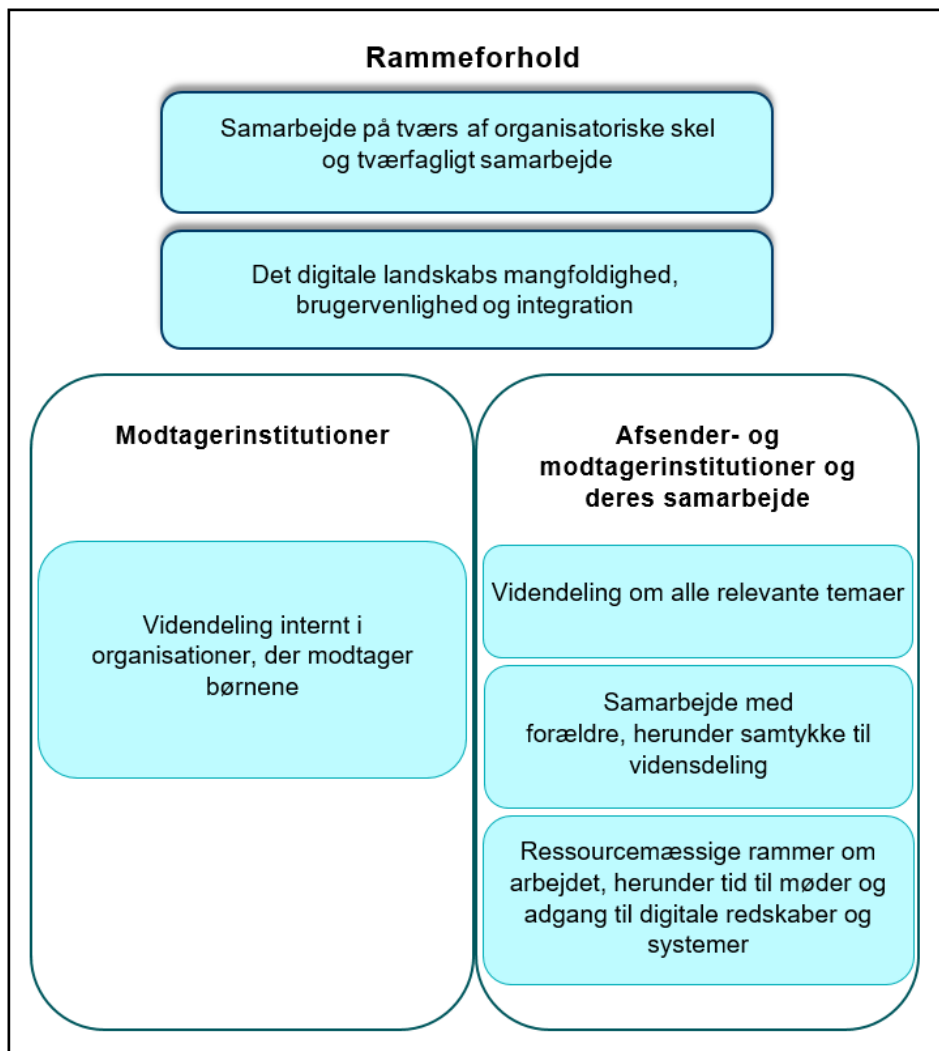
Samarbejdet om børns overgange fra dagtilbud til grundskole foregår for hovedpartens vedkommende ved fysiske møder mellem personalet i dagtilbud og skolefritidsordning (SFO)/skole¹ og til en vis grad med ledelsesmæssig involvering. Særligt i relation til overgange for børn i udsatte positioner er institutionernes ledere involveret, ligesom der her typisk vil være involvering af fagprofessionelle fra kommunens PPR og/eller familieafdeling. I nogle tilfælde anvendes overgangsskemaer om det enkelte barn som en ramme for samarbejdet, og der gennemføres ofte opsamlende og evaluerende møder med henblik på justering af det fremadrettede samarbejde. Kommunikation med forældrene sker dels digitalt, dels ved forskellige fysiske møder i overgangen.

Analysen viser, at der er væsentlige forskelle på, om der er tale om overgange fra daginstitutioner og til skoler, der hyppigt samarbejder om børns overgange, eller om overgange mellem institutioner, der ikke har en fast etableret praksis for samarbejde. Det er af mindre betydning, om institutionen er kommunal eller privat – det afgørende er, om institutionen er en regelmæssig samarbejdspartner eller fx ligger uden for distriktet og i særdeleshed uden for kommunen. Dertil kommer, at antallet af samarbejdspartnere også har betydning for, hvor tæt samarbejde der kan etableres.

¹ En skole består de fleste steder af både undervisning og SFO. For så vidt angår terminologien i rapporten, så anvendes begrebet "skole" for begge dele. I de tilfælde, hvor der er forskel på praksis mellem SFO og undervisningsdel, er det ekspliciteret. Vi anvender i rapporten betegnelsen "SFO". Det skal imidlertid bemærkes, at der i nogle kommuner er tilknyttet fritidshjem til skolerne frem for SFO. I undersøgelsens opdrag og undersøgelsesspørgsmål anvendes begrebet "grundskole". I rapporten anvendes derfor denne term. Dog anvendes den kortere betegnelse "skole" i tilfælde, hvor det giver en sproglig lettelse.

På baggrund af analysen kan seks overordnede udfordringer og behov fremhæves. Disse er illustreret i nedenstående Figur 1.

Figur 1 Udfordringer og behov i samarbejdet om børns overgange fra dagtilbud til grundskole

Som det fremgår af Figur 1, så udspringer nogle af de identificerede udfordringer og behov primært af rammeforhold i relation til samarbejdet om børnenes overgange. Med rammeforhold forstår vi forhold, der ligger uden for den enkelte afsender- eller modtagerinstitutionens kompetence- og ansvarsområde at fastlægge, eksempelvis forhold vedrørende den overordnede organisering af opgavevaretagelse i kommunerne samt forhold vedrørende markedet for digitale løsninger. Selve håndteringen af udfordringerne vedrører såvel afsender- som modtagerinstitutioner, men udfordringerne udspringer af rammeforholdene. Andre af de identificerede udfordringer og behov vedrører primært modtagerinstitutionen, og endelig relaterer en gruppe af de identificerede udfordringer og behov sig til både afsender og modtager samt til samarbejdet mellem de fagprofessionelle, der afgiver og modtager børnene i overgangen fra dagtilbud til skole.

Udfordringer og behov, der primært vedrører rammeforhold om samarbejdet om overgange

Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde

Det er en rammebetingelse for de fagprofessionelles samarbejde om børns overgange fra dagtilbud til skole, at samarbejdet finder sted på tværs af organisatoriske grænser og på tværs af fagligheder, dels mellem kommunale forvaltninger og decentrale institutioner, dels mellem dagtilbud og skole. I nogle tilfælde finder samarbejdet endvidere sted på tværs af kommunegrænser og på tværs af institutioner med forskellige ejerforhold.

Fagprofessionelle på tværs af skoler og dagtilbud oplever, at der ikke i alle tilfælde er en klar systematik i samarbejdet om børn, når det involverer parter, man ikke er vant til at samarbejde med. Det gælder børn, der har et overgangsforløb på tværs af distriktsgrænser – og i særlig grad kommunegrænser. De fagprofessionelle giver udtryk for, at en fælles rammesætning i kommunen i form af fx retningslinjer og overgangsskemaer bidrager til en rød tråd i arbejdet, om end der stadig kan være væsentlig variation i praksis inden for denne ramme. Analysen viser endvidere, at der blandt de fagprofessionelle i daginstitutioner opleves udfordringer forbundet med at håndtere forskelligartede processer og forskellige krav og ønsker fra de modtagende skoler.

For så vidt angår overgangen for børn med særlige behov eller i udsatte positioner er det typisk en rammebetingelse, at aktørgruppen, der indgår i samarbejdet, er udvidet med fagprofessionelle i PPR og/eller kommunens familieafdeling. Selvom der er eksempler på, at der fra forvaltningens side opstilles rammer og procedurer for samarbejdet om overgange for børn med særlige behov, så er der – givet at problemstillingerne er meget forskelligartede – oftest kun overordnede rammer. Det er således i udpræget grad gældende for børn med særlige behov, at det er meget håndholdte processer, hvis indhold og aktørgruppe varierer fra sted til sted og fra gang til gang. Der identificeres i nogle tilfælde udfordringer i relation til det bredere tværfaglige samarbejde, der involverer sundhedspleje, PPR og familieafdeling. I den forbindelse identificeres eksempler på, at der kan være udfordringer forbundet med at sikre, at der ikke i forbindelse med overgangene opstår brud i den støtte, børnene har behov for.

På tværs af interviewene vedrørende børns overgange fra dagtilbud til skole gives der blandt de fagprofessionelle udtryk for, at pædagoger og læreres forskellige fagligheder, samt forskellige kulturer i dagtilbud og skole, i nogle tilfælde kan udgøre en udfordring i relation til samarbejdet, og at der er behov for bedre kendskab til hinandens faglighed og praksis. Der peges på, at det kan vanskeliggøre samarbejdet, hvis forskellige faggrupper ikke taler et fælles sprog. Behovet for et fælles sprog forstærkes, hvis en del af dialogen foregår digitalt.

Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration

Der udtrykkes blandt de fagprofessionelle behov for et mere enstrenget system, bundet sammen af én digital indgang, frem for de nuværende forskellige systemer til forskellige delopgaver og former for dialog. Der udtrykkes endvidere behov for øget systemmæssig brugervenlighed særligt blandt medarbejdere, der ikke anvender systemerne hyppigt.

Udfordringer og behov, der primært vedrører modtagerinstitutioner

Videndeling internt i organisationer, der modtager børnene

Der identificeres udfordringer forbundet med at sikre, at den viden, der overleveres fra dagtilbuddet, systematisk tilgår de relevante medarbejdere i skolen, således at både medarbejdere tilknyttet SFO, 0. klasse og 1. klasse får delt den relevante viden, fx om relationer i børnegruppen eller et barns særlige behov.

For så vidt angår digital understøttelse er der i materialet eksempler på, at undervisningsdel og SFO indsamler stamdata om det enkelte barn og kommunikerer med forældre i forskellige systemer.

Udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde

Videndeling om alle relevante temaer

Udfordringer vedrørende videndeling vedrører både videndeling om enkelte børn og om generelle faglige, pædagogiske og didaktiske forhold.

Blandt de interviewede peges på, at der både er relevant viden og data, der i dag indsamles, men ikke deles, og viden og data, som i dag ikke indsamles, men som det vil være relevant at indsamle og dele med henblik på at understøtte bedre overgange fra dagtilbud til grundskole. Der peges både på et behov for overlevering af mere viden fra dagtilbud til skole og feedback fra skole til dagtilbud. Endvidere peges der på et behov for i højere grad at indsamle og dele viden om børnenes perspektiver.

Samarbejde med forældre, herunder samtykke til videndeling

På tværs af interviewene gives der udtryk for, at forældre ofte giver samtykke til, at fagprofessionelle kan dele viden, men *når* forældre ikke giver samtykke, er det en udfordring at skabe en god overgang for barnet.

Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer

De ressourcemæssige rammer om de institutioner, der samarbejder om børns overgange, er givet eksternt for institutionerne. Men inden for den enkelte institutions samlede ramme vil der være rum for lokale prioriteringer af opgaver.

Der peges blandt de deltagende ledere og medarbejdere på, at det i en travl hverdag kan være vanskeligt for personalet i dagtilbud og skole at finde tid til at mødes om samarbejdet om overgangene. Der udtrykkes endvidere behov for, at medarbejdere har adgang til relevante ressourcer i relation til arbejdet med digitale løsninger, herunder egen mailadresse og adgang til pc, eller at det alternativt sikres, at der nemt kan logges ind på de relevante systemer via tablet, som medarbejderne har til rådighed.

Hovedkonklusioner vedrørende overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse

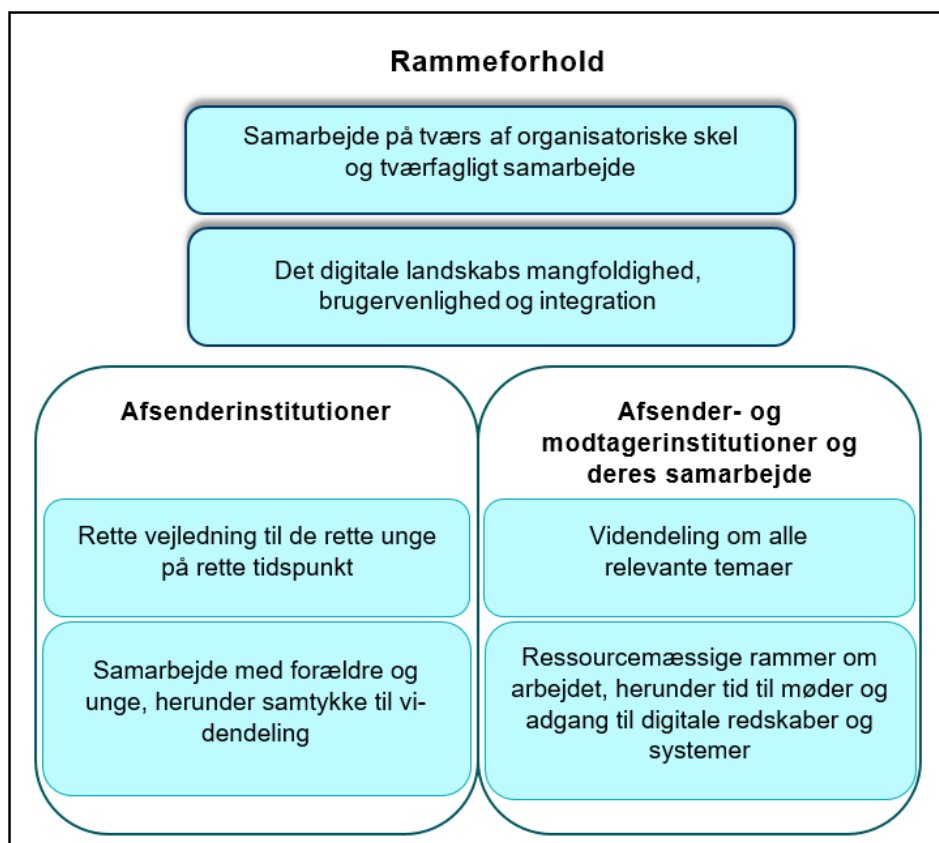
For så vidt angår samarbejdet om unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse er overgangen i flere henseender mere kompleks end overgangen fra dagtilbud til grundskole. Der er for det første flere aktører involveret, og der er ikke tale om én typisk overgang, men et stort spænd af forskellige veje fra grundskole til ungdomsuddannelse afhængigt af blandt andet den unges valg af ungdomsuddannelse, om den unge vurderes uddannelsesparat, og af om den unge har særlige behov eller er i en udsat position. Fælles for de unges overgang er imidlertid, at Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) er en central aktør – ikke mindst i overgangen for de unge, der ikke vurderes uddannelsesparate. Samarbejdet mellem de fagprofessionelle er som følge af de unges forskellige overgangsforløb også forskelligartet.

Videndeling om de enkelte elever i form af uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner, studievalgportfolio og eventuel handleplan er lovreguleret og understøttet digitalt. Denne viden-

deling suppleres af møder mellem grundskole, ungdomsuddannelsesinstitutioner og UU-vejledning, hvor det generelle samarbejde om de unges overgange drøftes.

På baggrund af analysen kan seks overordnede udfordringer og behov fremhæves. Disse er illustreret i nedenstående Figur 2 og beskrives nærmere nedenfor.

Figur 2 Udfordringer og behov i samarbejdet om unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse

Som det fremgår af Figur 2, så vedrører nogle af de identificerede udfordringer og behov primært rammeforhold i relation til samarbejdet om de unges overgange. Andre af de identificerede udfordringer og behov vedrører afsenderinstitutioner, og endelig er der identificeret udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender og modtager samt til samarbejdet mellem de fagprofessionelle, der afgiver og modtager de unge. De identificerede udfordringer og behov beskrives nærmere nedenfor.

Udfordringer og behov, der primært vedrører rammeforhold om samarbejdet om overgange

Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde

For så vidt angår overgangen for unge med særlige behov eller i udsatte positioner fremhæves det på tværs af interview og workshoper, at der er mange aktører på tværs af institutioner og sektorer involveret i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, og det opleves som uforholdsmæssigt ressourcekrævende for de fagprofessionelle omkring en ung at identificere og kontakte hinanden samt indhente relevante udredninger, dokumentation mv. Der er således udfordringer forbundet med at sikre, at den relevante viden om den unges situation eller behov deles med de relevante

aktører i forskellige institutioner og kommunale forvaltninger. Dermed er der også udfordringer med at sikre, at den nødvendige støtte til den unge er til stede allerede ved skolestart og ikke først etableres efterfølgende. Det kan dels skyldes, at den unge eller den unges forældre ikke ønsker, at viden deles. Men der er også eksempler på, at behov viderefremmes, men ikke er tilstrækkeligt beskrevet, og at støttebehov ikke er konstateret i grundskolen.

Endelig peges på eksempler på, at UU sent får besked om frafaldstruede unge, hvilket vanskeliggør handling i rette tid.

Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration

For så vidt angår udfordringer vedrørende de digitale løsninger identificeres tre områder, hvor der opleves udfordringer i forbindelse med samarbejdet om unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse. For det første er der en oplevelse af, at de organisatoriske skel mellem aktørerne genfindes digitalt, idet aktører fra forskellige institutioner anvender forskellige digitale løsninger, hvilket vanskeliggør kommunikationen. For det andet opleves antallet af systemer som en udfordring. Endelig nævnes for det tredje et behov for øget brugervenlighed.

Udfordringer og behov, som primært vedrører afsenderinstitutioner

Rette vejledning til de rette unge på det rette tidspunkt

I forhold til at sikre den rette vejledning er der blandt de interviewede en opmærksomhed på, om de unge præsenteres for en tilstrækkelig bred palet af mulige ungdomsuddannelser. Endvidere er det et perspektiv, at det i nogle tilfælde er en udfordring, at der ikke gennemføres individuel vejledning for elever, som er vurderet uddannelsesparate. Både elever og fagprofessionelle oplever således, at der også blandt de uddannelsesparate er elever, som har behov for vejledning om valg af uddannelse og/eller formidling af støttebehov i ansøgning til ungdomsuddannelse, hvilket vurderes væsentligt for en god overgang.

I forhold til at sikre vejledning på det rette tidspunkt er der på tværs af interviewene enighed om, at det er vigtigt at sætte ind tidligt, hvis man ønsker at understøtte de unges overgang til ungdomsuddannelse og uddannelsesvalg. Samtidig peges der blandt de interviewede lærere også på, at det for nogle af de unge er meget abstrakt at skulle forholde sig til ungdomsuddannelsesvalg i 8. klasse.

Samarbejde med forældre og unge, herunder samtykke til videndeling

I overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse er det oftest ikke et problem at opnå forældres samtykke til videndeling mellem fagprofessionelle. Dog giver interview og workshopper indtryk af, at det i højere grad opleves som en udfordring at indhente samtykke til videndeling mellem fagprofessionelle i relation til de unges overgang, end til børn der går fra dagtilbud til grundskole. I nogle tilfælde er der således relevante oplysninger, som uddannelsesinstitutionerne ikke modtager, fordi den unge eller forældrene ikke vil give samtykke.

I forhold til forældresamarbejdet fremhæves, at det – særligt for mindre ressourcestærke familier – kan være en udfordring at skulle forholde sig til de mange forskellige planer og redskaber: UddannelsesParathedsvurdering (UPV), elev- og uddannelsesplaner, eventuelle handleplaner og snart studievals-portfolioen.

Udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde

Videndeling om alle relevante temaer

Udfordringer vedrørende videndeling om alle relevante temaer vedrører både videndeling om enkelte unge og om generelle faglige, pædagogiske og didaktiske forhold.

Der er på tværs af de gennemførte interview en klar tilkendegivelse af, at det opleves som en udfordring, at viden om unges problemstillinger og støttebehov, og hvordan disse imødegås, ikke i tilstrækkeligt omfang tilgår ungdomsuddannelsesinstitutionerne og de medarbejdere på uddannelserne, der skal varetage undervisningen af de unge.

I forlængelse heraf gives der blandt de fagprofessionelle udtryk for, at der i forhold til at sikre gode overgange er et behov for i højere grad at kunne videreformidle gode erfaringer med tilrettelæggelse af understøttende læringsmiljøer og metoder og viden om adfærdsmønstre fra de afgivende institutioner til de institutioner, der modtager de unge, end de nuværende rammer for udveksling af viden umiddelbart understøtter. Endvidere peger undersøgelsen på, at der blandt fagprofessionelle i grundskolen opleves behov for mere feedback fra ungdomsuddannelsesinstitutionerne.

Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer

I analysen identificeres forskellige ressourcemæssige udfordringer i relation til arbejdet med sammenhængende overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse. For det første peger deltagere i undersøgelsen på, at det opleves som en udfordring at finde tid til at deltage i koordinerende møder. For det andet peges der på, at fagprofessionelle mangler adgang til relevante ressourcer i relation til arbejdet med digitale løsninger, herunder eksempelvis adgang til pc med mulighed for at sende sikker mail.

1 Formål og undersøgelsesdesign

Danske børn indgår i deres første 18 leveår i en lang række af offentlige tilbud, hvor de møder mange forskellige medarbejdere med forskellige professionelle baggrunde. Centrale kommunale tilbud er dagtilbud, grundskoler og social- og sundhedsfaglige tilbud fx i regi af sundhedsplejen, PPR og børne- og familieafdelingerne. Hertil kommer en række kultur- og fritidstilbud. Efter afslutningen af grundskolen er de centrale tilbud forberedende tilbud og ungdomsuddannelser.

Hvis det enkelte barn skal opleve en sammenhæng i de forløb og de tilbud, det modtager, er der behov for videndeling og koordinering mellem de professionelle, som barnet og familien møder. Det kan fx være mellem sundhedsplejerske og dagtilbud eller i overgangen fra børnehave til skole. Der er derfor i mange kommuner fokus på at understøtte en helhedsorienteret og koordineret indsats for børn, unge og deres familier.

En helhedsorienteret og koordineret indsats er vigtig for alle børn. Det er imidlertid særlig vigtigt at sikre sammenhængende forløb og indsatser for børn med særlige behov og børn i socialt udsatte positioner. Dels har disse børn og deres familier et særligt behov for støtte, og typisk et behov for flere forskellige former for støtte, og dels vil disse børn som følge heraf ofte være i kontakt med flere forskellige aktører og opleve flere skift og potentielle snitfladeproblematikker.

En helhedsorienteret og koordineret indsats fordrer samarbejde på tværs af organisatoriske enheder og fagprofessioner, og jo flere aktører, jo større kompleksitet. Skal data og dokumentation anvendes optimalt er der behov for, at alle enheder og fagprofessionelle har adgang til for dem relevant viden om barnet og familien. I den sammenhæng kan digitale løsninger, der understøtter de fagprofessionelles videndeling og samarbejde, spille en central rolle for koordination af arbejdet. Og løsningernes brugervenlighed og funktionalitet er et væsentligt opmærksomhedspunkt.

KL har igangsat et initiativ, der skal bidrage til at skabe bedre koordination og sammenhæng i udvalgte forløb på 0-18 års området. I første omgang:

- Overgang mellem dagtilbud og grundskole
- Overgang mellem grundskole og ungdomsuddannelse.

I regi af initiativet skal der identificeres og findes løsninger på de koordinationsudfordringer, der ofte opstår. Det kan fx være gennem etablering af bedre muligheder for at indsamle og dele data, it-understøttelse og bedre arbejdsgange.

KL har i den forbindelse bedt VIVE om at gennemføre en analyse, der skal afdække, hvilke hovedudfordringer der er forbundet med at skabe sammenhæng i overgangene fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse. Herunder hvordan arbejdet med overgangene understøttes digitalt.

Undersøgelsen tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

Undersøgelsesspørgsmål

- Hvordan samarbejder de involverede aktører på nuværende tidspunkt om børn og unges overgang fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse? Herunder:
 - Hvilke aktiviteter og organiseringsformer anvendes, og hvordan understøttes de digitalt?
 - Hvordan indsamles og overleveres viden og dokumentation, og hvordan understøttes arbejdet digitalt?
- Hvilke koordinationsudfordringer oplever aktørerne i arbejdet med overgangene? Herunder:
 - Udfordringer og behov i relation til ledelse, medarbejdere, ressourcer, metoder og processer
 - Udfordringer og behov som følge af fx lovgivningsmæssige eller teknologiske rammebetingelser.

Tidligere undersøgelser viser, at de koordineringsudfordringer, der opstår i overgangen fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse, kan have forskellig karakter og handle om eksempelvis ledelsesmæssige, organisatoriske og kulturelle forhold.² Nogle udfordringer vil være relateret til deling af data og til it-understøttelse, mens andre udfordringer ikke umiddelbart udspringer af nuværende digitale løsninger. Fremtidige digitale løsninger kan imidlertid være en del af løsningen på udfordringerne, hvis løsningerne kan opfylde eksempelvis en række krav til brugervenlighed, deling af data og dokumentation og etablere rammerne for et digitalt samarbejdsrum.

Koordinationsudfordringer kan opleves forskelligt af forskellige aktører. En arbejdsgang, der umiddelbart er meningsfuld for den institution, der afgiver et barn, kan opleves som udfordrende for den modtagende institution. Der kan endvidere være forskel på oplevelsen af sammenhæng og koordinering blandt forskellige professionelle omkring barnet eller den unge og på barnet/den unges og forældrenes oplevelse. For børn i udsatte positioner og børn med særlige behov, der typisk har behov for flere former for støtte, er der en yderligere kompleksitet i koordinationsarbejdet, da der ofte er flere aktører involveret.

På den baggrund har vi anlagt et bredt, helhedsorienteret fokus på analysen i den forstand, at der dels anlægges et bredt fokus, for så vidt angår karakteren af de koordinationsudfordringer, vi afdækker, dels sikres en bredde i perspektiver på overgangen gennem bred inddragelse af fagprofessionelle og interessenter, jf. afsnit 1.1 nedenfor. Da analysen gennemføres i regi af et initiativ om digitale løsninger, er det samtidig et centralt fokus, at analysen adresserer tematikker af relevans for det fremadrettede arbejde med digitale løsninger.

Der findes forskellige typer af digitale løsninger til understøttelse af arbejdet på dagtilbuds-, grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet. I undersøgelsen har vi fokus på de løsninger, der vurderes at være særligt væsentlige i forhold til understøttelse af sammenhæng i overgangene. Det drejer sig om digitale læringsplatforme, løsninger til kommunikation og samarbejde, vejledningssystemer samt nationale it-services.

1.1 Design og metode – kort fortalt

Undersøgelsen er gennemført med et kvalitativt undersøgelsesdesign. Dette med henblik på at understøtte analysens fokus på en bred, eksplorativ og helhedsorienteret afdækning af udfordringer ved koordineringen af overgange. Der er gennemført dataindsamling gennem desk research, workshopper med centrale interessenter og interview med centrale videnspersoner på det digitale område. Der er endvidere gennemført dataindsamling i otte kommuner. De otte kommuner er udvalgt

² Se fx Skolestartudvalget (2006), Brostrøm, S (2001) og Katznelson, N., Murning, S. & Pless, M. (2009).

ud fra kriterier, der understøtter, at kommunerne adskiller sig fra hinanden på en række centrale områder, der kan have betydning for arbejdet med børn og unges overgange. Det har ved udvælgelsen af kommunerne været et hensyn, at der blandt deltagende kommuner er variation i forhold til indbyggertal, geografisk placering og befolkningstæthed, nuværende anvendelse af digitale løsninger samt om kommunen har etableret en ungeenhed. Der har dog i praksis været mindre forskelle på kommunerne i relation til, om der er etableret ungeenhed, idet alle medvirkende kommuner har en særlig organisering i forhold til de unge. De otte deltagende kommuner fremgår af Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Oversigt over deltagerkommuner

	Deltagerkommuner i overgangen fra dagtilbud til grundskole	Deltagerkommuner i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse
Interview	Ishøj	Randers
	Aabenraa	Sorø
Workshop	Frederikssund	Frederiksberg
	Vejle	Skanderborg

Datagrundlaget for analysen fremgår af Tabel 1.2

Tabel 1.2 Oversigt over dataindsamling

Data	Formål	Metode	Antal personer
Dokumenter og beskrivelser på hjemmesider mv	Kortlægge markedet for løsninger til digital understøttelse af koordinering ved overgangene	Desk research af strategi- og policydokumenter og relevante SKI-rammeaftaler inden for it-løsninger til undervisning m.fl.	
Kvalitative interview med aktører med indblik i digital understøttelse på områderne	Validere og supplere kortlægningen af markedet for digitale løsninger	Åbne/eksplorative interview	5 personer
Kvalitative interview i otte kommuner i form af telefoninterview og fokusgruppeinterview på workshopper	Afdække nuværende praksis og udfordringer for koordination af overgange og digital understøttelse	Individuelle strukturerede telefoninterview og workshopper med fokusgruppeinterview og plenudrøftelser	98 personer fordelt på otte deltagerkommuner
Workshopper med centrale interessenter	Kvalificering og skærpelse af undersøgelsens fokus og efterfølgende dataindsamling Afdække nuværende praksis og udfordringer for koordination af overgange og digital understøttelse	Workshop med gruppe- og plenudrøftelser	30 deltagere fordelt på to workshopper

Bilag 1 indeholder en uddybende beskrivelse af undersøgelsens design og metode.

1.2 Læsevejledning

Rapporten indeholder, foruden dette indledende kapitel 1, to kapitler og to bilag.

I kapitel 2 gives et billede af den nuværende praksis for samarbejde, koordination og videndeling om børns overgange fra dagtilbud til grundskole baseret på data fra de deltagende kommuner. I kapitlet beskrives, hvilke aktører der samarbejder og deler viden, hvordan arbejdet er organiseret,

hvordan forældrene inddrages, og i hvilken grad der er digital understøttelse heraf. Kapitel 2 indeholder endvidere en præsentation af analysen af udfordringer og behov vedrørende de fagprofessionelles samarbejde og koordination i forbindelse med børnenes overgang fra dagtilbud til grundskole.

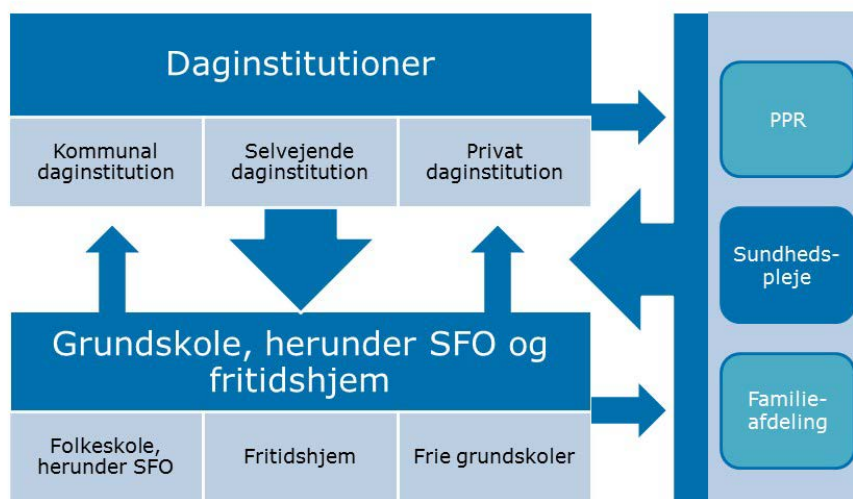
Kapitel 3 tegner et billede af den nuværende praksis for samarbejde, koordination og videndeling om unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse baseret på data fra de deltagende kommuner. Kapitlet præsenterer resultaterne af analysen af udfordringer og behov vedrørende de fagprofessionelles samarbejde og koordination i forbindelse med de unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse.

I Bilag 1 redegøres for undersøgelsens design og metode. Bilag 2 præsenterer et overblik over de forskellige kategorier af løsninger til digital understøttelse af koordinering og videndeling mellem dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser.

2 Børns overgange fra dagtilbud til grundskole

Der er mange forskellige fagprofessionelle involveret i børns overgange fra dagtilbud til grundskole. Overgangen foregår i mange tilfælde fra én kommunal institution til en anden inden for den samme kommune, men for nogle børn sker overgangen mellem private eller selvejende daginstitutioner og/eller til private skoler. Det kan have betydning for koordinationen, om den skal foregå mellem kommunale institutioner eller mellem kommunale og private institutioner eller på tværs af kommuner. For børn i udsatte positioner eller børn med særlige behov er også aktører fra PPR og den kommunale familieafdeling relevante, ligesom sundhedsplejen kan være involveret i overgangen jf. nedenstående Figur 2.1.

Figur 2.1 Fagprofessionelle involveret i børns overgange fra dagtilbud til grundskole

Undersøgelser og forskning i overgangen mellem dagtilbud og skole viser, at det har betydning for børnenes trivsel og de professionelle handlemuligheder, om de professionelle i SFO og 0. klasse, får overleveret viden om børnene og deres relationer ved overgangen fra børnehave. Kommunerne arbejder allerede med dette, og der er lokalt udviklet forskellige redskaber, procedurer og vejledninger til kommunernes institutioner for at understøtte arbejdet med børns overgange fra dagtilbud til skole (EVA, 2013). Undersøgelser peger også på, at der er en væsentlig variation i samarbejdet og dermed også i koordineringen mellem de fagprofessionelle. Mens der er tæt samarbejde og koordinering mellem nogle daginstitutioner og grundskoler, så er de fagprofessionelle andre steder ikke i samme grad i dialog om børnenes overgang fra dagtilbud til grundskole (Brostrøm, 2001; Stanek, 2011; EVA, 2013; DEA, 2017).

I denne del af analysen adresseres undersøgelsesspørgsmålene i relation til overgangen mellem dagtilbud og grundskole. Vi belyser, hvordan de involverede aktører på nuværende tidspunkt samarbejder om børns overgang fra dagtilbud til grundskole (afsnit 2.1), samt hvilke koordinationsudfordringer og behov aktørerne oplever i arbejdet med overgangene (afsnit 2.2). For nogle af de identificerede udfordringer er der i forbindelse med dataindsamlingen fremkommet eksempler på, hvordan man i de deltagende kommuner konkret arbejder med at håndtere og overkomme de identificerede udfordringer med henblik på at understøtte de fagprofessionelles behov i relation til arbejdet

med at skabe sammenhæng i overgangene. Disse eksempler er videreformidlet i bokse i de relevante afsnit.

2.1 De fagprofessionelles samarbejde om overgangen

Formålet med denne del af analysen er at tegne et billede af den nuværende praksis for samarbejde, koordination og videndeling om børns overgange fra dagtilbud til grundskole baseret på data fra de deltagende kommuner. Herunder et billede af, hvilke aktører der samarbejder og deler viden, hvordan arbejdet er organiseret, hvordan forældrene inddrages, og i hvilken grad der er digital understøttelse heraf. Først beskrives et typisk overgangsforløb fra dagtilbud til grundskole. Både når det foregår mellem parter med et etableret samarbejde (afsnit 2.1.1) og mellem parter, der ikke har en fast samarbejdsrelation, herunder hvordan overgangsforløbet adskiller sig, hvis der er private dagtilbud eller fri- eller privatskoler involveret (afsnit 2.1.2). Endelig beskrives, hvilke særlige forhold der gør sig gældende for overgangsforløb for børn med særlige behov (afsnit 2.1.3).

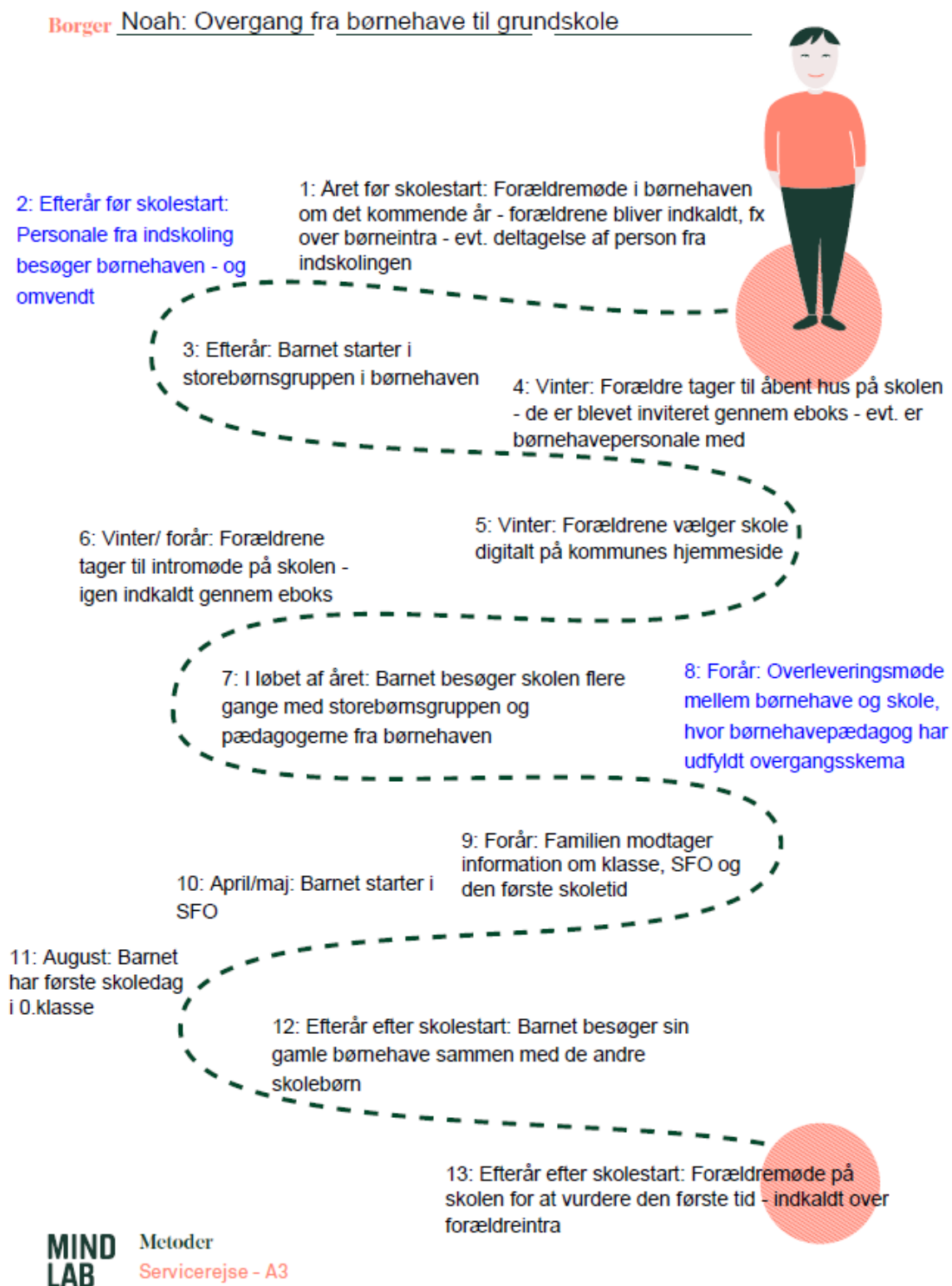
2.1.1 Overgangsforløb – i det vante samarbejde

Analysen viser, at det har betydning for overgangsforløbet, om barnets overgang finder sted fra et dagtilbud til en skole, der hyppigt samarbejder, eller om overgangen finder sted mellem to institutioner, der ikke er i hyppig kontakt med hinanden om børns overgange. Det nedenfor skitserede forløb afspejler en typisk overgang, som den foregår, når barnet skifter fra en daginstitution til en skole, som er vant til at samarbejde, fordi skolen overtager langt hovedparten af daginstitutionens børn.

Figur 2.2 nedenfor illustrerer, hvordan et barns overgangsforløb fra dagtilbud til skole typisk kan se ud. Der er undervisningspligt fra august i det kalenderår, hvor barnet fylder seks år, jf. folkeskoleloven. Da skal barnet som hovedregel begynde i børnehaveklassen i en folkeskole eller påbegynde anden undervisning som alternativ til folkeskolen. Det er i nogle tilfælde muligt at lade barnet begynde i skole et år senere, end undervisningspligten indtræder. Det er kommunalbestyrelsen, der skal godkende, at skolestarten bliver udsat. Udsættelse skal ske på baggrund af en individuel vurdering af barnet og i givet fald være begrundet i barnets udvikling. Der er ikke centralt fastsat retningslinjer for, hvordan denne vurdering skal foretages.

Det skitserede eksempel på et overgangsforløb er baseret på dataindsamlingen i de fire kommuner og er udtryk for de generelle fællestræk.

Figur 2.2 Eksempel på overgang fra dagtilbud til grundskole

Note: Aktiviteter, hvor barnet og/eller forældrene er involveret, er skrevet med sort ('front stage' servicerejse), mens aktiviteter, hvor kun de fagprofessionelle er involveret, er skrevet med blå ('back stage' servicerejse).

Kilde: Servicerejsen er konstrueret på baggrund af dataindsamlingen i deltagerkommunerne. Til brug for arbejdet har vi anvendt skabeloner udviklet af MindLab (<http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse>)

Som det fremgår af Figur 2.2, er det generelle billede på baggrund af telefoninterview og workshopper i de fire kommuner, at en stor del af de fagprofessionelles samarbejde om børnenes overgang fra dagtilbud til skole sker i konkrete fysiske møder mellem personalet i børnehaven og i SFO/indskolingen. Der er relativ stor variation i omfanget af skriftlighed, der ledsager samarbejdet, men generelt understøttes den skriftlige overlevering i begrænset omfang digitalt.

Der er variation på tværs af kommunerne, men også internt i kommunerne fx imellem praksis i forskellige distrikter. Selvom forvaltningen i nogle af deltagerkommunerne har arbejdet med at understøtte samarbejdet om overgange i form af minimumsretningslinjer og overleveringsskemaer, er der således variation i, hvordan disse anvendes i praksis. I andre kommuner er der stillet krav om, at der skal udarbejdes samarbejdsaftaler mellem institutioner, der regelmæssigt overleverer og modtager børn, men det er i højere grad op til de enkelte distrikter eller institutioner at fastlægge det nærmere indhold af aftalen for samarbejde og koordinering.

Det er en særlig opmærksomhed, at overgangen i mange kommuner foregår i to tempi: Først en overgang fra daginstitution til SFO i foråret forud for barnets skolestart og herefter en overgang til dagligdagen i 0. klasse og SFO ved skoleårets start. Der skal på denne vis sikres overlevering af viden og koordinering dels mellem dagtilbud og SFO, dels internt på skolen mellem medarbejdere i SFO og medarbejdere i 0. klasse. Kommunikationen med forældrene om overgangsforløbene sker via digitale kommunikationsløsninger og i fælles forældremøder.³

I afsnittene nedenfor uddybes, hvilke forskellige aktiviteter der finder sted i forbindelse med overgangen, hvilken viden der bliver delt, og gennem hvilke kanaler videndelingen finder sted, herunder omfanget af digital understøttelse.

2.1.1.1 Samarbejde forud for selve overgangen

I nogle af de deltagende kommuner er det op til de enkelte distrikter eller områder at fastlægge en strategi for samarbejde og koordinering. I andre kommuner er arbejdet med overgangene understøttet fra forvaltningen.

Forældresamarbejde

Generelt starter samarbejdet om et konkret barns overgang fra dagtilbud til skole cirka et år før barnets skolestart, hvor det i løbet af efteråret indledes med et forældremøde i børnehaven for forældre til børn, der skal starte i skole i august det efterfølgende år. På mødet orienteres forældrene mundtligt eksempelvis om, hvilke skoleforberedende aktiviteter børnehaven planlægger at gennemføre, hvornår børnene starter i SFO samt om børnehavens planlagte aktiviteter i forhold til fx besøg på skolen.

Det varierer såvel mellem kommuner som inden for kommunen, hvorvidt der deltager en skoleleder, børnehaveklasseleder og/eller pædagogisk personale fra SFO i forældremødet. De børnehaver eller skoler, der i dataindsamlingen har nævnt som en del af deres praksis, at personale fra SFO og/eller undervisningsdel deltager i mødet, har været kendetegnet ved, at antallet af samarbejdspartnere er relativt afgrænset, dvs. at skolen modtager langt hovedparten af sine børn fra få institutioner, og omvendt at institutionen oftest kun afleverer børn til en enkelt skole.

Der er desuden eksempler på, at der 6-12 måneder før skolestart afholdes individuelle forældre-samtaler i stedet for et fælles forældremøde, hvor der på baggrund af et spørgeskema til forældrene om deres barn drøftes, om der er særlige fokusområder for barnet i det kommende år. I nogle kommuner udfyldes skemaerne af det pædagogiske personale forud for mødet som oplæg til drøftelse,

³ Se evt. Bilag 2 vedr. centrale digitale løsningskategorier.

andre steder anvendes overleveringsark, der udfyldes af det pædagogiske personale og forældre i fællesskab ved et møde.

Forældrene vil typisk derefter deltage i et arrangement på en eller flere skoler, hvor der gives generel information om skolen, hvorefter de vælger skole og indskriver barnet digitalt. Herefter vil der være et forældremøde på skolen for de forældre, hvis børn skal starte på skolen. Det er igen varierende mellem kommunerne og inden for kommunen, hvorvidt personale fra en eller flere børnehaver deltager i disse møder. En af deltagerkommunerne har som et fast krav for hele kommunen – som en del af minimumsretningslinjerne for samarbejdet om overgange – at der skal deltage personale fra børnehaverne ved disse møder på skolen som et led i at styrke samarbejdet om overgangene.

Generel information til forældrene kommunikerer digitalt via fx Børneintra for de dagtilbud, der anvender denne løsning og via Skoleintra for skolens vedkommende. En enkelt af de daginstitutioner, der indgår i undersøgelsen, har valgt at anvende Skoleintra som skolen frem for Børneintra som øvrige dagtilbud i kommunen, hvilket betyder, at forældrene benytter samme kommunikationsindgang gennem hele overgangen, og at de kender systemet, når deres barn starter i skole, hvilket fremhæves som positivt fra flere sider. Denne løsning er muliggjort af, at der er tale om en skole og et dagtilbud, der organisatorisk er samlet i én enhed – et "Børneunivers".⁴

Møder og besøg mellem personalet i SFO/indskoling og børnehave – med og uden børnene

Oftest vil personalet i børnehaven og skolen afholde møder og besøge hinanden i løbet af efteråret eller foråret forud for skolestart. Omfang og karakter af møder og besøg er varierende og ofte betinget af antallet af samarbejdspartnere. Besøgene har blandt andet til formål at øge kendskabet til hinandens praksis, ligesom der kan indgås aftaler om kommende aktiviteter om fx et fælles tema, som kan sikre genkendelighed for børnene i deres overgang.

Fælles for deltagerkommunerne er, at de kommende skolebørn besøger SFO'en og/eller skolens undervisningsdel. En af deltagerkommunerne har vedtaget minimumsregler i forhold til overgange, som indebærer, at børnehaven skal besøge skolen mindst tre gange. Besøgene kan dog være langt hyppigere: En børnehave har således månedlige besøg på skolen, hvor børnene bl.a. deltager i idrætstimerne sammen med børnehaveklassen, og i tiden op til starten i SFO i foråret ser børnehavebørnene og børnehaveklassebørnene hinanden ugentligt.

Koordinering af besøg sker typisk via telefonen og eventuelt over mail. I flere tilfælde nævnes, at det kun er lederen af børnehaven, der har mailadgang. Det betyder, at medarbejdere ikke kan kontaktes direkte, men skal kontaktes gennem lederen, hvilket opleves som en omstændelig arbejdsgang.

Overleveringsmøde med overleveringsskema

Foruden forældremøderne og de indbyrdes møder mellem personale og børn i børnehaver, SFO og 0. klasse er det kendetegnende for flere af kommunerne i undersøgelsen, at der i løbet af vinteren og foråret forud for skolestart er et egentligt overdragelsesmøde mellem børnehave og skole. Fra børnehaven er det typisk en medarbejder tilknyttet de ældste børn, der deltager. Fra skolen deltager typisk børnehaveklasselederen, og i nogle tilfælde deltager også øvrigt pædagogisk personale fra indskolingen og/eller en skoleleder.

På mødet deles der viden om såvel den samlede børnegruppe som de enkelte børn. I flere af deltagerkommunerne overleveres viden om alle børnene enkeltvis, hvilket er en fælles praksis for hele

⁴ På nuværende tidspunkt arbejdes med en fælleskommunal samarbejdsplatform, Aula, for alle folkeskoler til erstatning for det nuværende Skoleintra med henblik på at sikre, at elever, lærere og forældre oplever en sammenhængende digital folkeskole. 93 kommuner har valgt også at benytte Aula til dagtilbud, hvilket muliggør, at Aula fremadrettet vil kunne fungere som en samlende platform for skole og dagtilbud tilsvarende eksemplet ovenfor, hvor der deles system. Se endvidere Bilag 2.

kommunen, mens det i nogle kommuner kun er for udvalgte børn, at der foregår en individuel overlevering.

Viden om den samlede børnegruppe kan fx omhandle, hvilke aktiviteter og oplevelser børnegruppen har haft, og hvilken pædagogik børnehaven har anvendt i sin praksis. Det kan også være information om gruppedynamikker: Hvilke børn kan med fordel sidde sammen, være gå-makkere o.l.

I forhold til den viden, der overleveres om det enkelte barn, så er det et gennemgående træk, at der oplyses om barnets styrker og udfordringer i forhold til forskellige kompetenceområder (sociale, motoriske, sproglige mv.), og om eventuelle tiltag eller tilgange, der er anvendt for at afhjælpe en given udfordring. Overlevering af viden om det enkelte barn sker inden for lovgivningsmæssige rammer om tavshedspligt og videregivelse af personfølsomme oplysninger. Her vil der oftest være behov for at indhente forældresamtykke til udveksling af oplysninger. Det vil bero på en konkret vurdering i hvert tilfælde, om børnehaven uden forældremyndighedsindehaverens samtykke kan videregive oplysninger til skolen.⁵

I flere af deltagerkommunerne tages der på overleveringsmøderne udgangspunkt i konkrete overgangsskemaer, som er fælles for hele kommunen. Fælles for overgangsskemaerne er, at de rammesætter, hvilke punkter der skal drøftes for de enkelte børn, men herudover er der nogle forskelle mellem kommunerne.

Ishøj Kommune arbejder fx med to skemaer i forbindelse med overgangen fra dagtilbud til skole. Det første skema er bygget op omkring de seks læreplanstemaer, hvor børnenes kompetencer på området beskrives kvalitativt. Det andet skema, som følger med børnene over i skolen, samler op på det fokus, der har været arbejdet med, hvordan det er gået, og hvad skolen bør vide. Der er således ikke en egentlig 'scoring' af børnenes kompetencer, men skalaen "kan", "kan næsten", "kan ikke" anvendes. Foruden overleveringsskemaet foretages der i Ishøj Kommune en sprogscreening af alle tosprogede børn. Resultaterne herfra deles på overleveringsmødet. Alle forældre har en samtale om overleveringsskemaerne og skriver under på, at oplysningerne må deles med skolen.

I Aabenraa Kommune anvendes også et overgangsskema, som indeholder en kompetencevurdering og vurdering af skoleparathed. Som supplement til overgangsskemaet er der et mere kvalitativt skema, hvor både forældre og pædagogisk personale med egne ord beskriver barnets kompetencer og eventuelle vanskeligheder mv. (se evt. boksen nedenfor).

Eksempel på forældreinddragelse i overleveringen: Aabenraa Kommune

I Aabenraa Kommune udveksles der ved overdragelsesmødet mellem skole og børnehave et skema, som også forældrene har udfyldt. I skemaet skal forældrene svare på en lang række spørgsmål omkring barnet fx hukommelse, ordforråd, sociale kompetencer mv. Den pædagogiske medarbejder skal svare på de tilsvarende spørgsmål, og forældrene ser medarbejderens udfyldte skema og skriver under på, at det må deles med skolen ved overdragelsesmødet.

Fælles for kommunerne er, at udfyldelse og overlevering af skemaerne samt forældrenes underskriftssamtykke til overlevering af viden ikke er understøttet digitalt. Skemaer udfyldes enten i hånden eller på pc, og i nogle tilfælde scannes de ind og deles digitalt. Typisk overleveres de i papirform, eller også skriver modtageren blot egne noter ved overleveringsmødet.

⁵ Socialstyrelsen, 2015; s. 56.

Selvom forvaltningen med overleveringskemaerne har etableret en fast rammesætning for den viden, der deles i overleveringen mellem dagtilbud og skole, giver interviewpersonerne udtryk for, at der er forskel på, hvordan skemaerne ser ud i de forskellige børnehaver. Der gives dog samtidig udtryk for, at trods variationen i implementeringen skoler og dagtilbud imellem så bidrager den fælles rammesætning til en rød tråd i arbejdet, uanset at der samarbejdes med forskellige skoler og dagtilbud. Alle interviewpersoner giver udtryk for, at den mundtlige overlevering på overleveringsmøderne er væsentlig for at få et fuldstændigt billede af barnet, da skemaer sjældent indeholder tilstrækkeligt fyldestgørende information til at kunne stå alene.

I en af de deltagende kommuner anvendes endnu ikke specifikke overgangsskemaer for alle børn på tværs af kommunen, men der er et arbejde i gang med at anvende et værktøj til digital understøttelse af videndeling på tværs af dagtilbud og skoler ud fra samme systematik med vurdering af barnet i forhold til de seks temaer: relationer, sociale spilleregler, forandringsparathed, selvkontrol og fokus, robusthed og udtrykke følelser. Implementeringen er endnu ikke fuldt udrullet, og der opleves stadig tekniske vanskeligheder i overførslen af data fx fra dagtilbud til skole, men de fagprofessionelle vurderer generelt, at der er potentiale i løsningen i forhold til at anvende samme systematik og metode på tværs af institutioner.

Efter et barn er startet i skole, er der typisk en individuel skole-hjem-samtale mellem forældre og lærere, og det er også en udbredt praksis, at børnene besøger deres gamle børnehave som en del af overgangsprocessen.

2.1.1.2 Feedback og dialog mellem skole og dagtilbud

Det varierer mellem de deltagende kommuner, hvorvidt der er etableret en fast praksis og systematik for feedback fra den modtagende skole til dagtilbuddet og dialog om praksis. I Ishøj Kommune er forvaltningen eksempelvis aktiv i forhold til at give feedback til dagtilbuddene på baggrund af de sprogtests, som alle børn i kommunens skoler gennemfører i børnehaveklassen. Se uddybning af eksemplet nedenfor.

Eksempel på feedback: Ishøj Kommune

En læse/skrivekonsulent fra forvaltningen holder et møde med de enkelte daginstitutionsledere og giver via et skema daginstitutionslederen feedback på den sprogtest, som alle børn i børnehaveklassen får. Feedbacken vedrører ikke det enkelte barn, men gælder samlet for den børnegruppe, der er startet på skolen. Dagtilbuddet får dermed indsigt i, hvordan de børn, de har afgivet til skolen, samlet set klarer sig på forskellige sproglige parametre, og det tilstræbes desuden, at de forskellige dagtilbud "parres" med hinanden i forhold til deres resultater, således at der er mulighed for at lære af hinanden på forskellige områder.

Generelt er billedet, at det i nogen grad afhænger af personlige relationer, i hvilket omfang der er dialog, herunder om der gives feedback fra skole til dagtilbud. I flere tilfælde nævnes som eksempel på feedback, at der i efteråret afholdes et møde mellem daginstitutionsleder(e) og skoleleder, hvor skolelederen fx giver en generel tilbagemelding på skolestarterne i forhold til, om børnegruppen har fungeret anderledes i skolen end forventet ved overdragelsen. Derudover kan mødet indeholde en fælles vurdering af, hvordan overleveringsforløbet har fungeret, og om der skal foretages justeringer. I en af de deltagende kommuner er der en fast praksis for afholdelse af årlige evalueringsmøder mellem medarbejdere fra dagtilbud, SFO og 0. klasse, hvor samarbejdet om årets overgang evalueres med henblik på drøftelse af eventuelle justeringer af praksis. På disse møder kan medarbejdere fra SFO og 0. klasse endvidere give feedback til det pædagogiske personale i daginstitutionerne i

forhold til deres oplevelse af skolestarterne, herunder vedrørende deres vurdering af de sociale relationer, sproglige kompetencer mv.

En dagtilbudsleder i en anden kommune oplever ikke, at der er en systematik omkring feedback, men giver udtryk for, at det er vigtigt i forhold til at kunne sætte retning for det kommende års arbejde og tager derfor selv initiativ til at indhente feedback.

2.1.2 Overgangsforløb – uden for det vante samarbejde

Som nævnt indledningsvist så afspejler det hidtidige skitserede forløb en typisk overgang, som den foregår, når et barn skifter fra en daginstitution til en skole, som er vant til at samarbejde, fordi skolen årligt overtager (langt hovedparten af) daginstitutionens børn. Når et skifte sker fra en daginstitution til en skole, som ikke er vant til at arbejde sammen omkring overgange, fx hvor skole eller dagtilbud ligger i et andet distrikt eller i en anden kommune, så er indtrykket fra de medvirkende kommuner, at overgangen ser anderledes ud.

Typisk er overgangsforløbene for børn, som skifter fra en daginstitution til en skole, der ikke er vante samarbejdspartnere, karakteriseret ved, at der er langt færre – eventuelt ingen – fysiske møder eller besøg, men at den modtagende skole – enten børnehaveklasseleder eller skoleleder – evt. ringer til den afgivende institution for at få viden om barnet. Det generelle billede er, at der ikke er samme systematik i arbejdet, men at det er mere personafhængigt, i hvilket omfang der overleveres viden, når overleveringen sker uden for det vante samarbejde.

Der opleves blandt de interviewede væsentlig variation i forhold til, hvordan samarbejdet omkring overgange fungerer, når privatejede dagtilbud og skoler er involveret, da de private institutioner som oftest er inviteret ind i de kommunale samarbejdsaftaler og får stillet fælles værktøjer til rådighed, men selv beslutter, i hvor høj grad de tilslutter sig dem. Generelt er indtrykket på tværs af deltagerkommunerne, at den store forskel omkring overgangene i forhold til samarbejde og koordination på tværs er knyttet til, om det er en fast samarbejdspartner eller ej – og i mindre grad til, om det er en kommunalt ejet institution. Hvis en privat børnehave således afleverer stort set alle sine børn til den samme skole, kan der sagtens være etableret et samarbejde omkring overgangen af disse børn, som i stor udstrækning ligner det tidligere skitserede forløb. Der er således også i forhold til private børnehaver eksempler på, at der er besøg i børnehaven for de nystartede børnehaveklasseelever, at børnehavebørnene besøger og deltager i aktiviteter på skolen, og at der holdes overleveringsmøder med skriftlig overlevering af fx resultater af sprogvurdering. Generelt set er indtrykket fra interviewene, at forældrene tildeles en større rolle i forhold til at være et koordinerende led og overlevere viden, når et barn kommer fra et privat dagtilbud eller starter i en fri- eller privatskole.

Samlet set vurderes der at være større afvigelser i forhold til videndeling og samarbejde om børn, der kommer fra andre kommuner, end om børn der kommer fra private institutioner i kommunen.

2.1.3 Overgangen for et barn med særlige behov eller i en udsat position

For børn med særlige behov er det vanskeligere at beskrive, hvordan overgange fra dagtilbud til grundskoler typisk adskiller sig fra ovenfor skitserede forløb, da forløbene i høj grad varierer afhængigt af det konkrete barns særlige behov eller særlige situation. Der kan dog på tværs af de fire deltagerkommuner skitseres nogle typiske forskelle på et overgangsforløb for et barn med særlige behov eller i en udsat position, set i forhold til det almene overgangsforløb beskrevet i afsnit 2.1.1.

I nogle deltagerkommuner overleveres der viden om hvert enkelt barn, uanset om barnet har særlige behov eller ej, mens det ikke er tilfældet i andre kommuner. Men for børn med særlige behov er det

fælles for alle kommunerne, at der søges tilsagn fra forældrene til overlevering af viden om det enkelte barn fra dagtilbuddet til skolen, hvis det er kendt i dagtilbuddet, at barnet har særlige behov eller er i en udsat position, og at dette typisk sker på overleveringsmøder.

Set i forhold til overgangen for et barn uden særlige behov er en af forskellene først og fremmest antallet af aktører, der er involveret i overgangen. For børn med særlige behov eller i en udsat position kan der således være en række ekstra aktører involveret i samarbejdet og overleveringen af viden. Ofte vil det være PPR-medarbejdere fx psykologer eller tale-høre-konsulenter, men det kan også være en AKT⁶-vejleder fra skolen, en støttepædagog (hvis barnet har haft en sådan tilknyttet i dagtilbuddet) eller en socialrådgiver, hvis barnet/familien har en sag i familieafdelingen. Den konkrete deltagerkreds varierer, men der synes at være en tendens til, at lederniveauet fra henholdsvis skole og dagtilbud i højere grad er med i overleveringsmøderne, end det er tilfældet, når det gælder børn, der ikke har særlige behov. I nogle kommuner vil forældrene altid (blive inviteret til at) deltage i overleveringsmøderne, når barnet har særlige behov eller er i en udsat position, mens det i andre kommuner varierer, om forældrene er med til møder med de fagprofessionelle både inden og efter skolestart.

For børn med særlige behov er der i nogle kommuner desuden etableret en procedure, hvor tovholderansvaret i overgangen fra dagtilbuddet til skolen ligger hos den sagsansvarlige psykolog. Psykologen har i en kommune ansvaret for at tage initiativ til et skoleafklaringsmøde med forældre og daginstitution, hvis daginstitutionen har vurderet, at et barn har et specialundervisningsbehov og har indstillet barnet til afklaring for et behov for specialundervisning. Hvis barnet ikke er indstillet til udredning og afklaring i forhold til specialundervisning, er dagtilbuddet tovholder på processen. Det varierer fra sted til sted, om psykologer og/eller tale-/høre-konsulenter inviteres med til overdragelsesmøder eller ej.

Foruden at rumme flere aktører er der typisk også langt flere skriftlige dokumenter involveret i overgangene for børn med særlige behov. I en af deltagerkommunerne vil der være en ekstra sprog-screening, men derudover kan der være PPV (Psykologisk Pædagogisk Vurdering) fra PPR, handplaner om iværksatte indsatser og deres effekt, forældresamarbejdsaftaler, talepædagograpporter, fysioterapeutrapporter mv. Alt dette videregives som oftest til skolen – hvis forældrene har givet samtykke hertil – ligesom der deles viden om eventuelle visiterede ydelser i familieafdelingen og aftales, hvem der er tovholder på den videre proces, herunder kommunikation til forældrene.

Videndeling mellem aktørerne sker typisk ved, at diverse udredninger og rapporter mv., hvori der indgår bl.a. personfølsomme oplysninger, sendes via sikker mail, hvilket også er den måde, mødereferater mv. distribueres på. Sikker mail er enten signeret og krypteret mail eller digital post. Hvor og hvordan dokumenterne for det enkelte barn opbevares og arkiveres synes at være meget forskelligt fra skole til skole og fra daginstitution til daginstitution – også inden for den samme kommune.⁷

⁶ Adfærd, Kontrakt, Trivsel

⁷ EU's Persondataforordning træder kraft i maj 2018 og betyder, at der stilles nye og skrappe krav til datahåndtering og dokumentation af, at personfølsomme data bliver håndteret med tilstrækkelig sikkerhed.

Eksempel på digital understøttelse af videndeling: Frederikssund Kommune

I Frederikssund Kommune understøttes det tværfaglige samarbejde om overgange for børn med særlige behov digitalt. Familieafdeling, PPR, Sundhedsplejen og dagtilbud har adgang til systemet, hvor observationer og underretninger kan fastholdes og deles.⁸

Overgangsforløbet for et barn med særlige behov adskiller sig desuden i forhold til kommunikationen med forældrene. Hvis der er tale om familier med færre ressourcer vil de fagprofessionelle i dagtilbud og skole i højere grad ringe til eller mødes med forældrene frem for at kommunikere via fx Børneintra eller Skoleintra, dels fordi det erfaringsmæssigt er svært for forældrene at anvende de digitale løsninger (særligt hvis de har dansk som andetsprog), og dels fordi det er vigtigt at få skabt en relation og gøre forældrene trygge ved de fagprofessionelle, der er involveret i barnets overgang.

Selvom der er eksempler på, at der fra forvaltningens side opstilles rammer og procedurer for samarbejdet om overgange for børn med særlige behov, så er der – givet at problemstillingerne er meget forskelligartede – oftest kun overordnede rammer omkring, hvem der er tovholder, og på hvilket tidspunkt forud for skolestart at bestemte skridt skal være taget. Det er således i udpræget grad gældende for børn med særlige behov, at det er meget håndholdte processer, hvis indhold og aktørgruppe varierer fra sted til sted og fra gang til gang – nogle gange grundet de konkrete problemstillinger og nogle gange grundet forskellige traditioner og kulturer for, hvem der inddrages hvornår. Ligesom det oftest vil være op til de konkrete fagprofessionelle at vurdere, hvilke dokumenter det er relevant at oversende. Det er særligt kendetegnende, at kulturforskelle mellem dagtilbud slår igennem, i forhold til *om* og *hvornår* man vælger at involvere eksterne parter – som fx PPR eller en 'fremskudt' socialrådgiver (uden myndighedsansvar) – i forhold til en tidlig indsats, der kan have betydning for, at barnet rustes til skolen.

2.2 Identificerede udfordringer og behov

En undersøgelse fra 2015, der omfatter 120 daginstitutioner, 100 skoler og 87 SFO'er, beskriver, at der tegner sig et varieret billede af kommunikationen mellem daginstitution og skole før børnenes skolestart. Langt de fleste af undersøgelsens dagtilbud har et samarbejde med skolerne om de børn, de skal modtage. Kommunikationen kan bestå i et enkelt informationsmøde inden skolestart, men kan også bestå i flere møder (Mehlbye et al., 2015). Der er i forskning og undersøgelser identificeret forskellige udfordringer i forhold til etablering af et konstruktivt samarbejde mellem de fagprofessionelle, der er en del af børns overgange fra dagtilbud til skole. Eksempelvis kan organisatoriske og tidsmæssige udfordringer have betydning for, at der ikke finder videndeling og samarbejde mellem de fagprofessionelle sted (DEA, 2017; Brostrøm, 2001; Skolestartsudvalget, 2006).

I dette afsnit beskrives de udfordringer og behov, der er identificeret i denne undersøgelse. Overordnet set viser analysen, at når aktører i overgangene mangler viden for at sikre gode overgangsforløb, så skyldes det i mange tilfælde, at viden, der er eller har været til stede hos fagprofessionelle i forhold til barn og familie, ikke bliver systematisk fastholdt og delt. Der udtrykkes således et behov

⁸ I denne type løsninger håndteres formidling af underretninger eksempelvis fra det almene tilbud til kommunens myndigheds-sagsbehandlere, og de elektroniske dialogværktøjer har til formål at tilvejebringe et overblik for den enkelte sagsbehandler og medarbejder i skole eller dagtilbud i forhold hertil. Løsningerne tænkes brugt på den måde, at der oprettes en dialog om et barn, når der ønskes inddragelse af andre fagprofessionelle. Dialogen skal naturligvis accepteres af forældrene, som gennem systemet afgiver formelt samtykke hertil og opnår adgang til at skrive til systemet med henblik på inddragelse, informering og ansvarliggørelse.

for, at relevant viden fastholdes og systematisk videreformidles til den rette modtager, der skal anvende den konkrete viden i sit arbejde med barnet.

Undersøgelsen har, som beskrevet i kapitel 1, et bredt fokus på samarbejds- og koordineringsudfordringer i relation til børns overgang fra dagtilbud til grundskole. Det har samtidig været et centralt fokus at adressere tematikker af relevans for det fremadrettede arbejde med digitale løsninger. Dette afspejler sig i forhold til de identificerede udfordringer og behov, idet nogle af udfordringerne har en kulturel eller organisatorisk karakter, evt. med en digital dimension, mens andre udfordringer og behov er mere direkte relateret til digitale løsninger og it-understøttelse.

Typisk er bedre digital understøttelse ikke det første behov, der nævnes af de fagprofessionelle, der arbejder tættest på børnene, i relation til, hvad der vil understøtte bedre overgange. Blandt de fagprofessionelle, der arbejder tættest på børnene, er der typisk behov for mere dialog på tværs af de organisatoriske og faglige skel, der er i fokus. På forvaltningsniveauet og blandt skole- og dagtilbudsledere er digital understøttelse i højere grad et opmærksomhedspunkt. Adspurgt om behov i relation til digitale løsninger angives der behov i meget forskellig størrelsesorden og abstraktionsniveau. Behovene strækker sig således fra mindre konkrete ændringer af specifikke systemer over ønsker til større grad af samspil mellem eksisterende systemer til forslag om helt nye særskilte systemer, der giver adgang til alle relevante parter omkring et barn, og hvor sagen i systemet følger barnet på tværs af institutioner, forvaltninger og kommunegrænser.

Vi har i undersøgelsen identificeret seks overordnede udfordringer og behov i relation til de fagprofessionelles samarbejde og koordinering af børns overgange fra dagtilbud til skole, jf. nedenstående boks. Nogle af de identificerede udfordringer og behov vedrører rammeforhold i relation til samarbejdet om børnenes overgange. Med rammeforhold forstår vi forhold, der ligger uden for den enkelte afsender- eller modtagerinstitutionens kompetence- og ansvarsområde at fastlægge. Selve håndteringen af udfordringerne vedrører såvel afsender som modtager, men udfordringerne udspringer af rammeforholdene. Andre identificerede udfordringer og behov vedrører primært modtagerinstitutionen. Endelig er der i analysen identificeret udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner samt til samarbejdet mellem de fagprofessionelle, der afgiver og modtager børnene i overgangen fra dagtilbud til grundskole.

Udfordringer og behov i relation til bedre sammenhæng i overgange fra dagtilbud til grundskole

Udfordringer og behov, der primært vedrører rammeforhold for samarbejdet om overgange

- Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde
- Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration.

Udfordringer og behov, som primært vedrører modtagerinstitutioner

- Videndeling internt i organisationer, der modtager børnene.

Udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde

- Videndeling om alle relevante temaer
- Samarbejde med forældre, herunder samtykke til videndeling
- Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer.

Nedenfor udfoldes de seks identificerede udfordringer og behov vedrørende de fagprofessionelles samarbejde om at skabe sammenhæng i børns overgange fra dagtilbud til grundskole. Nogle af de identificerede udfordringer handler primært om samarbejdet om overgange for børn med særlige

behov eller i en udsat position, andre vedrører samarbejdet om alle børn, men aktualiseres særligt i forbindelse med samarbejde om overgange for børn med særlige behov eller i en udsat position.

2.2.1 Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde

Som beskrevet i afsnit 2.1.2 er der forskel på overgangsforløbet for et barn afhængigt af, om barnet skifter fra en daginstitution til en skole, som er vant til at samarbejde eller ej. Det kan være internt i kommunerne, men gælder særligt på tværs af kommuner. Det har desuden betydning for samarbejdet, om en skole modtager størsteparten af deres børn fra 2 eller fra 16 forskellige børnehaver.

Samarbejde med mange aktører og på tværs af distrikter og kommuner

Det er en gennemgående konklusion fra interview og workshops, at det kan være en udfordring at sikre systematik i samarbejdet for børn, der har et overgangsforløb på tværs af distrikts- eller kommunegrænser.

Blandt interviewpersonerne gives udtryk for, at det kan være en udfordring at sikre en sammenhængende overgang for de såkaldt "løse børn" – det vil sige de børn, som skifter fra en børnehave til en skole, der ikke er vant til at samarbejde – fordi der ikke er etableret en fast rutine for overgangen. Det risikerer dermed at blive mere personafhængigt og tilfældigt, i hvilket omfang der bliver afholdt overleveringsmøder eller ringet til den afgivende institution for at få oplysninger om barnet, og det er indtrykket, at det særligt er i forhold til "de løse børn", at der ikke etableres et samarbejde.

I den forbindelse fremhæver nogle fagprofessionelle, at den kommunale rammesætning omkring arbejdet er med til at give en mere rød tråd i samarbejdet bl.a. på tværs af distriktsgrænser, om end der stadig kan være betydelig variation i, hvordan retningslinjer eller overleveringsskemaer implementeres og anvendes. Analysen viser, at der blandt de fagprofessionelle i daginstitutioner opleves udfordringer forbundet med at håndtere forskelligartede processer og forskellige krav og ønsker fra de modtagende skoler. En interviewperson i et dagtilbud nævner som eksempel, at der kan være forskel på, om skolerne ønsker, at børnene skal stifte bekendtskab med store bogstaver eller små bogstaver først.

Interviewpersonerne giver generelt udtryk for, at det er svært at finde frem til den rigtige person at overlevere den konkrete viden til, hvis et barn skal starte i en skole uden for kommunegrænsen. Flere interviewpersoner giver i forlængelse heraf udtryk for, at det er en stor udfordring med børn, der flytter til kommunen ved skolestart, fordi man ofte ikke får tilstrækkelig information om disse børn og familier. Det handler dels om, at de afgivende institutioner ikke altid opsøger skoler i en anden kommune med henblik på samarbejde om overgangen. Dels får undervisningsdel og SFO i nogle tilfælde relativt sent at vide, at et barn fra en anden kommune skal starte i skolen, og har heller ikke nødvendigvis en praksis for at tage initiativ til at kontakte børnehaver i andre kommuner.

En daginstitutionsleder oplever i den forbindelse et behov for, at der etableres en minimumsprocedure på landsplan til sikring af videndeling af central information på tværs af kommunegrænser.

Samarbejde på tværs af ejerforhold

I forhold til de private institutioner opleves det af nogle interviewede som en udfordring, at de private daginstitutioner selv vælger, i hvor høj grad de deltager i det fælles samarbejde omkring overgange i kommunen, som forvaltningen rammesætter. En indskolingspædagog oplever det desuden som en udfordring, at den private daginstitution, skolen modtager børn fra, ikke i samme grad som de kommunale daginstitutioner er opmærksom på, om der er børn, der har behov for særlig støtte i forbindelse med skolestart, og at der så går for lang tid, før end skolen opdager støttebehovet og kan tildele støtten. Ifølge interviewpersonen kan den oplevede forskel på praksis i daginstitutionerne

dog lige så vel tilskrives forskelle mellem de konkrete personalegrupper i institutionerne som institutionernes ejerforhold.

De interviewede peger på, at samarbejdet med private dagtilbud og fri- og privatskoler er mest udfordret i forhold til de institutioner eller skoler, der er placeret uden for kommunen. At sikre en systematisk og tilstrækkelig overlevering af viden på tværs af kommunegrænserne opleves også som en udfordring i forhold til kommunale daginstitutioner og skoler.

Tværfagligt samarbejde

Pædagoger og læreres forskellige fagligheder og forskellige kulturer i dagtilbud og skole nævnes blandt interviewpersonerne som en udfordring i relation til samarbejdet om sammenhæng i børns overgange. Der kan fx være forskellige forståelser af børns læring, herunder hvordan den kan og skal understøttes. Udfordringen består herudover bl.a. i, at faggrupperne mangler indbyrdes kendskab til hinandens daglige praksis og fagligheder. Det nævnes, at pædagogisk personale i daginstitutioner og pædagogisk personale i skoler kan have forskellige syn på, hvornår et barn er rustet til skole, og at det kan vanskeliggøre samarbejdet, hvis de forskellige faggrupper ikke taler et fælles sprog og forstår det samme ved centrale begreber som fx læring.

Ligeledes peges på, at der ikke i alle tilfælde er tilstrækkelig forståelse for og kendskab til det arbejde, den anden faggruppe udøver og i hvilken kontekst. En workshopdeltager beskriver det på den måde, at der er tale om et paradigmeskift i forhold til, hvordan man samarbejder på tværs af fagligheder og organisatoriske grænser i dag i forhold til tidligere, men at paradigmeskiftet ikke er slået igennem alle steder, og at det derfor endnu ikke er alle, der har et tæt samarbejde med kendskab til hinandens arbejde og faglighed. En daginstitutionsleder formulerer sin oplevelse af udfordringen på denne måde:

Det handler om læringssynet i de forskellige faggrupper. Vi kan have forskellige syn i daginstitution og skole, og det kan give udfordringer. Især synes jeg, at der er en tendens til ikke at tænke over, hvor meget læring der foregår i daginstitutionerne – læringen starter ikke først, når børnene starter i skole, der skal de bare til at lære nogle andre ting.

Blandt flere interviewede fremhæves, at det er en grundlæggende forudsætning for et velfungerende samarbejde, at der er en fælles forståelse af, hvilke temaer det er væsentligt at have fokus på i børns overgange, og hvilke temaer det er væsentligt at dele viden om. På interessentworkshoppen blev det desuden fremhævet, at vigtigheden af et fælles sprog kun forstærkes, hvis en del af dialogen skal foregå digitalt. En deltager formulerede det på denne måde: *"Når man deler platform, er det også nødvendigt at dele sproget, der bruges i platformen"*.

Eksempel på praksis til at imødegå udfordringen vedrørende forskellige fagligheder

I Ishøj Kommune har man afholdt en fælles kursusrække, hvor personale i børnehaver og indskoling, herunder SFO, deler viden og metoder samt drøfter, hvad der er det vigtigste for børnene i overgangen. Et formål var endvidere at lære hinanden og hinandens kerneopgave bedre at kende med henblik på at skabe fælles forståelse for hinandens fagligheder og et fælles sprog om fx læring. Ishøj Kommune har endvidere spurgt forældrene via bestyrelserne, hvad, de mener, er de vigtigste kompetencer for børnene i overgangen mellem børnehave og skole.

Analysen viser videre, at det i nogle tilfælde opleves som en udfordring at sikre, at de relevante aktører involveres i det tværfaglige samarbejde i forbindelse med børnenes overgange fra dagtilbud

til grundskole. Denne udfordring er særligt aktuel ved overgange for børn i udsatte positioner og børn med særlige behov, hvor der typisk er flere relevante aktører end dagtilbud og skole involveret.

Blandt de medvirkende skolesundhedsplejersker peges der på, at de oplever, at de i nogle tilfælde kunne spille en mere aktiv rolle i forbindelse med børnenes overgange – især for børn med særlige behov. Der er således et ønske om, at sundhedsplejen i højere grad kunne være en del af børnenes liv i dagtilbudsalderen med henblik på at kunne fungere som en rød tråd i barnets overgange fra hjemmet til dagtilbud og fra dagtilbud til skolen. En sundhedsplejerske giver et eksempel på, at hun ved mødet med et barn i skolen oplever at mangle oplysninger om fx talevanskeligheder eller motoriske vanskeligheder forud for et barns skolestart. Hun efterspørger viden om, hvilke udfordringer der er konstateret, hvilke indsatser der har været iværksat og med hvilken effekt, og hvilke konkrete fagprofessionelle, der har været i kontakt med barnet og vil være relevante at kontakte for at få historikken.

Både på workshoppen med interessenter og i interviewene i deltagerkommunerne gives der udtryk for, at det kan være en udfordring at sikre, at diverse støtteordninger for børnene ikke afbrydes i forbindelse med skolestart, men at støtte er til stede, når et barn med særlige behov starter i skole, og ikke først etableres senere hen. Det gælder både børn, der har behov for særlige hjælpemidler grundet handicap, og børn i en udsat position, som på anden vis har behov for særlig støtte.

Problemstillingen tilskrives flere forskellige forhold. Nogle påpeger, at budgetmæssige rammer spiller en rolle, da det typisk er en central pulje, der finansierer fx hjælpemidler eller en støttepædagog i forbindelse med et handicap for et barn i daginstitution, hvorimod finansieringsansvaret for tilsvarende støtte i skolen ofte ligger hos den enkelte skoleleder. Der kan være procedurer for visitation i et (nyt) visitationsudvalg for støtte i skolen. Hvis en støtteordning skal være etableret allerede ved barnets første skoledag, kræver det derfor tidlig information til skolen eller visitationsudvalget i forhold til planlægningen og finansieringen, og flere påpeger, at forældrene ofte får en stor rolle i forhold til at koordinere dette, hvilket især kan være en udfordring for mindre ressourcestærke familier.

Der peges endvidere på, at der i nogle tilfælde er variationer i daginstitutionernes vurdering af, om et barn har særlige problemstillinger eller behov. Blandt de interviewede fremhæves eksempler på, at familieafdelingen modtager en underretning om et barn kort tid efter skolestart, hvor barnets daginstitution ikke har vurderet, at der var særlige forhold til stede, og – når adspurgt – tilkendegiver, at *"sådan er det barn bare"*. Endelig peges flere på, at det kan have betydning for barnets adfærd og oplevelsen af adfærden, herunder hvorvidt den opleves problematisk, at barnet i skolen indtræder i andre rammer med andre krav end i børnehaven.

2.2.2 Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration

For så vidt angår udfordringer vedrørende de digitale løsninger, identificeres i undersøgelsen fire områder, hvor der opleves udfordringer for de fagprofessionelle i forbindelse med samarbejdet om børns overgange fra dagtilbud til grundskole. For det første er der en oplevelse af, at de organisatoriske skel mellem aktørerne genfindes digitalt, idet aktører fra forskellige institutioner anvender forskellige digitale løsninger, hvilket vanskeliggør kommunikationen. For det andet opleves antallet af systemer som en udfordring, og for det tredje peges på et behov for øget brugervenlighed. Endelig nævnes for det fjerde udfordringer i forhold til samspillet mellem systemer, der nogle steder udfordrer anvendelsen.

Aktørerne anvender forskellige digitale løsninger

I forhold til den digitale understøttelse af, at alle relevante aktører involveres i samarbejde og viden- deling, er der på tværs af interviewene en oplevelse af, at der er en udfordring forbundet med, at

fagprofessionelle i daginstitutioner, skoler, PPR og familieafdeling arbejder i forskellige parallelle systemer. Det fremhæves således, at skolen via Skoleintra kan skrive til de fleste relevante aktører og samarbejdspartnere, men ikke til ledere og personale i daginstitutionen, hvilket ville være en fordel i forhold til generel informationsudveksling og planlægning af møder og andre aktiviteter. Der er eksempler på, at SFO-pædagogerne godt kan tilgå Skoleintra, men at de har deres egen separate portal, hvorfra de kommunikerer til forældre og andre samarbejdspartnere – en portal, som medarbejdere i indskolingen ikke har adgang til.

Det fremgår af undersøgelsen af digitale løsninger, at ganske få af de identificerede centrale digitale løsninger anvendes af samtlige ovennævnte aktører. Blandt de interviewede er der bred enighed om, at det vil være en fordel med et fælles system, hvor ledere og personale i dagtilbud, SFO og undervisningsdel har adgang til at se og dele information på tværs af kommunens institutioner – og også gerne på tværs af kommunegrænser og ejerforhold.

I forhold til børn med særlige behov eller i en udsat position nævnes også PPR, myndighedsrådgivere fra familieafdelingen, SSP-konsulenter, egen læge, sundhedsplejersker, ungdomsuddannelser og forældre som relevante personer at give adgang til et fælles system. Særligt vigtigheden af forældrenes adgang til et sådant system fremhæves, og der foreslås en løsning i lighed med fx sundhedsjournaler, hvor man som borger kan gå ind og læse sin egen journal. Uanset at der nævnes mange mulige aktører, er der dog også opmærksomhed på, at alle ikke skal have adgang til alt, men at der skal være differentieret adgang til forskellige dele.

Både blandt fagprofessionelle i institutioner og i forvaltningen nævnes, at det ville være en fordel, hvis brugen af fælles skabeloner på tværs af institutioner var understøttet digitalt, således at der kom en større ensartethed i brugen og udfyldelsen af skabeloner for såvel overleveringsskemaer, handleplaner mv. Forvaltnings- og skolelederniveau nævner desuden et ønske om at kunne trække (aggregerede) data ud af systemet, fx resultater af sprogtests, til analyseformål.

Endelig nævnes af nogle et behov for et digitalt værktøj til at understøtte planlægning. Der er således et behov for at have fælles kalenderadgang, så det er muligt at se kalenderen for de relevante samarbejdsparter. En dagtilbudsleder har et ønske om en kalenderfunktion for barnet, som giver en form for børneskema, så det er tydeligt, hvilke aktiviteter der sker for barnet hvornår, både internt i børnehaven og hvor øvrige samarbejdspartnere er involveret (SFO, 0. klasse, motorikvejleder etc.), og som også vil kunne bruges i dialogen med forældrene.

I relation til den digitale understøttelse af deling af relevant viden nævnes blandt de interviewede først og fremmest et behov for deling af dokumenter. Der udtrykkes et ønske om en digital løsning, hvor der sikkert og nemt kan deles referater, handleplaner, overleveringsskemaer, PPV'er, sprogtests eller anden relevant information om barnet med de relevante samarbejdspartnere. Det påpeges desuden, at der er behov for, at man kan printe de forskellige dokumenter, der ligger i systemet, således at de fx kan anvendes som dialogredskab i møder med forældrene eller andre samarbejdspartnere. Den funktionalitet er ikke til stede for nuværende i alle deltagende kommuner.

Nogle af de interviewede foreslår en form for fælles journalsted, hvor man kan se hinandens journaler, andre forestiller sig en form for logbog, hvoraf det fremgår, hvem der har gjort hvad og hvornår i barnets første 18 år. Enkelte fremhæver også et ønske om at kunne arbejde i de samme dokumenter, fx handleplaner.

Antallet af systemer

Blandt de deltagende fagprofessionelle finder vi på tværs af interviewene en oplevelse af, at man som leder og medarbejder skal forholde sig til mange forskellige systemer. En PPR-medarbejder nævner til eksempel, at hun har mulighed for at gå ind på skolernes intranet, men at hun har meldt sig fra, fordi det er uoverskueligt at skulle ind og tjekke på alle de forskellige platforme, om der er

nogen, der har kontaktet én. De har derfor i PPR meddelt skolerne, at de ikke kan kontakte dem via Skoleintra, da de oplever, at der bliver alt for mange indgange.

Digitale løsningers brugervenlighed

I interessentworkshoppen såvel som i telefoninterview peges på, at de nuværende digitale løsninger ikke opleves som lettilgængelige for alle pædagoger og lærere, der er involveret i overgangen, og at det kan medføre, at de benyttes i mindre grad. Brugervenlighed er altafgørende, ikke alene fordi det er ressourcekrævende, hvis systemet er tidskrævende og vanskeligt at navigere i, men også fordi det er forudsætningen for, at de muligheder, der er i den digitale løsning, udnyttes konsistent og konsekvent. I forhold til brugervenligheden påpeger en forælder, at det også vil være relevant at sikre en god indføring i systemernes funktioner til de fagprofessionelle, der arbejder med det, da det er indtrykket, at der er mange funktionaliteter i systemet, som på nuværende tidspunkt ikke udnyttes optimalt, fordi man måske ikke har kendskab til (den rigtige anvendelse af) dem. Flere fagprofessionelle giver også selv udtryk for, at det kan være vanskeligt at navigere i de forskellige systemer, de arbejder i, og behandle personfølsomme oplysninger sikkert.

I forlængelse af behovet for brugervenlighed fremhæves et behov for, at eventuelle nye systemer integreres, kobles eller på anden måde sammentænkes med eksisterende systemer. Som eksempel nævnes, at det vil være en stor fordel, hvis digitale systemer fx kunne give en besked i Outlook eller ved anden notifikation, når der var noget, man skulle forholde sig til, således at der kun var én indgang til kommunikationen.

Foruden en brugervenlig flade og en kobling til andres systemer nævnes behovet for at kunne tilgå digitale løsninger som app via tablet eller telefon. Det fremhæves, at det særligt for pædagogisk personale i dagtilbud vil gøre det nemmere at benytte systemet, da det som oftest kun er lederen, der har adgang til en pc, og at det desuden vil være en fordel i forhold til at få forældre til at anvende systemet. I forlængelse heraf foreslås en funktionalitet, hvor systemerne automatisk skal sende en sms til forældre, der ikke tjekker Børne- eller Skoleintra eller e-boks.

Systemernes integration

Samspil mellem systemer nævnes som en udfordring relateret til de digitale løsninger. Udfordringer vedrørende samspil mellem systemer vurderes dels at bunde i tekniske udfordringer, og dels skyldes de i nogle tilfælde den lokale organisering omkring de digitale systemer i forhold til opsætning m.m. Eksempelvis nævnes, at flere af kommunerne anvender systemer, som kan benyttes både på dagtilbuds- og skoleområdet, men at systemerne anvendes på en måde, så den tværgående funktionalitet ikke udnyttes. Et eksempel på manglende samspil i arbejdet med digitale systemer er, at der i en af kommunerne benyttes en digital løsning i samarbejdet med familieafdelingen på både dagtilbuds- og skoleområdet.⁹ Ved anvendelsen af systemet opretter dagtilbuddet deres sag på barnet i systemet, mens skolen opretter en ny sag på barnet, når det overgår til skolen. Så uanset at systemet er det samme på tværs af områderne, arbejdes der med parallelle sagsmapper. Et andet eksempel gives i en kommune, der investerede i et system på dagtilbudsområdet, fordi det skulle spille sammen med skolernes system, men hvor systemerne med den nuværende løsning ikke er integrerede.

2.2.3 Videndeling internt i organisationer, der modtager børnene

Der peges blandt deltagere i interessentworkshoppen og i interview på, at det kræver særlig opmærksomhed, at overgangen i mange kommuner foregår i to tempi: Først en overgang fra daginstitution til SFO i foråret forud for barnets skolestart og herefter en overgang til dagligdagen i 0. klasse

⁹ I eksemplet anvendes systemet SBSYS.

og SFO ved skoleårets start. Der skal derfor sikres overlevering af viden og koordinering dels mellem dagtilbud og SFO, dels internt på skolen mellem henholdsvis medarbejdere i SFO og medarbejdere i 0. klasse. Analysen afdækker en udfordring vedrørende systematisk videndeling mellem de fagprofessionelle internt i skolen. Et væsentligt opmærksomhedspunkt i den forbindelse er, at det kan være forskellig viden, der efterspørges fra henholdsvis SFO og lærere og pædagoger i 0. klasse.

Det fremhæves i interviewene, at det kan være vanskeligt at skabe sammenhæng og overlevering af viden mellem SFO og børnehaveklassen. En indskolingslærer har fx oplevet, at SFO-pædagogen havde meget viden om de enkelte børn, som kunne have bidraget til en bedre fordeling af børnene mellem de to klasser på årgangen, men at denne viden ikke blev videregivet til personalet i skolen og derfor ikke sat i anvendelse. Der er ligeledes eksempler på, at både SFO og undervisningsdel indsamler stamdata for det enkelte barn i hver deres system.

Derudover peges der blandt de interviewede på, at overgangen fra 0. til 1. klasse er en del af den samlede overgang fra dagtilbud til grundskole, og at der i forbindelse med denne overgang igen sker et skift i relation til de fagprofessionelle, barnet primært er i kontakt med. Der peges på, at overgangen fra 0. til 1. klasse fra et barneperspektiv i nogle tilfælde kan opleves som en større omvæltning end overgangen fra børnehave til 0. klasse. Det begrundes med, at børnehaveklasselederen typisk er pædagog, og med at børnene i 0. klasse har den samme underviser, mens de i 1. klasse har flere forskellige lærere. I den forbindelse er der ved overgangen til 1. klasse flere aktører, som involveres i samarbejde og koordinering.

2.2.4 Videndeling om alle relevante temaer

En hovedudfordring, der afdækkes i analysen, vedrører den viden, der deles mellem de fagprofessionelle, herunder om der deles viden om de temaer, der er relevante for at understøtte en sammenhængende overgang for børnene. Denne udfordring kobler sig delvist til den ovenfor beskrevne udfordring vedrørende forskellige faglige forståelser blandt de fagprofessionelle. Således vil fagprofessionelle med forskellige forståelser af børns læring ikke altid have samme syn på, hvilken viden det er relevant at dele for at skabe sammenhæng for børnene i overgangene.

Som beskrevet i afsnit 2.1.1.1 benytter flere af deltagerkommunerne sig af et overleveringsskema til at videregive information om børnene, når de går fra dagtilbud til skole. Overleveringsskemaet fremhæves af flere interviewpersoner som et understøttende redskab, men også som et redskab, der ikke indfrier alle videndelingsbehov i overgangene. Det er oplevelsen, at overleveringsskemaerne ikke indeholder tilstrækkelig information – enten fordi selve skemaet har karakter af et oversigtsark, eller fordi skemaet kan udfyldes forskelligt – og i nogle tilfælde ikke er fyldestgørende. Én interviewperson udtrykker ønske om udvikling af et overgangsskema, der i højere grad baseres på den nyeste forskning på området i forhold til, hvilke områder der er relevante at have fokus på at få beskrevet.

Der peges blandt de interviewede og deltagere på workshopper både på relevant viden, der i dag indsamles, men ikke deles, og viden, som i dag ikke indsamles, men som det vil være relevant at indsamle og dele.

Viden, der indsamles, men ikke deles

Nogle af de interviewede peger på, at konkrete overgangsskemaer ikke indeholder relevant information om fx barnets sprog, søskende og tidligere institution. Informationer, som er til stede i de afgivende institutioner, men som ikke deles. En interviewperson peger i den forbindelse eksempelvis

på, at den viden om børnenes sproglige udvikling, som dagtilbuddene har fået gennem gennemførelse af sprogvurderinger i treårsalderen og femårsalderen, ikke videreformidles til skolen.

Blandt interviewpersonerne fremhæves i forlængelse heraf, at overgangsskemaerne – og/eller udfyldelsen af dem – skal være mere omfangsrig, hvis skemaerne skal kunne stå alene. Som oftest bliver skemaet ledsaget af en mundtlig uddybning, hvilket også foretrækkes af mange interviewpersoner, men det er dog kun tilfældet, når det gælder overgangsforløb mellem faste samarbejdspartnere (jf. afsnit 2.1.1.1) – og ikke altid, når et barn skifter fra dagtilbud til en skole i et andet distrikt. Den mundtlige uddybning kan eksempelvis vedrøre barnets personlige og sociale kompetencer, der på tværs af interview og workshops med deltagere fra dagtilbud fremhæves som centrale temaer at dele viden om.

Andre efterlyser deling af viden, der kan indgå som feedback til dagtilbuddene med henblik på en løbende dialog om kvalificering af arbejdet i dagtilbud og grundskole. I en af deltagerkommunerne efterlyses eksempelvis, at der – i lighed med den etablerede praksis for sprogvurderinger – også indsamles viden om matematiske kompetencer hos børnene, som kan fungere som afsæt for feedback til og dialog med daginstitutionerne. Samme potentiale ses i forhold til øget feedback vedrørende de skolestartende børns sociale kompetencer.

Viden, der ikke indsamles

Blandt deltagerne i interview og workshops peges også på viden, der opleves som relevant for de fagprofessionelles arbejde med at understøtte børnenes overgange, men som ikke indsamles med de nuværende praksisser i deltagerkommunerne, og som følge heraf ikke deles mellem de fagprofessionelle. Nogle fremhæver således, at barnets perspektiv, fx hvordan det opfatter sine relationer, sjældent indhentes og overleveres.

2.2.5 Samarbejde med forældre, herunder samtykke til videndeling

Der er blandt de interviewede fagprofessionelle en oplevelse af, at samarbejdet med forældrene i forbindelse med børnenes overgang fra dagtilbud til skole kan være udfordret af, at det i nogle tilfælde er følsomme emner, der skal kommunikeres om. En medarbejder i indskolingen fortæller, at forældrene skal underskrive overgangsskemaer for at give samtykke til, at informationen må deles, og at det kan give konflikter, hvis forældrene er uenige i det, der står i skemaet. På den baggrund udelader det pædagogiske personale i nogle tilfælde informationer fra skemaet *"for at forældrene ikke kommer på krigsstien"*, som en medarbejder formulerer det. Men medarbejderen oplever, at det er et problem, at der dermed er relevant viden, som ikke beskrives i skemaet.

I forlængelse heraf skal det fremhæves, at det ifølge flere interviewpersoner og workshopdeltagere oftest ikke er et problem at få samtykke til at dele viden, men *når* forældre ikke giver samtykke, er det en massiv udfordring for at skabe en god overgang for barnet. Spørgsmålet om samtykke kan i nogle tilfælde også kompliceres af, at der kan være to forældre, som har fælles forældremyndighed, og som derfor begge skal give samtykke. Det er for det første et opmærksomhedspunkt i forhold til at sikre overholdelse af lovgivningen. For det andet kan et dårligt samarbejde forældrene imellem betyde, at kun den ene part giver samtykke, hvilket forhindrer, at den relevante viden om barnet kan deles.

Flere af de fagprofessionelle nævner, at digital kommunikation kan give udfordringer, som relaterer sig til, at formen lægger op til hurtig skriftlig information. Det kan ifølge interviewpersonerne betyde, at der lettere opstår misforståelser, som kunne være undgået, hvis beskeden var overleveret mundtligt, og andre interviewpersoner fortæller, at de oplever en udfordring med tonen blandt nogle forældre, når der kommunikeres digitalt frem for ansigt til ansigt.

Der opleves blandt de interviewede generelle udfordringer blandt forældre i forhold til at lære de digitale redskaber at kende. En forælder nævner således, at det havde været brugbart med en introduktion til og 'rundvisning' på Skoleintra, da det blev taget for givet, at man som forælder kunne navigere rundt i systemet.

I forhold til dialog med forældrene til børn med særlige behov, så opleves det i nogle tilfælde som en udfordring at benytte de vanlige digitale kanaler i form af e-boks og Skoleintra, når det gælder mindre ressourcestærke forældre. Det gælder i særlig grad forældre, der ikke er stærke læsere, forældre med dansk som andetsprog og forældre med psykisk sygdom. En interviewperson forklarer: *"Der er en del af forældrene, hvor vi har erkendt, at hvis vi vil kommunikere, så er vi nødt til at gå uden om Intra – ellers er der ikke kommunikation – og det kan vi ikke leve med"*. For disse forældre er det mere effektivt med SMS (med mødepåmindelser), telefonopkald og fysiske møder. En skoleleder i en af deltagerkommunerne peger i den forbindelse på, at der kunne være behov for en funktionalitet til højtlesning af tekst fra Skoleintra og det kommende Aula, der kan understøtte læsesvage forældre, når de skal orientere sig digitalt.

I forhold til samarbejdet med forældrene nævnes det af mange som helt centralt, at et digitalt system skal kunne understøtte, at der konsekvent, nemt og effektivt indhentes det relevante samtykke hos forældremyndighedsindehaverne, hvor det er tydeligt, hvilke fagprofessionelle der er givet adgang til hvad fx ved at opdele i forskellige moduler, som der skal gives separat adgang til, og hvor det er nemt at åbne og lukke for adgangen.

2.2.6 Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer

De ressourcemæssige rammer om de institutioner, der samarbejder om børns overgange er givet eksternt for institutionerne. Men inden for den enkelte institutions samlede ramme vil der være rum for lokale prioriteringer af opgaver.

I analysen identificeres forskellige ressourcemæssige udfordringer i relation til arbejdet med sammenhængende overgange fra dagtilbud til grundskole. For det første peger flere deltagere i undersøgelsen på, at det opleves som en udfordring at finde tid til at deltage i koordinerende møder. Generelt er billedet, at de fagprofessionelle udtrykker et stort behov for at mødes med hinanden med henblik på at udveksle viden om konkrete børn og at skabe relationer og mere generelt kendskab til hinanden på tværs af institutionerne for at understøtte samarbejdet om overgangene for børnene. I forlængelse heraf er oplevelsen, at der i hverdagen kan mangle tid til at mødes. En pædagog udtrykker fx, at hun har dårlig samvittighed over at være væk fra børnene, når der er møder, så det er vigtigt, at det ikke er møder bare for mødets skyld. Denne problematik aktualiseres for institutioner med mange samarbejdspartnere, da tiden til fx fysiske møder med samarbejdspartneren er mere begrænset, når der er mange forskellige samarbejdspartnere.

For det andet peges der på, at fagprofessionelle har behov for adgang til relevante ressourcer i relation til arbejdet med digitale løsninger, herunder egen mailadresse og adgang til pc, eller at det alternativt sikres, at der nemt kan logges ind på de relevante systemer via tablet, som medarbejderne har til rådighed.

I forhold til adgang til systemer, så opleves det som en udfordring i kommunikationen mellem de fagprofessionelle, at medarbejdere i daginstitution og skole ofte ikke har en mailadresse knyttet op på den øvrige kommunale forvaltning, hvilket betyder, at PPR-medarbejdere eller rådgivere fra familieafdelingen er nødt til at sende mails til skole- eller dagtilbudsledelsen og vente på, at de vide-

reformidler oplysningerne til den pågældende medarbejder. Det forsinket kommunikationen. Medarbejdere på skolerne har som oftest en mailadresse i skoleregi, som de anvender i forbindelse med det daglige arbejde, mens det pædagogiske personale i dagtilbud ikke nødvendigvis har en mailadresse eller adgang til en pc i løbet af dagen. Der er også eksempler på, at børnehavernes mail ikke er sat op, så den lever op til reglerne om sikker mail. De må som følge heraf ikke modtage mails med personfølsomme oplysninger, hvilket er en udfordring i forhold til kommunikation og videndeling i overgangene.

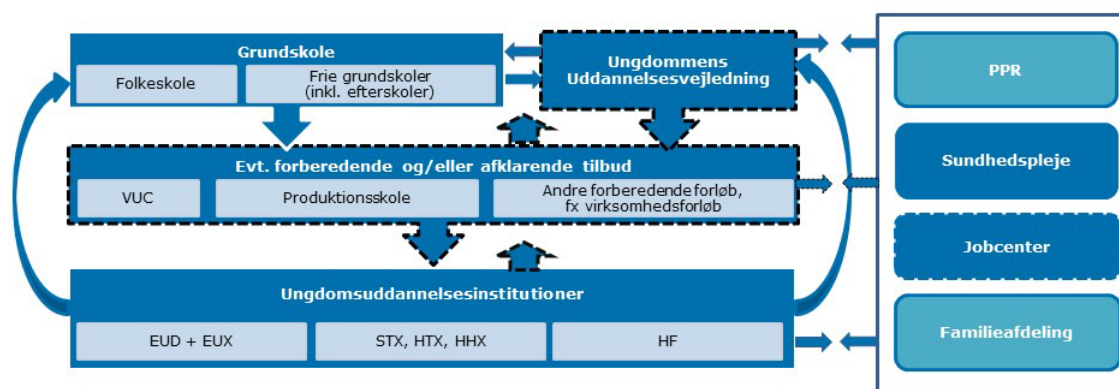
3 Unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse

Dette kapitel omhandler unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse. Overgangen er i flere henseender mere kompleks end overgangen fra dagtilbud til grundskole, som er præsenteret i det ovenstående kapitel. Komplexiteten består blandt andet i, at det ikke er givet for alle unge, at de efter grundskolen starter direkte på en ungdomsuddannelse, ligesom det ikke er givet, *hvilken* ungdomsuddannelse de i så fald skal starte på.

I overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er der flere forskellige aktører involveret i processen, og der er også en række forskellige mulige forløb, herunder med inddragelse af aktører i forberedende og/eller afklarende tilbud for nogle af de unge, jf. illustrationen i nedenstående Figur 3.1.

Komplexiteten består endvidere i, at der er tale om et skift fra kommunalt regi til selvejende institutioner underlagt statslig styring med forskellige lovgrundlag og forskellige formålsparagraffer. Dertil kommer forskellige forberedende forløb, som eksempelvis produktionsskoler eller jobcenterets virksomhedsrettede indsatser, der kan fungere som forberedende forløb til ungdomsuddannelse.¹⁰

Figur 3.1 Fagprofessionelle aktører i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

Note: EUD dækker over uddannelser inden for linjerne: kontor, handel og forretning, omsorg, sundhed og pædagogik samt fødevarer, jordbrug og oplevelser.

I denne del af analysen adresseres undersøgelsesspørgsmålene i relation til overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Vi belyser, hvordan de involverede aktører på nuværende tidspunkt samarbejder om unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse (afsnit 3.1), samt hvilke koordinationsudfordringer og behov aktørerne oplever i arbejdet med overgangene (afsnit 3.2).

3.1 De fagprofessionelles samarbejde om overgangen

Det er en central konklusion, at der i relation til overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse ikke er tale om én typisk type overgang, men et stort spænd af forskellige veje, hvorpå man kan gå fra en grundskole til en ungdomsuddannelse. Overgangens form og indhold afhænger bl.a. af, om den unge er vurderet uddannelsesparat eller ej. Overgangen afhænger endvidere af, om den

¹⁰ Beskæftigelsesreformen fra 2014 §2, nr. 9.

unge tager den lige vej fra grundskole til ungdomsuddannelse, eller om den unge fx tager 10. klasse på efterskole. Overgangens form og indhold afhænger også af, hvorvidt den unge er i en udsat position eller ej, samt om den unge skifter ungdomsuddannelse undervejs. Ligesom den unges oplevelse af overgangen vil være forskellig afhængig af, hvilken vej der vælges, så er de fagprofessionelles samarbejde om overgangen også forskellig.

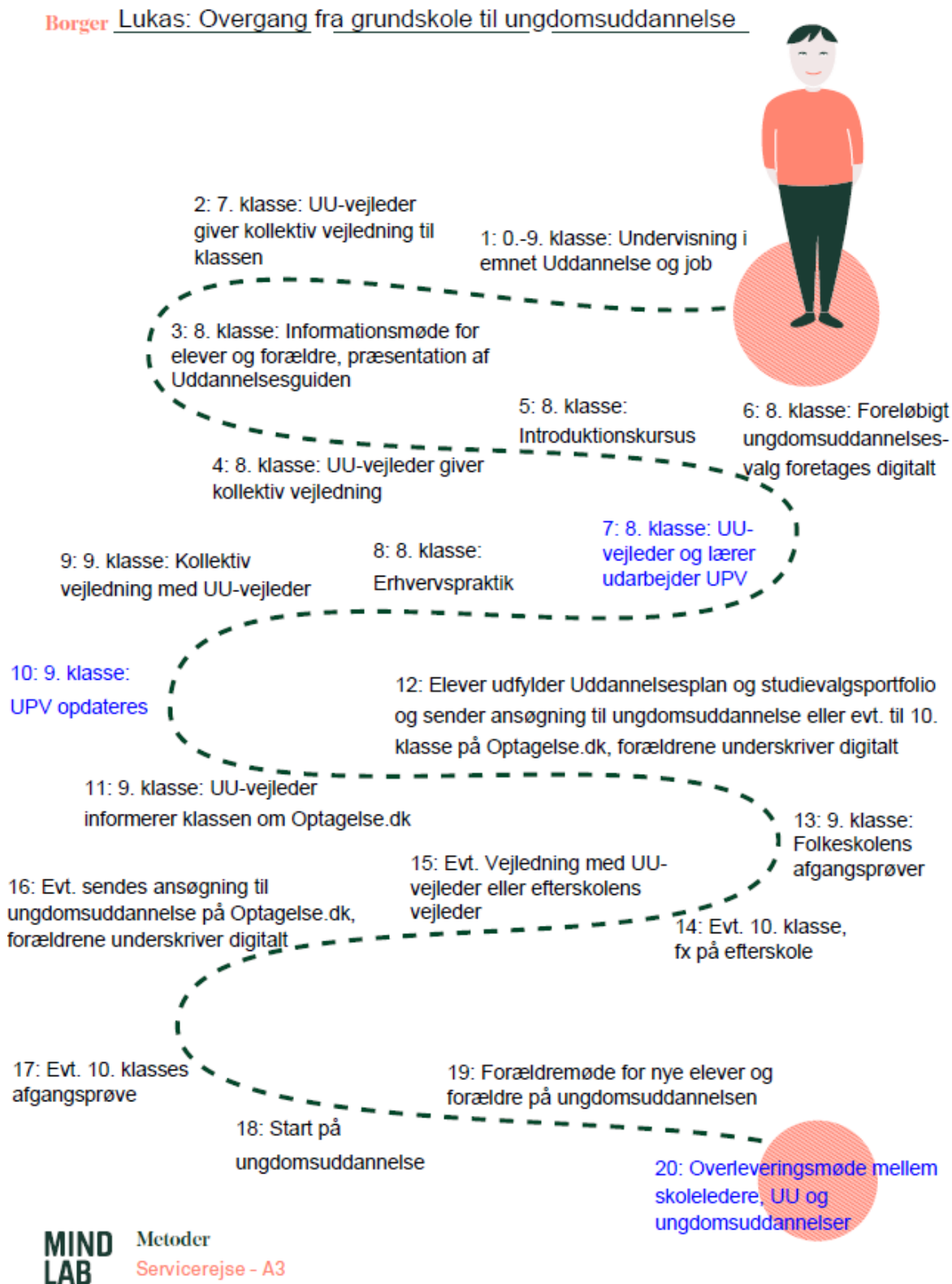
På baggrund af deltagerkommunernes beskrivelser af samarbejdet om overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse gives i det følgende en præsentation af overgangene ud fra to overordnede idealtyper: Indledningsvist beskrives overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse for unge, der vurderes uddannelsesparate og går direkte fra grundskole til ungdomsuddannelse, enten med eller uden 10. klasse på fx en efterskole (afsnit 3.1.1). Herefter beskrives overgangsforløb for unge, der ikke vurderes uddannelsesparate og/eller er i en udsat position eller har særlige behov (afsnit 3.1.2).

3.1.1 Overgangsforløb for den uddannelsesparate unge

Det store flertal af unge, der går fra grundskole til ungdomsuddannelse, er vurderet uddannelsesparate (EVA, 2017) og gennemgår overgangsforløb, der i nogen grad er identiske. Den typiske unge er således i grundskolen vurderet uddannelsesparat som led i UPV'en, der indledes i 8. klasse og går til ungdomsuddannelse efter 9. klasse eller 10. klasse, afhængigt af om eleven har valgt 10. klasse til fx på en efterskole. De unge opnår gennem en række aktiviteter information om deres muligheder og ansøger til en ungdomsuddannelse, hvorefter de starter på uddannelsen. Sideløbende finder udvekslinger af information og samarbejde mellem de tilknyttede fagprofessionelle sted.

En række af de aktiviteter, der finder sted for de unge, og den videndeling, der er mellem de fagprofessionelle i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse, er lovregulerede. Figur 3.2 viser et eksempel på en overgang for en ung, som er vurderet uddannelsesparat og starter direkte i ungdomsuddannelse.

Figur 3.2 Eksempel på overgangsforløb for uddannelsesparat ung

Note: Aktiviteter, hvor den unge og/eller forældrene er involveret, er skrevet med sort ('front stage' servicerejse), mens aktiviteter, hvor kun de fagprofessionelle er involveret, er skrevet med blå ('back stage' servicerejse).

Kilde: Servicerejsen er konstrueret på baggrund af telefoninterview og workshopper i sammenlagt fire kommuner. Til brug for arbejdet har vi anvendt skabeloner udviklet af MindLab (<http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse>)

Som det fremgår af Figur 3.2, så vil den uddannelsesparate unge typisk deltage i kollektiv vejledning fra UU-vejleder, introduktionsforløb, orienteringsmøder og praktik. Derudover er eleven også i dialog med lærere i grundskolen om ønsker til ungdomsuddannelse – blandt andet igennem faget 'Uddannelse og job', hvor eleverne undervises i uddannelses- og jobmuligheder.

Den unge skal udarbejde en uddannelsesplan.¹¹ For elever i folkeskolen udarbejdes uddannelsesplanen med udgangspunkt i elevplanen.¹² For elever, der er startet i 8. klasse i skoleåret 2017/2018 eller senere, skal en studievalgportfolio vedhæftes uddannelsesplanen, når den unge ansøger om optagelse på ungdomsuddannelse. Den personlige studievalgportfolio om elevens udbytte af de gennemførte vejledningsaktiviteter skal afspejle elevens refleksioner over egne uddannelsesønsker på baggrund af selvindsigt, viden og erfaringer med de ønskede uddannelser.

Den unge ansøger om optagelse på en uddannelse digitalt via www.optagelse.dk ved at anføre sit uddannelsesønske i uddannelsesplanen.¹³ Nedenfor beskrives de fagprofessionelles samarbejde i forbindelse med de unges overgange nærmere.

3.1.1.1 Samarbejde forud for selve overgangen

For de unge, der er vurderet uddannelsesparate, er samarbejdet mellem fagprofessionelle i grundskoler, UU-vejledning og ungdomsuddannelser forud for de unges overgang til ungdomsuddannelse forholdsvis begrænset. Samarbejde og videndeling vedrører dels kollektive aktiviteter for hele klasser og dels videndeling vedrørende enkelte elever.

Samarbejdet vedrørende kollektive aktiviteter handler primært om den kollektive vejledning fra UU-vejlederne, introduktionskurser for de unge samt besøg på lokale uddannelsesmesser. Introduktionsforløb planlægges i samarbejde mellem grundskole og ungdomsuddannelser i grundskolens geografiske nærhed.

De unges lærere kan være i dialog med de unge om valg af ungdomsuddannelse, blandt andet i forbindelse med faget 'Uddannelse og job', men den egentlige vejledning foretages i de deltagende kommuner af UU-vejlederen.

Det er indtrykket fra de interviewede, at lærere og UU-vejledere i begrænset omfang er i dialog om den kollektive vejledning. En lærer beskriver det på den måde, at hun *"lægger timer til"* vejledningen og understøtter, at der er ro i klassen i forbindelse med vejledningen, men at hun ikke er i dialog med UU-vejlederen om vejledningens indhold.

Lærer og UU-vejleder er i en række af de deltagende kommuner i tæt kontakt om udarbejdelse af uddannelsesparathedsvurderingerne af eleverne. I flere af de deltagende kommuner gennemgår lærere og UU-vejleder sammen alle klassens elever på et møde, hvor UPV udarbejdes, og lærere og UU-vejleder drøfter i den forbindelse evt. indsatser for unge, som vurderes at have behov for en ekstra indsats. I andre kommuner er det læreren, der som udgangspunkt udarbejder UPV. I en kommune afholder UU-vejlederen en workshop for lærerne forud for arbejdet med UPV for at klæde dem på hertil.

Videndeling vedrørende enkelte elever har afsæt i skolens arbejde i 8., 9. og evt. 10. klasse med individuelle planer for alle elever i relation til overgangen til ungdomsuddannelse. I kommunerne anvendes forskellige læringsplatforme til arbejdet med planerne.¹⁴ For de uddannelsesparate elever

¹¹ Jf. BEK nr. 775 af 14/06/2017

¹² Jf. LBK nr. 1097 af 28/09/2017

¹³ Jf. BEK nr. 775 af 14/06/2017

¹⁴ Se evt. Bilag 2.

arbejdes der, som skitseret ovenfor, med en elevplan, som føder ind i en uddannelsesplan – og fremover også med en studievalgsporfolio.

Studievalgsporfolioen er et nyt redskab, der på undersøgelsestidspunktet var under implementering, og de interviewedes erfaring med arbejdet med portfolioen var derfor begrænset. Der var imidlertid blandt de interviewede en oplevelse af, at det kan være vanskeligt for fagprofessionelle, unge og forældre at manøvrere mellem de forskellige planer og redskaber. Blandt de interviewede peges der på, at det er en fordel, hvis alle planer er tilgængelige på samme platform. Interviewpersoner, der har erfaring hermed, peger på, at tilgængelighed fra samme digitale platform understøtter samarbejde og kontakt mellem UU-vejleder, forældre og elev. Nogle interviewpersoner har forhåbninger til, at studievalgsporfolioen kommer til at fungere som et overgangsredskab, der netop følger den unge fra grundskolen til ungdomsuddannelse, mens andre udtrykker bekymring for, om portfolioen kommer til at rumme tilstrækkelig relevant viden til, at det reelt bliver brugbart for modtagerinstitutionerne.

De unges ansøgning til ungdomsuddannelserne foregår digitalt. Ansøgningen indeholder information fra grundskolen i form af karakterer fra afgangsprøver, information fra UU-vejledningen i form af UPV'en og information fra den unge selv i form af en uddannelsesplan, som blandt andet angiver den unges motivation for at søge den konkrete uddannelse. Der kan dog være stor variation i, hvilke informationer den unge vælger at medsende i ansøgningen, og i hvilket omfang eleven er blevet vejledt hertil. Det er den unge selv, der sammen med forældrene ansøger om optagelse.¹⁵ Der er dog eksempler i materialet på, at elever, der er erklæret uddannelsesparate, opsøger lærer eller UU-vejleder med henblik på vejledning om, hvordan de skal ansøge digitalt.

Foruden at deltage i ansøgningen til ungdomsuddannelsen, inddrages forældrene typisk i de unges overgange ved at modtage invitationer til oplæg, uddannelsesmesser mv. fra skolen via Skoleintra eller lignende system. De vil også typisk blive inddraget i forbindelse med skole-hjem-samtaler, hvor den unges uddannelsesparathed og forestående uddannelsesvalg drøftes.

Der opleves blandt de interviewede ikke umiddelbart at være væsentlige forskelle på overgangsforløbet for unge fra kommunale grundskoler og unge fra private grundskoler, da UU-vejledningen også kan servicere privatskoler i kommunen, hvilket ifølge de interviewede er det afgørende. De private grundskoler har også brobygningsforløb, og selvom de ikke er forpligtede til at samarbejde med ungdomsuddannelserne omkring introduktionsforløb¹⁶, og der derfor vil være forskel privatskolerne imellem, så er der i materialet flere eksempler på, at også privatskolerne har forskellige samarbejdsaktiviteter. En erhvervsskole nævner til eksempel at have et tæt samarbejde med kommunens privatskole, fordi privatskolen har lavet en aktiv vejledningsstrategi.

For de elever, der vælger at tage på en efterskole, er der den forskel i overgangsforløbet, at introduktions- og brobygningsaktiviteter sker i forhold til uddannelsesinstitutioner i efterskolens lokalområde, og at de som oftest derfor ikke sker på de konkrete skoler, som eleven vil skulle starte på efter efterskoleopholdets afslutning, hvor den unge flytter hjem igen. Der peges imidlertid blandt de interviewede også på, at efterskoler kan have bedre forudsætninger for at foretage en uddannelsesparathedsvurdering, fordi lærerne i højere grad ser eleverne i forskellige sociale sammenhænge end lærere i almindelige grundskoler, fordi eleverne bor på efterskolerne.

Blandt de interviewede UU-vejledere opleves det, at efterskoler kun sjældent formidler viden om den unges udvikling under opholdet til UU-vejledningen. Er opholdet finansieret af kommunens familieafdeling, tilgår der dog oplysninger hertil, hvorfor UU-vejledningen kan få oplysning ad den vej,

¹⁵ Jf. også BEK nr. 775 af 14/06/2017

¹⁶ BEK nr. 779 af 19/06/2017

hvis videndelingen mellem UU og familieafdelingen fungerer. Men ellers har UU-vejledningen kun den viden om den unge, som evt. blev indsamlet forud for efterskoleopholdet.

3.1.1.2 Feedback fra ungdomsuddannelser til grundskole

I løbet af efteråret efter de unges start på ungdomsuddannelse vil der typisk være et møde mellem skoleledere fra grundskolen, UU-vejledningen og repræsentanter fra de ungdomsuddannelser, der samarbejdes med i kommunen.¹⁷ Mødernes omfang og form varierer, men de interviewede peger på, at de typisk vil omhandle generelle drøftelser omkring samarbejdet om overgange, herunder fx forventninger til de unges faglige forudsætninger generelt. Der deles således typisk ikke viden om individuelle elever. Nogle interviewpersoner giver udtryk for, at det er svært at indfri formålet med møderne, fordi ungdomsuddannelserne kan have nogle ønsker til ændringer i det faglige indhold i grundskolens undervisning, som grundskolelærerne har svært ved at imødekomme, da de samtidig skal leve op til de forskellige krav til undervisningen, som folkeskolen er forpligtet til at leve op til.

Der er blandt de interviewede enkelte eksempler på, at grundskoler har fået feedback om de enkelte elever, der er overgået til ungdomsuddannelse. Eksempelvis har skoleledere på gymnasier i to af de deltagende kommuner tidligere sendt første karakterblad fra gymnasiet til information til elevernes grundskoler. Proceduren er imidlertid stoppet, da det fra ungdomsuddannelsens side oplevedes som administrativt tungt, og der blandt nogle grundskoleledere var en oplevelse af, at der ikke var stort udbytte af viden om første standpunktskarakter.

I en af de deltagende kommuner udarbejder UU-vejledningen et udtræk af data fra grundskolernes tidligere elever, og sender information til skolerne om, hvorvidt eleverne fortsat er tilknyttet ungdomsuddannelsen, er frafaldet, eller om de er skiftet til en anden uddannelse. Der indgår ikke yderligere information om eksempelvis karakterer eller elevernes trivsel.

Der er endvidere i materialet enkelte eksempler på tilbageløb af viden om den enkelte unge, når der er tale om unge, som i forbindelse med opstarten på ungdomsuddannelsen oplever udfordringer. I disse tilfælde kan der være behov for at opsøge den tidligere skole med henblik på at afdække, om der har været lignende oplevelser, og hvordan skolen har ageret, jf. også afsnit 3.1.2. Denne kontakt vil dog kræve samtykke fra den unge og/eller den unges forældre.

3.1.1.3 Samarbejde mellem ungdomsuddannelse og UU-vejledning efter overgangen

Efter overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er der i en række tilfælde kommunikation og samarbejde mellem ungdomsuddannelsen og UU-vejlederen. Det er i de tilfælde, hvor der er en konkret udfordring med den pågældende unge, eksempelvis at den unge er frafaldstruet, og at ungdomsuddannelsen ser et behov for enten at søge information hos den unges UU-vejleder eller vurderer, at der er behov for, at UU-vejlederen indgår i direkte dialog med den unge.¹⁸ Ungdomsuddannelserne skal i disse tilfælde orientere UU-vejledningen og kan i deres administrative system markere et "bekymringsmærke" – typisk ved højt fravær. Der tilgår herefter automatisk information til UU-vejledningen i deres digitale system, som UU-vejledningen kan handle på.

Der er i materialet eksempler på variation i praksis for samarbejde om frafaldstruede elever. En ungdomsuddannelsesinstitution har den politik, at institutionens medarbejdere ikke slipper kontakten med den unge, der er ophørt på uddannelsen, før end de har viden om, at en UU-vejleder er i kontakt med den unge. Der er imidlertid også eksempler på, at ungdomsuddannelsesinstitutioner

¹⁷ Jf. også LBK nr. 1097 af 28/09/2017

¹⁸ Jf. LBK nr. 1097 af 28/09/2017

først efter en længere periode orienterer UU-vejledningen om den unges frafald, jf. nedenstående afsnit.

3.1.2 Overgangsforsløb for unge, der ikke vurderes uddannelsesparate og/eller er i en udsat position

En mindre andel af de unge oplever en overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, som involverer væsentlig mere kontakt med de forskellige fagprofessionelle i systemet. Det er de unge, som ikke vurderes uddannelsesparate, og/eller som er i udsatte positioner. Særligt i gruppen af udsatte unge eller unge med særlige behov er der flere, der ikke tager den direkte vej fra grundskole til ungdomsuddannelse, og som først senere kommer i gang med en ungdomsuddannelse eller falder fra undervejs og påbegynder en ny (EVA, 2017).¹⁹

Der findes derfor ikke én vej, som er typisk for disse unge, men i stedet en stor variation af forskellige veje. Med aftalen om den ny forberedende grunduddannelse (FGU) er en af hensigterne at forenkle indsatsen over for de unge, der ikke følger den lige vej, bl.a. ved at etablere tre overordnede spor: almen grunduddannelse, produktionsgrunduddannelse og erhvervsgrunduddannelse.²⁰

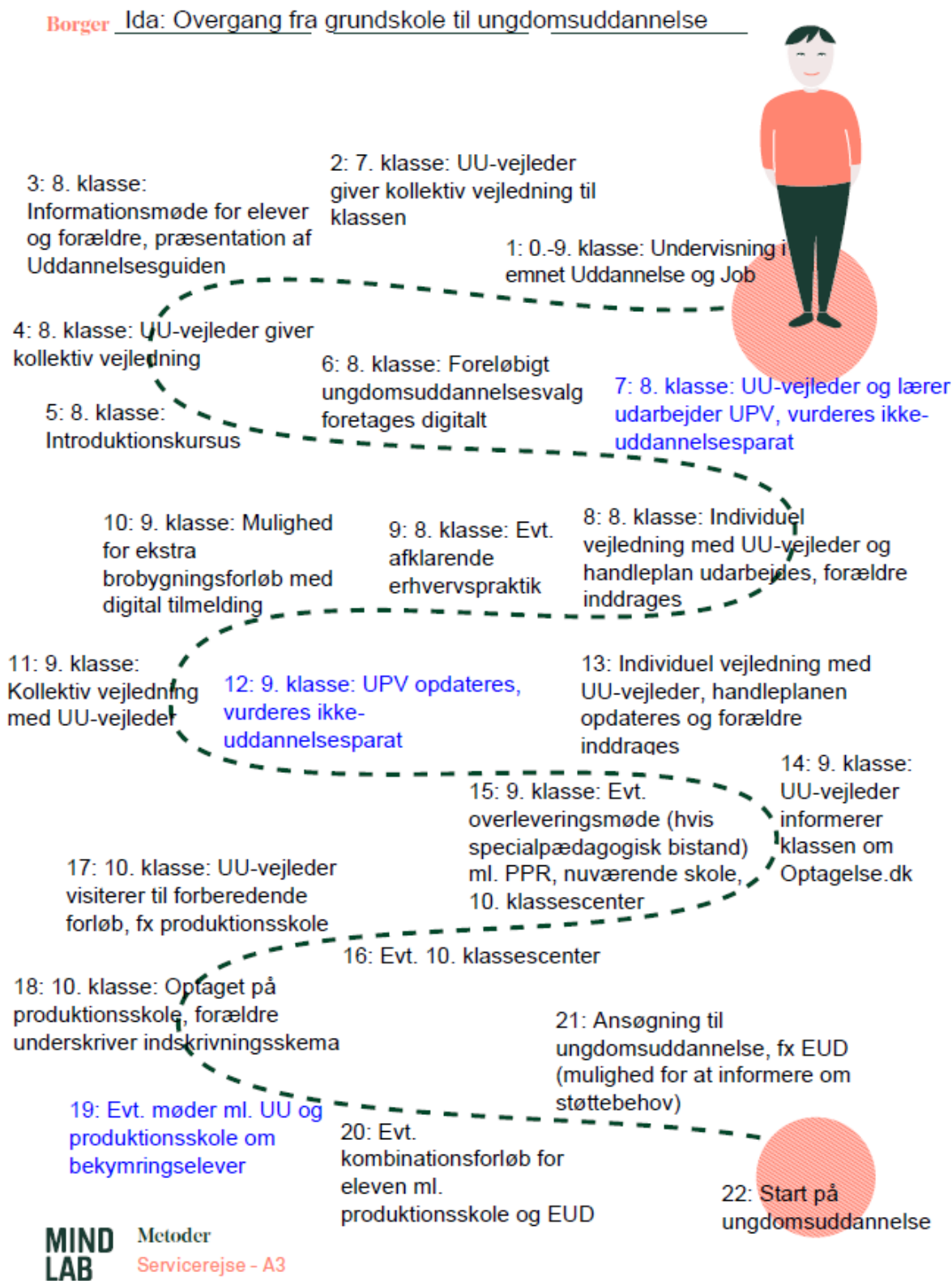
Uanset variationen i de unges forløb så er der en række af aktiviteter for unge, der vurderes ikke uddannelsesparate, som er lovfastsat, ligesom UU-Vejledningen i alle tilfælde har en central rolle som bindeled mellem de forskellige aktører.²¹ Selvom der således ikke er ét typisk forløb for en ung, der ikke vurderes uddannelsesparat, har vi i Figur 3.3 skitseret, hvordan et sådant forløb *kan* se ud. Som nævnt er der mange andre mulige overgangsforsløb end det her skitserede med eksempelvis andre forberedende forløb end lige produktionsskole, ligesom det konkrete samarbejde mellem de fagprofessionelle også afhænger af den enkelte unges omstændigheder.

¹⁹ De unge i målgruppen for forberedende tilbud – analyse af målgruppen for tilbud, der forbereder til ungdomsuddannelse og beskæftigelse (EVA, 2017).

²⁰ <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/reform-af-de-forberedende-tilbud>

²¹ BEK nr. 774 af 14/06/2017

Figur 3.3 Eksempel på overgangsforløb for en ung, der ikke erklæres uddannelsesparat

Note: Aktiviteter, hvor den unge og/eller forældrene er involveret, er skrevet med sort ('front stage' servicerejse), mens aktiviteter, hvor kun de fagprofessionelle er involveret, er skrevet med blå ('back stage' servicerejse).

Kilde: Servicerejse er konstrueret på baggrund af telefoninterview og workshopper i sammenlagt fire kommuner. Til brug for arbejdet har vi anvendt skabeloner udviklet af MindLab (<http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse>)

3.1.2.1 Samarbejde forud for selve overgangen

Hvis den unge har behov for særlige indsatser, er det i de medvirkende kommuner praksis, at der med forældrenes samtykke bliver afholdt netværksmøder med deltagelse af den unge/forældrene, lærere, UU-vejledere, PPR-psykolog, socialrådgiver og evt. andre relevante fagprofessionelle.

Hvis en grundskole i 7. klasse er opmærksom på en udsat ung med særligt behov, vil et samarbejde med UU-vejledningen påbegyndes allerede på dette tidspunkt. UU-vejledningen kan i samarbejde med skole, elev og forældre tilrettelægge særlige brobygningsforløb i 8. klasse, eventuelt i samarbejde med familieafdelingen i kommunen. Der anvendes i kommunerne forskellige systemer i relation til brobygningsaktiviteterne, hvilket betyder, at ungdomsuddannelsesinstitutionerne skal håndtere tilmeldinger via flere forskellige systemer, da de modtager elever fra flere forskellige kommuner. Der er desuden eksempler på, at UU-vejlederen kontakter fx en produktionsskole direkte og informerer om, at en elev med særlige behov kommer i brobygningsforløb.

Hvis den unge ikke vurderes uddannelsesparat i 8. klasse har UU-vejledningen ansvaret for uddannelsesplanen, herunder for sammen med den unge og forældrene at udarbejde en handleplan.²² Den unge vil i den forbindelse modtage individuel vejledning fra UU-vejledningen, herunder et antal samtaler, hvor muligheder og udfordringer drøftes. Forældrene inddrages i samarbejdet fx ved møder mellem elev, forældre, lærer og UU-vejleder, hvor vejledningsplanen drøftes. Netop inddragelsen af forældrene er ifølge en af de interviewede forældre meget vigtigt – i forbindelse med at hans søn blev vurderet ikke uddannelsesparat oplevede han således, at lærer og UU-vejleder ikke i tilstrækkeligt omfang tog initiativ til fælles drøftelser af en handleplan.

Hvis den unge heller ikke i 9. klasse erklæres uddannelsesparat, vil den pågældende ikke kunne søge om optagelse på en ungdomsuddannelse direkte. I stedet skal der findes et alternativ, hvilket understøttes af UU-vejlederne, som også er understøttende i forbindelse med udfyldelse af en eventuel ansøgning til en ungdomsuddannelse. For ikke-uddannelsesparate unge kan vejen til en ungdomsuddannelse fx gå via et år i 10.klassecenter, 10. klasse på en efterskole eller via en produktionsskole. Endelig kan unge, der ikke vurderes uddannelsesparate, få foretaget en revurdering af en ungdomsuddannelsesinstitution, og evt. efter optagelsesprøve og samtale blive godkendt til at starte på en ungdomsuddannelse.²³

Starter den unge i et 10. klassecenter i kommunen, er der i materialet eksempler på, at der foretages et overleveringsmøde mellem grundskolen, 10. klassecenteret, PPR m.fl., hvis den unge modtager en specialpædagogisk bistand. Blandt de interviewede UU-vejledere peges der på, at overgangsforløb, hvor en ung tager på efterskole (i en anden kommune) adskiller sig fra de øvrige forløb, hvor den unge bliver i kommunen (fx på 10. klassecenter). Oftest vil efterskolen have vejledningsforpligtelsen til det videre forløb, men eleverne tilknyttes UU-vejledningen i hjemkommunen, hvis de erklæres ikke-uddannelsesparate. Der er blandt de medvirkende repræsentanter fra UU-vejledningen en oplevelse af, at efterskoler kun sjældent informerer om den unges udvikling under opholdet til UU-vejledningen i hjemkommunen.

Som følge af UU-vejlederens centrale rolle i relation til de unge, der ikke vurderes uddannelsesparate, har UU-vejlederen kontakt til ungdomsuddannelserne enten direkte eller indirekte i forbindelse med den unges ansøgning. UU-vejlederen kan således – hvis den unge og forældrene giver samtykke hertil – skrive oplysninger om særlige støttebehov i feltet 'støtteforanstaltninger' i forbindelse med ansøgningen på optagelse.dk, ligesom UU-vejlederen kan hjælpe eleven med at beskrive støttebehov og erfaringer i præsentationen af sig selv i uddannelsesplanen. Under alle omstændigheder

²² LBK nr. 1097 af 28/09/2017

²³ LBK nr. 271 af 24/03/2017, BEK nr. 775 af 14/06/2017

understøtter UU-vejlederen den unges arbejde med ansøgningen, som er en forudsætning for overgang til ungdomsuddannelse.

Der er i materialet forskellige eksempler på, hvordan oplysningerne om støttebehov i den unges ansøgning behandles på ungdomsuddannelsesinstitutionerne. På nogle ungdomsuddannelsesinstitutioner er det praksis at læse de unges ansøgninger igennem før skolestart og kontakte de unge, der i ansøgningen har angivet støttebehov med henblik på at indhente evt. yderligere oplysninger og drøfte behovet. Nogle uddannelsesinstitutioner afholder indslusningssamtaler med eleverne før sommerferien med henblik på at opdage støttebehov tids nok til at kunne søge støttetimer hos SU-styrelsen, søge it-rygsække og screene for ordblindhed, sætte mentor på mv.

Der er imidlertid også blandt repræsentanter fra forskellige ungdomsuddannelser på tværs af deltagerkommunerne den oplevelse, at man i mange tilfælde ikke får oplysninger om støttebehov og først senere opdager, at eleven har særlige behov.

For unge, der starter på produktionsskole, sker visitationen gennem UU-vejledningen, og overlevering af viden om den konkrete unge sker således fra UU-vejlederen til produktionsskolen gennem uddannelsesplanen og UPV'en. De gennemførte interview indikerer, at omfanget af overlevering derudover ofte vil afhænge af samarbejdsrelationen mellem medarbejdere på produktionsskolerne og den pågældende UU-vejleder. Der er dog flere eksempler på meget tæt samarbejde, og oplevelsen er, at UU-vejlederne har gode muligheder for at hente viden om den unge i deres systemer og videreformidle disse. I en af kommunerne fortæller en vejleder fra en produktionsskole, at skolen holder strukturerede møder med UU-vejledningen med en månedlig kadence, hvor såkaldte 'bekymrings elever' drøftes.

I tilfælde, hvor der er tale om en socialt udsat ung, som har kontakt til familieafdelingen, psykiatri eller jobcenter mv., kan der være tale om en større mængde information, som potentielt overleveres mellem de fagprofessionelle. Det fremgår imidlertid af de gennemførte interview, at det ikke i alle tilfælde er givet, at informationerne overleveres. De interviewede peger på forskellige årsager. For det første vurderes det ikke i alle tilfælde nødvendigt at overlevere al viden til ungdomsuddannelsesinstitutionen, for det andet kan det skyldes, at den unge eller forældrene ikke har givet samtykke til overlevering af viden, og for det tredje er der i nogle tilfælde udfordringer forbundet med at fremskaffe informationen grundet flytning fra en kommune til en anden.

3.2 Identificerede udfordringer og behov

Der er i tidligere undersøgelser identificeret forskellige forudsætninger for etablering af sammenhæng i unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse samt udfordringer i relation hertil. Således peger tidligere undersøgelser på, at den gode vejledning fordrer et tæt samarbejde mellem vejlednings-, skole- og ungdomsuddannelsessystemet (DEA, 2012; Pless & Katznelson, 2007 og), og endvidere, at processen omkring UPV ikke fungerer optimalt, medmindre UU og grundskolerne har en grundig planlægning og koordinering omkring forløbet, herunder om dialogen med den unge og forældrene (EVA, 2016a). En undersøgelse fra 2017 peger på, at hver fjerde elev i 8. klasse oplever ikke at få den hjælp, de har brug for for at kunne vælge, hvad de skal efter skolen (EVA, 2017a). Og endvidere er manglende systematisk dataoverførsel om de unge i en undersøgelse fremhævet som en årsag til manglende sammenhæng i vejledningen af de unge og manglende målrettethed heri for unge i udsatte positioner (EVA, 2007).

I dette afsnit beskrives de udfordringer og behov, der er identificeret i denne undersøgelse. Som nævnt har undersøgelsen et bredt fokus på samarbejds- og koordineringsudfordringer i relation til

unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, samtidig med at tematikker af relevans for det fremadrettede arbejde med digitale løsninger har været et centralt fokuspunkt. Dette afspejler sig i forhold til de identificerede udfordringer, idet nogle af udfordringerne har en kulturel, organisatorisk eller lovgivningsmæssig karakter, evt. med en digital dimension, mens andre af udfordringerne er mere direkte relateret til digitale løsninger og it-understøttelse.

Overordnet set viser analysen, at en væsentlig udfordring i forhold til overgangene er at sikre tilstrækkelig systematisk (og enkel) videndeling mellem de fagprofessionelle i forhold til unge med særlige behov.

Vi har i undersøgelsen identificeret seks overordnede udfordringer og behov i relation til de fagprofessionelles samarbejde og koordinering af unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse, jf. nedenstående boks. Som det fremgår af boksen, vedrører nogle af de identificerede udfordringer og behov rammeforhold i relation til samarbejdet om de unges overgange. Med rammeforhold forstås vi forhold, der ligger uden for den enkelte afsender- eller modtagerinstitutionens kompetence- og ansvarsområde at fastlægge. Selve håndteringen af udfordringerne vedrører såvel afsender som modtager, men udfordringerne udspringer af rammeforholdene. Andre udfordringer og behov vedrører primært afsenderinstitutionen. Endelig er der i analysen identificeret udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner samt til samarbejdet mellem de fagprofessionelle, der afgiver og modtager de unge i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Udfordringer og behov i relation til bedre sammenhæng i overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse

Udfordringer og behov, der primært vedrører rammeforhold for samarbejdet om overgange

- Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde
- Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration.

Udfordringer og behov, der primært vedrører afsenderinstitutioner

- Rette vejledning til de rette unge på det rette tidspunkt.
- Samarbejde med forældre og unge, herunder samtykke til videndeling

Udfordringer og behov, der relaterer sig til både afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde

- Videndeling om alle relevante temaer
- Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer.

Nedenfor udfoldes de seks identificerede udfordringer og behov vedrørende de fagprofessionelles samarbejde om at skabe sammenhæng i unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse.

3.2.1 Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde

Det er en del af rammen om de fagprofessionelles samarbejde om unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, at samarbejdet foregår på tværs af institutioner, sektorer og fagligheder – det gælder i særlig grad for unge med særlige behov eller i udsatte positioner, hvor mange forskellige aktører er involveret.

For unge med særlige behov eller i udsatte positioner er der i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse på tværs af informanterne en oplevelse af, at organisatoriske skel udgør en barriere for videndeling og dialog mellem de relevante parter omkring den unge. Der opleves i den forbindelse udfordringer med at identificere relevante samarbejdsparter i andre institutioner, med at tilvejebringe relevante dokumenter og med videndeling om unges støttebehov og samarbejde om frafaldstruede unge. De tre udfordringer udfoldes i det følgende.

Identificering af relevante samarbejdsparter

Det er især blandt interviewede fra produktionsskoler og VUC en oplevelse, at der i dag bruges mange ressourcer på at finde frem til den rette person og dennes kontaktoplysninger, når der er behov for at kontakte andre fagprofessionelle. Blandt de interviewede peges på, at det kan være vanskeligt at finde den rette person i de tilfælde, hvor den unge fx blot kan oplyse, at *"det var Inge fra kommunen"*. Fra produktionsskole og VUC peges på, at de oplever en udfordring ved ikke på samme måde at have kalenderadgang til UU-vejledere m.fl., som andre aktører internt i kommunen har. Der er således en oplevelse af, at der i dag bruges uforholdsmæssig lang tid på blot at planlægge møder, fordi der ikke er adgang til fælles kalendersystemer. I forlængelse heraf peges på et behov for et 'opslagsværk', hvor man kan se, hvilke konkrete aktører der har været eller er i kontakt med den unge. For eksempel UU-vejleder, sagsbehandler i familieafdeling, PPR-psykolog, klasse-lærer etc.

Det påpeges ligeledes af de interviewede og workshopdeltagerne fra ungdomsuddannelserne, at der ikke i stor udstrækning samarbejdes med PPR og kommunens familieafdeling, og at det opleves som en udfordring at identificere de relevante medarbejdere vedrørende en sag, hvis ungdomsuddannelsesinstitutionerne har behov herfor.

Tilvejebringelse af relevant viden og dokumenter

Foruden udfordringen med at identificere de rette personer i forhold til dialog og planlægning omkring forløbet for en ung, så opleves det også som en udfordring at tilvejebringe relevante dokumenter, og at det vanskeliggøres af organisatoriske skel. En vejleder på en produktionsskole beskriver udfordringen på denne måde:

Der er tit et stort hul, fra de unge går fra en familieafdeling, til de overgår til en voksenafdeling, dokumenter bliver ikke automatisk flyttet med over, der kan gå nogle ting tabt ind imellem, oplever vi. (...) Der går noget viden tabt. Så er det, vi må lege arkæologer for at finde historikken. (...) Nogle har flyttet kommuner – og nogle er flyttet flere gange – vi kan ikke få nogen dokumentation for, at de har kognitive begrænsninger, selvom de har været til udredning over flere dage, og det ikke er mere end fire år siden.

Det er dog ikke kun i forhold til aktører uden for kommunen, at der opleves vanskeligheder med at sikre videndeling på tværs af organisatoriske skel. Repræsentanter fra UU-vejledningen peger på, at den relevante information ikke altid er videreformidlet fra grundskolen eller familieafdelingen til UU-vejledningen, så man i UU-vejledningen har kendskab til relevante problematikker. En UU-vejleder fortæller fx, at han ikke automatisk får besked, hvis en elev testes ordblind i 7., 8. eller 9. klasse, og han savner en systematik omkring, at vigtig viden tilgår de relevante parter omkring den unge.

Der er på tværs af de gennemførte interview og workshopper en klar tilkendegivelse af, at det opleves som en udfordring, at viden om unges problemstillinger og støttebehov ikke i tilstrækkeligt omfang tilgår ungdomsuddannelsesinstitutionerne og de medarbejdere på uddannelserne, der skal varetage undervisningen af de unge.

Det nævnes desuden som en udfordring, at *når* der er nævnt forskellige behov i UPV'en, så er det ofte ikke tilstrækkelig godt beskrevet. En underviser fra en ungdomsuddannelsesinstitution beskriver problematikken på denne måde: *"UPV'en er nogle gange bare en linje eller to og ikke mere. Der kan godt stå, at de er ordblinde og skal have it-udstyr. Eller mentor og støtteperson, fordi de er autister"*. Der gives fra flere interviewpersoner udtryk for, at UPV'erne har meget varierende kvalitet, og at det ikke er gennemskueligt, på hvilket grundlag de er udarbejdet.

Endelig er der blandt de interviewede eksempler på, at manglende oplysninger om støttebehov skyldes, at problematikkerne slet ikke er opdaget i grundskolen. Der er således eksempler på, at ordblindhed først er blevet konstateret på ungdomsuddannelsen.

For unge med særligt støttebehov, fx ordblinde, nævnes det som en udfordring, at støtte- og hjælpemidler ikke automatisk følger den unge fra grundskole til ungdomsuddannelse. Eksempelvis skal ordblinde unge, der i grundskolen har gjort brug af en it-rygsæk, dvs. en bærbar computer med programmer, der kan hjælpe ordblinde med stavning og læsning, genansøge om it-rygsæk ved overgang til ungdomsuddannelse.

I forlængelse af ovenstående udfordringer om videndeling på tværs af organisatoriske skel peges der blandt de medvirkende i undersøgelsen derfor på et behov for et digitalt samarbejdsunivers, hvor fagprofessionelle let kan kontakte hinanden, planlægge møder mv.

Samarbejde om frafaldstruede unge

Der peges i materialet endvidere på udfordringer forbundet med samarbejdet om unge, der er frafaldstruede og/eller rent faktisk falder fra ungdomsuddannelsen. Som beskrevet ovenfor skal ungdomsuddannelsesinstitutionen orientere UU-vejledningen om unge i denne situation.

Der peges imidlertid blandt de interviewede på, at der i nogle tilfælde ikke er den tilstrækkelige systematik i forhold til denne opgave på ungdomsuddannelsesinstitutionerne, og at der derfor ikke i alle tilfælde viderefremmes bekymring om eventuelt forestående frafald. Omvendt giver nogle af de medvirkende uddannelsesinstitutioner udtryk for, at de har oplevet, at UU-vejledningen reagerer meget sent på ungdomsuddannelsesinstitutionernes information om bekymring for unge, der er frafaldstruede.

3.2.2 Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration

For så vidt angår udfordringer vedrørende de digitale løsninger, identificeres i undersøgelsen tre områder, hvor der opleves udfordringer for de fagprofessionelle i forbindelse med samarbejdet om unges overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse. For det første er der en oplevelse af, at de organisatoriske skel mellem aktørerne genfindes digitalt, idet aktører fra forskellige institutioner anvender forskellige digitale løsninger, hvilket vanskeliggør kommunikationen. For det andet opleves antallet af systemer som en udfordring. Endelig nævnes for det tredje et behov for øget brugervenlighed.

Aktørernes anvendelse af forskellige digitale løsninger og antallet af systemer

Det opleves som en væsentlig udfordring blandt fagprofessionelle i interview og workshopper, at de fagprofessionelle skal forholde sig til og dele viden i mange forskellige systemer. En leder af en unge-enhed fortæller, at de i komplekse sager både har dialog med jobcenter, kommunens børne- og familieafdeling, UU-vejledning og psykiatri, og at alle aktører har deres egne systemer, som ikke er integrerede, hvilket betyder, at oplysninger skal indtastes flere gange.

Fra ungdomsuddannelserne peges på, at ungdomsuddannelserne modtager tilmeldinger til brobygningsforløb via flere forskellige systemer, fordi de modtager unge i brobygning fra forskellige kommuner, og fordi kommunerne har mulighed for selv at vælge system. Der er på nogle ungdomsuddannelsesinstitutioner en oplevelse af, at det medfører administrativt tunge processer, når der anvendes flere systemer dels i forhold til administrationen omkring tilmelding til brobygningsaktiviteter, dels i forbindelse med at ungdomsuddannelsesinstitutionen orienterer grundskolerne om, hvilke elever der ikke er mødt op til brobygningsaktiviteter.²⁴

En erhvervsskoleleder oplever, at de unge i mange tilfælde ikke medsender eksamensbeviser med deres ansøgning, selvom det er nødvendigt for optagelse. Han oplever således et behov for at kunne trække eksamensbeviser for disse unge og foreslår, at der i denne situation, hvor eleven og forældrene må formodes at ville give samtykke, kunne ske et automatisk samtykke til indhentning af karakterer i selve ansøgningen.

Blandt de interviewede er der bred enighed om, at det vil være en fordel med et fælles system med adgang til at se og dele information på tværs, og der nævnes et behov for et digitalt værktøj til at understøtte planlægning, herunder koordinering af møder. Blandt de interviewede peges på et behov for "en digital rød tråd" parallelt med en sundhedsjournal, hvor der kunne være differentieret læse- og skriveadgang til eksamensbeviser, pædagogiske anbefalinger fra PPR samt øvrig information af relevans i borgerens første 25 år. Særligt når flere forskellige aktører har koordinerende møder omkring eller med en ung, opleves der blandt de professionelle et behov for, at der kan deles mødeindkaldelser, mødereferater og handleplaner på tværs af fx familieafdeling, afdeling for voksne handicappede, jobcenter og UU. Også en forælder efterlyser digital adgang til den handleplan, som ikke-uddannelsesparate unge har, så både forældre, lærere og den kommende uddannelsesinstitution har mulighed for at se den. Nogle efterlyser en løsning i lighed med det kommende Aula, som skulle give en fælles platform mellem grundskoler og ungdomsuddannelser.

Digitale løsningers brugervenlighed

Såvel interviewpersoner som workshopdeltagere udtrykker et behov for en øget brugervenlighed i forhold til den digitale understøttelse af samarbejdet om de unges overgange, og der gives konkrete eksempler på udfordringer relateret til de digitale løsningers brugervenlighed og funktionalitet:

Som et eksempel på en arbejdsgang, hvor der er potentiale i forhold til udvikling af yderligere brugervenlighed, peges på, at uddannelsesplanen bliver sendt til ungdomsuddannelsen som pdf-fil for hver enkelt elev. Det betyder, at fx rektor skal bladere hver enkelt fil igennem for fx at finde information om elevernes karakterer. Her ville det opleves mere brugervenligt med et system, der gav mulighed for at fremsøge alle elever med karakteren 2 i fagene, eller elever som har krydset "ja" til, at de har fået støtte.

Der peges på behov for, at digitale systemer opsættes, så de i højere grad understøtter overholdelse af persondataloven. En grundskolelærer giver som eksempel, at det system, han arbejder i, ikke er opsat, så han kan sende sikker post. En pragmatisk, men uhensigtsmæssig løsning, bliver, at han skriver information i hånden, og at en skolesekretær efterfølgende indfører oplysningerne i et system opsat til sikker håndtering af personfølsomme oplysninger.

Som det er beskrevet i afsnit 2.2 om udfordringer vedrørende overgangen mellem dagtilbud og grundskole, så peges der også blandt de interviewede vedrørende overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse på, at læsesvage elever og forældre kan være udfordret i relation til anvendelse

²⁴ En repræsentant fra en ungdomsuddannelsesinstitution giver som eksempel, at man på institutionen kommunikerer med nogle skoler via systemet brobygning.net og med andre skoler via systemet Uno Ung. Ungdomsuddannelsesinstitutionen har kun mulighed for elektronisk tilbagemelding til skolerne vedr. elevernes evt. fravær i forbindelse med brobygning i det ene system. En administrativ medarbejder må derfor indtaste oplysninger vedr. fravær særskilt til skoler, der anvender det andet system.

af digitale løsninger. Det nævnes i forlængelse heraf blandt forældre og vejledere, at hjemmesiden optagelse.dk opleves som langsom og vanskelig at navigere rundt i.

Endelig peger flere fagprofessionelle på, at de sjældent kommer igennem til de mindre ressourcestærke forældre, når de sender breve i e-boks, og at det her er nødvendigt at ringe eller sende sms. En interviewperson ser et behov for, at der på ungdomsuddannelsen kunne kommunikeres via en form for forældreintra via app.

3.2.3 Rette vejledning til de rette unge på det rette tidspunkt

Der er blandt de interviewede en udbredt enighed om, at vejledningen af de unge er helt central i forhold til at sikre en god overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, og at det kan være en udfordring at sikre den rette vejledning til de rette unge på det rette tidspunkt.

I forhold til at sikre den rette vejledning er der blandt de interviewede og på interessentworkshoppen en opmærksomhed på, om de unge præsenteres for en tilstrækkelig bred palet af mulige ungdomsuddannelser, eller om eksempelvis stx betones mere end erhvervsuddannelserne. Der peges på tværs af interviewene på, at det kan være en udfordring i forhold til at vejlede de unge, at såvel lærere i grundskolen som forældre har større viden om stx end erhvervsuddannelserne, som rummer et stort antal af meget forskelligartede uddannelser. Det er blandt de interviewede oplevelsen, at det primært er UU-vejlederen, der præsenterer viden om erhvervsuddannelserne for de unge. En grundskolelærer oplever et behov for, at lærerne i højere grad deltager i introforløb og brobygningsaktiviteter på ungdomsuddannelserne sammen med eleverne med henblik på at understøtte viden-deling og etablere et godt grundlag for dialog mellem elever og lærer om overgangen.

I forlængelse af udfordringen med at give den rette vejledning gives der fra repræsentanter fra UU-vejledningen udtryk for en oplevelse af, at antallet af regler på ungdomsuddannelsesområdet er steget inden for de seneste år, hvilket medfører en øget kompleksitet i vejledningsopgaven, og at de enkelte uddannelsesinstitutioner i højere grad søger vejledning hos UU-vejledningen.

Endelig nævnes det som en udfordring i forhold til vejledningsopgaven af lærere i grundskolen og UU-vejledere, at der ikke gennemføres individuel vejledning for elever, der er vurderet uddannelsesparate, jf. bestemmelserne om differentieret vejledning.²⁵

Den individuelle UU-vejledning målrettes de elever, der ikke er vurderet uddannelsesparate. Det er imidlertid en oplevelse blandt såvel UU-vejledere, lærere og elever, at en gruppe af de elever, der erklæres uddannelsesparate, oplever et behov for individuel vejledning. Det drejer sig dels om vejledning og sparring i forhold til at træffe det rette ungdomsuddannelsesvalg, dels om vejledning i forhold til digital ansøgning om optagelse. Konkret peges blandt de interviewede på, at der i forhold til de unges uddannelsesplan kan være vigtige informationer, der ikke formidles videre i forbindelse med ansøgning om optagelse på ungdomsuddannelse, fordi UU-vejledningen ikke er involveret i ansøgningsprocessen, og det derfor er op til den enkelte unge og hans/hendes forældre at overlevere oplysninger. Begge forhold har ifølge de fagprofessionelle betydning for, at disse unge får en god overgang til den – for dem – rette ungdomsuddannelse.

I forhold til at sikre vejledning på det rette tidspunkt er der på tværs af interviewene enighed om, at det er vigtigt at sætte ind tidligt, hvis man ønsker at understøtte de unges overgang til ungdomsuddannelse og uddannelsesvalg. Set i det lys opleves det positivt, at uddannelsesparathedsvurderingen påbegyndes allerede i 8. klasse. Selvom flere påpeger, at det er relevant at starte tidligt i forhold til de unge, så peges der blandt de interviewede lærere også på, at det for nogle af de unge er meget

²⁵ BEK nr. 774 af 14/06/2017

abstrakt at skulle forholde sig til ungdomsuddannelsesvalg i 8. klasse. Dette perspektiv genkendes af repræsentanter fra erhvervsskoler og gymnasier fra deres kontakt med de unge i forbindelse med besøg på institutionerne. Det er således en udfordring at sætte vejledningen ind tids nok til at åbne de unges øjne for forskellige muligheder og samtidig ikke så tidligt, at de ikke er modtagelige og motiverede for vejledning endnu.

Blandt deltagere fra grundskolerne opleves de forskellige aktiviteter, der forbereder de unge, generelt positivt, men der er også opmærksomhed på, at det påvirker det læringsforløb, der er i skolen, at der løbende skal findes tid til diverse aktiviteter til understøttelse af overgangen til ungdomsuddannelse.

3.2.4 Samarbejde med forældre og unge, herunder samtykke til videndeling

Som beskrevet i afsnit 2.2.5, er der blandt de deltagende fagprofessionelle, der arbejder med børns overgange fra dagtilbud, den oplevelse, at det oftest ikke er et problem at opnå forældres samtykke til videndeling mellem fagprofessionelle. Dette perspektiv genfindes i relation til overgange mellem grundskole og ungdomsuddannelse, dog giver interviewene indtryk af, at det i højere grad opleves som en udfordring at indhente samtykke til videndeling mellem fagprofessionelle i relation til de unge end til børn, der går fra dagtilbud til grundskole.

I nogle tilfælde er der relevante oplysninger om fx unges diagnoser, som uddannelsesinstitutionerne ikke modtager, fordi den unge eller forældrene ikke vil give samtykke til, at oplysningerne deles. Der peges blandt de deltagende repræsentanter fra UU-vejledningen på, at det ikke i alle tilfælde er muligt for UU-vejleder at overbevise den unge og forældrene om, at det er hensigtsmæssigt at videregive viden. Der peges på to primære årsager. En lærer på en gymnasial uddannelse beskriver forældrenes bevæggrunde som et misforstået hensyn til den unge, som de ønsker en ny start for, og ikke en start, hvor man er kategoriseret som en ung med særlige behov. En anden begrundelse menes at være, at der blandt unge og forældre er en mere eller mindre velbegrundet oplevelse af, at det kan stille den unge dårligere i forhold til optagelse på en konkret uddannelsesinstitution, hvis den unge på forhånd oplyser om diagnoser og problematikker.

Det opleves også som en udfordring i relation til manglende samtykke, at UU-vejledning og uddannelsesinstitution i nogle tilfælde bruger mange ressourcer på at komme i kontakt med unge, der fx ikke går i skole. I de tilfælde, hvor den unge og/eller familien har en sag i kommunens familieafdeling, kunne det være relevant at etablere en fælles indsats. Men da det kræver tilsagn fra den unge/forældrene, at UU-vejledning og ungdomsuddannelsesinstitution orienteres om eventuelle sociale sager, tilgår viden ikke i alle tilfælde UU-vejledning og ungdomsuddannelsesinstitution.

Samtidig med at der peges på denne type af udfordringer, tilkendegives imidlertid blandt de interviewede, at det opleves som legitimt, at adgangen til at udveksle personfølsomme oplysninger uden samtykke er begrænset lovgivningsmæssigt.

I forhold til samarbejdet med den unge og forældrene nævnes det blandt fagprofessionelle i såvel interview som workshopper, at det kan være en udfordring for nogle elever og forældre, at der arbejdes med flere forskellige planer og redskaber for den enkelte elev i udskolingen, herunder UPV, elev- og uddannelsesplaner og studievalgsporfolio. For elever, der ikke er vurderet uddannelsesparate, skal der derudover laves en handlingsplan. Der gives fra repræsentanter fra grundskole og UU-vejledningen således udtryk for, at disse dokumenter og redskaber med fordel kunne integreres til én samlet plan med henblik på at skabe bedre overblik både for fagprofessionelle og elever og forældre. Der peges på, at særligt familier i udsatte positioner oplever, at det kan være en udfordring

at orientere sig i de forskellige planer og dokumenter. I den forbindelse udtrykker en elevrepræsentant en bekymring for, at det i studievalgportfolioen er den unge selv, der skal udfylde med relevant information, og at netop de resourcesvage unge vil have behov for, at relevant information kommer videre, men samtidig har svært ved selv at overskue at udfylde en sådan portfolio.

3.2.5 Videndeling om alle relevante temaer

Udfordringer vedrørende videndeling om alle relevante temaer vedrører både videndeling om enkelte unge og om generelle faglige, pædagogiske og didaktiske forhold.

Der er på tværs af de gennemførte interview og workshopper en klar tilkendegivelse af, at det opleves som en udfordring, at viden om unges problemstillinger og støttebehov ikke i tilstrækkeligt omfang tilgår ungdomsuddannelsesinstitutionerne og de medarbejdere på uddannelserne, der skal varetage undervisningen af de unge. Der opleves både en manglende systematik i forhold til konsekvent at få oplysninger og en manglende systematik i forhold til, at de oplysninger, der gives i UPV'en, er tilstrækkeligt detaljerede til at kunne anvendes af modtageren.

Foruden viden om problemstillinger og konkrete støttebehov gives der blandt de fagprofessionelle udtryk for, at der er et behov for i højere grad at kunne videreformidle gode erfaringer med tilrettelæggelse af understøttende læringsmiljøer og læringsmetoder fra de afgivende institutioner til de institutioner, der modtager de unge. Der opleves i den forbindelse et behov for at supplere skriftlig overlevering af information og viden med en mundtlig dialog.

Blandt de interviewede peges der således på, at der kan være elever, som ikke nødvendigvis har modtaget specialpædagogisk støtte i grundskolen, men hvor bestemte forhold i læringsmiljøet har været afgørende for elevens deltagelse og indlæring i grundskolen, og at disse forhold vurderes relevante for underviserne på ungdomsuddannelserne at kende. Det kan eksempelvis være, at eleven har en kropslig uro, som gør, at han eller hun har glæde af at sidde på en kuglestol frem for en stillestående stol. Et andet eksempel på viden, som kan være relevant at overlevere, er viden om den unges adfærdsmønstre, og hvordan man som underviser bedst forholder sig hertil. Det er således ikke nødvendigvis kun for de unge, hvor der er bevilget særlig støtte, at der er relevante informationer at videregive, men også for unge som – i kraft af en særlig tilrettelæggelse af undervisningen – har kunnet klare sig uden særlig støtte.

Endvidere er der blandt de interviewede det perspektiv, at der er behov for at overveje, hvor meget information om de unge ungdomsuddannelserne reelt kan omsætte. Nogle ungdomsuddannelser er meget store, og der skal en særlig systematik til at håndtere informationer, når man har 3.000 elever. I forlængelse heraf er det en væsentlig pointe, at der skal fokuseres på information om de elever, der skal have særlig støtte.

Blandt de interviewede fra grundskoler er der en efterspørgsel på feedback, idet der er en oplevelse af, at der er et uudnyttet potentiale i forhold til, at lærere i grundskolen kan udvikle deres praksis og understøtte de unges overgange ved hjælp af feedback fra undervisere på ungdomsuddannelserne.

Lærere fra grundskolerne peger på, at de primært har behov for feedback på et aggregeret niveau i forhold til fx ungdomsuddannelsernes oplevelse af gruppen af eleverne, der har deltaget i brobygningsforløb, herunder hvilke færdigheder undervisere på ungdomsuddannelserne oplever, at de unge eventuelt mangler. Nogle lærere har dog også erfaringer med, at det er svært at imødekomme ungdomsuddannelsernes ønsker, fordi de også har andre krav, der skal være opfyldt, ligesom viften af ungdomsuddannelser er meget bred, og det derfor ikke nødvendigvis er de samme ønsker, der ytres på tværs af uddannelsesinstitutionerne.

Eksempel på organisering af feedback: Sorø Kommune

En grundskolelærer har deltaget i et projekt, hvor hun har deltaget i undervisningen på det lokale gymnasium, og lærere fra gymnasiet har deltaget i undervisningen på skolen. Læreren oplever, at det har været givende i forhold til at opnå en forståelse af, hvilke krav og hvilket miljø de unge bliver mødt af på ungdomsuddannelsen. Udvekslingen og den viden, hun herigennem har fået, har medført, at hun har ændret dele af undervisningen med sigte på at skabe bedre sammenhæng med og forberede de unge til den undervisning, der finder sted i gymnasiet. Hun ser i forlængelse af erfaringen et stort potentiale i også at deltage i undervisningen på erhvervsuddannelser – og at lærere fra erhvervsuddannelser har mulighed for at få indblik i hendes undervisning i grundskolen.

De deltagende grundskolelærere efterspørger i mindre grad feedback i forhold til individuelle elever, men der er blandt de interviewede lærere nogle, der peger på, at det kunne understøtte deres arbejde med UPV'en, hvis de fik feedback på de konkrete vurderinger, og der er lærere, der oplever, at det er relevant for dem at få det at vide, hvis fx en meget stor andel af de elever, der går videre på gymnasiet, falder fra uddannelsen.

3.2.6 Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer

I analysen identificeres forskellige ressourcemæssige udfordringer i relation til arbejdet med sammenhængende overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse.

For det første peger flere af de fagprofessionelle i undersøgelsen på, at det opleves som en udfordring at finde tid til at deltage i koordinerende møder med de øvrige aktører omkring den unge. Generelt er billedet, at de fagprofessionelle udtrykker et behov for at mødes med hinanden med henblik på at udveksle viden om konkrete unge og at skabe relationer og mere generelt kendskab til hinanden på tværs af institutionerne for at understøtte samarbejdet om overgangene for de unge. I forlængelse heraf er oplevelsen, at der i hverdagen kan mangle tid til at mødes.

Manglende tid nævnes også af flere UU-vejledere som en barriere i relation til at skabe gode overgange for den enkelte unge, fordi det kræver tid at opbygge en tillidsrelation med den unge, som får den unge til at åbne op omkring vanskeligheder, hvilket er nødvendigt, hvis vejlederen skal hjælpe den unge godt videre. Som en UU-vejleder udtrykker det: *"Den nære relation er svær, når man har 50 unge spredt ud over landkortet"*. En underviser fra en erhvervsuddannelse peger ligeledes på, at hun oplever ikke at have tilstrækkelig tid til at tale med eleverne og understøtte deres trivsel, hvilket har betydning for, hvornår hun bliver opmærksom på evt. frafaldstruede elever.

Foruden tid som en manglende ressource peger nogle fagprofessionelle på, at de mangler adgang til relevante ressourcer i relation til arbejdet med digitale løsninger, herunder eksempelvis at man som lærer har adgang til at kunne sende oplysninger via sikker mail.

Litteratur

- BEK nr. 774 af 14/06/2017. *Bekendtgørelse om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv (Vejledningsbekendtgørelsen).*
- BEK nr. 775 af 14/06/2017. *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse.*
- BEK nr. 779 af 19/06/2017. *Bekendtgørelse om introduktionskurser og brobygning til ungdomsuddannelserne.*
- Brostrøm, S. (2001): *Farvel børnehave – hej skole. Undersøgelser og overvejelser.* Århus: Systime.
- Dahler-Larsen, P. (2010): Display. I: *Metoder i statskundskab.* L. Bøgh Andersen, K. Møller Hansen & R. Klømmensen (red.). København: Hans Reitzels Forlag, s. 192-214.
- DEA (2012): *Vejledning som holdsport – survey blandt landets UU-ledere.* København: DEA.
- DEA (2017): *Klar, parat, skolestart! En undersøgelse af arbejdet med sammenhænge i mellem dagtilbud og skole i landets 15 største kommuner.* København: DEA.
- EVA (2017): *Fra ikke-parat til parat. Analyse af uddannelsesparathedsvurderinger i 8., 9. og 10. klasse.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- EVA (2017a): *Uddannelsesvalg i 8. klasse. Unges vej mod ungdomsuddannelse.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- EVA (2007): *Vejledning om unges valg og erhverv.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- EVA (2016): *De unge i målgruppen for de forberedende tilbud. Analyse af målgruppen for tilbud, der forbereder til ungdomsuddannelse og beskæftigelse.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- EVA (2016a): *Uddannelsesparat? De første erfaringer fra arbejdet med ikke-uddannelsesparate i folkeskolen.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- EVA (2013): *Fælles om en god skolestart – baggrund.* København: Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.
- Katznelson, N., Murning, S. & Pless, M. (2009): *Vejlen mod de 95 procent (Del 1-2).* København: CEFU. Center for Ungdomsforskning.
- KOMBIT (2017): *Aula.* Tilgængelig på: <https://www.kombit.dk/Aula> [16. nov. 2017].
- KL (2015): *Brugerportalsinitiativet. Notat.* København: KL.
- KL (2016): *Projektkatalog. Den fælleskommunale digital handlingsplan 2016-2020.* København: KL.
- LBK nr. 1097 af 28/09/2017. *Bekendtgørelse af lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v.*
- LBK nr. 271 af 24/03/2017. *Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser.*
- LBK nr. 1342 af 21/11/2016. *Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.*

- Mehlbye, J, Rangvid, B. S., Lykke Sørensen, K & Sjørsløv Nielsen, A. K. (2015): *Undersøgelse af indsatser for og udvikling hos elever, der har vanskeligheder i skolestarten*. København, KORA
- Mindlab (2017): *Servicerejse*. Tilgængelig på: <http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse> [16. nov. 2017].
- Pless, M., & Katznelson, N. (2007): *Unges veje mod ungdomsuddannelserne*. København: DPU.
- Skolestartsudvalget (2006): *En god skolestart. Et samlet læringsforløb for dagtilbud, indskoling og fritidsordning. Rapport afgivet af Skolestartsudvalget*. København: Undervisningsministeriet.
- Socialstyrelsen (2015): *Dialog om tidlig indsats. Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde og fagpersoners underretningspligt* (Udarbejdet af KL's kontor, Jura og EU, og COK på opdrag af Socialstyrelsen). Odense: Socialstyrelsen.
- Stanek, A. H. (2011): *Børns fællesskaber og fællesskabernes betydning – analyseret i indskolingen fra børnehave til 1. klasse og SFO: Ph.d.-afhandling*. Roskilde: Roskilde Universitet, Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning.
- Undervisningsministeriet (2017): *Reform af det forberedende område*. Tilgængelig på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/reform-af-de-forberedende-tilbud> [11. dec. 2017].

Bilag 1 Design og metode

I dette bilag beskrives undersøgelsens design og metode samt de metodiske valg, som er truffet i forbindelse med indsamling af data og analyse.

Undersøgelsen tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvordan samarbejder de involverede aktører på nuværende tidspunkt om børn og unges overgang fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse? Herunder:
 - Hvilke aktiviteter og organiseringsformer anvendes, og hvordan understøttes de digitalt?
 - Hvordan indsamles og overleveres viden og dokumentation, og hvordan understøttes arbejdet digitalt?
- Hvilke koordinationsudfordringer oplever aktørerne i arbejdet med overgangene? Herunder:
 - Udfordringer og behov i relation til ledelse, medarbejdere, ressourcer, metoder og processer
 - Udfordringer og behov som følge af fx lovgivningsmæssige eller teknologiske rammebetingelser.

Der er valgt et kvalitativt analysedesign, da det vurderes bedst at understøtte analysens formål om at identificere, hvilke udfordringer som opleves i forhold til koordinering ved overgangen fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse. Analysen har et undersøgende og udforskende sigte, og det er et væsentligt formål at afdække forskellige perspektiver på samarbejdet om komplekse processer i forbindelse med børn og unges overgange. Det er således en ambition at inddrage data fra samtlige centrale aktører, der er involveret i børn og unges overgange i analysen. Et kvalitativt design giver mulighed for at gå åbent og undersøgende til værks og afdække, hvilke samarbejdsrelationer forskellige aktører indgår i, hvordan de oplever, at koordinationsudfordringer gør sig gældende, samt hvilke løsningsmuligheder de evt. kan identificere.

På den baggrund kan den kvalitative undersøgelse tilbyde en bred palet af perspektiver på samarbejde og koordinationsudfordringer samt forklaringer på de identificerede udfordringer. Analysen afdækker ikke de identificerede udfordrings udbredelse.

Der er i forbindelse med analysen fokus på digitale dimensioner af nuværende samarbejdsaktiviteter, organiseringsformer og koordinationsudfordringer. I afdækningen af koordineringsudfordringer har vi således fokus på, hvorvidt it-understøttelsen i nogen grad afhjælper disse udfordringer eller i nogen grad forstærker barrierer for et helhedsorienteret samarbejde.

Datagrundlaget for analysen består af flere datakilder: Der er anvendt desk research til at skabe overblik over digitale løsninger. Endvidere er der gennemført en række interview, dels med det formål at afdække eksisterende digitale løsninger, dels til afdækning af de udfordringer og behov, som centrale fagprofessionelle fra forskellige kommuner og uddannelsesinstitutioner oplever. Endelig er der indsamlet data i forbindelse med workshops for centrale interessenter. Undersøgelsesspørgsmålene belyses således gennem:

- Workshops med centrale interessenter
- Desk research
- Kvalitative interview med aktører med indblik i digital understøttelse på områderne
- Kvalitative interview i otte kommuner i form af telefoninterview og fokusgruppeinterview og plenumdrøftelser på workshops

Dataindsamlingerne uddybes i det følgende.

Workshopper med interessenter

Der er afholdt to workshopper med interessenter, en for overgangen fra daginstitution til grundskole og en for overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Formålet med disse workshopper har været en kvalificering og skærpelse af undersøgelsens fokus gennem inddragelse af de deltagende interessenters viden og perspektiver. Tema for drøftelserne på begge workshopper var udfordringer i forhold til videndeling og koordinering af overgangene samt kvalitetssikring af overblik over centrale digitale løsninger.

Drøftelserne på interessentworkshopperne er anvendt til kvalificering af interview og workshopper for fagprofessionelle.

Deltagerne på workshopperne for interessenter er repræsentanter for centrale organisationer samt videnspersoner på området og fremgår af Bilagstabel 1.1. Der var inviteret i alt 38 personer, hvoraf 30 havde mulighed for at deltage på dagene. Som supplement til workshoppen om overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er der efterfølgende gennemført et telefonisk interview med en repræsentant fra UU Danmark om koordineringsmæssige udfordringer ved overgangen til ungdomsuddannelse samt digitale løsninger.

Bilagstabel 1.1 Oversigt over deltagere i interessentworkshopper

Overgang fra daginstitution til grundskole - Repræsentanter fra:	Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse - Repræsentanter fra:
BUPL	BUPL
Børne- og Kulturchefforeningen	Danmarks Evalueringsinstitut
Børne- og Socialministeriet, Kontor for dagtilbud	Danmarks Lærerforening
Børnehaveklasseforeningen	Dansk Handicapforbund
Daginstitutionernes Landsorganisation	Danske Erhvervsskoler og Gymnasier
Danmarks Lærerforening	Danske Skoleelever
Dansk Friskoleforening	Efterskoleforeningen
Dansk Handicapforbund	FOA
FOA	Gymnasieskolernes Lærerforening, GL
Skole og Forældre	Produktionsskoleforeningen
	Skole og Forældre
	Uddannelsesforbundet
	VIA University College
	Aarhus Universitet
	Erhvervsskolernes Elevorganisation

Desk research

Et antal centrale tidligere undersøgelser har været anvendt som afsæt for fastlæggelse af fokus i interview og workshopper. Dataindsamlingen har således været informeret af viden om koordinationsudfordringer fra tidligere undersøgelser, samtidig med at der har været fokus på at afdække eventuelle andre koordinationsudfordringer, jf. undersøgelsens eksplorative sigte. Det har ikke ligget inden for opdrag og undersøgelsens rammer at gennemføre en systematisk litteraturkortlægning på området.

Der er som led i undersøgelsen udarbejdet et teknisk overbliknotat om systemlandskaber (se Bilag 2). Til brug herfor er der gennemført desk research med henblik på kortlægning af markedet for løsninger til digital understøttelse af udveksling af oplysninger inden for og på tværs af dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. Notatet er anvendt som afsæt for fokusering af spørgsmål vedrørende digitale løsninger i senere interview og på workshopper, jf. nedenfor.

Kortlægningen af centrale løsninger til digital understøttelse har bl.a. taget afsæt i SKI's rammeaftale 02.19 delaftale 2: Kommunale ASP og Cloud services samt delaftale 4: Undervisning ASP og Cloud services.

Kvalitative interview med aktører med indblik i digital understøttelse på områderne

Den desk research-baserede kortlægning af løsninger til digital understøttelse er blevet valideret og suppleret ved gennemførelse af en række informantinterview. Konkret er der gennemført interview med identificerede nøglepersoner fra følgende organisationer:

- Danmarks it-vejlederforening
- Statens og Kommunernes Indkøbsservice A/S
- Faxe Kommune, Center for Familie, Social og Beskæftigelse
- Styrelsen for It og Læring
- KL

Interviewene har alle haft til formål at validere oversigten over udbredte digitale løsninger på børn og unge-området, herunder at identificere centrale løsninger, der ikke er fundet via desk research. Centrale temaer i relation til de gennemførte interview har bl.a. været: Hvad er de væsentligste løsninger, udbredelse, funktionalitet, interoperabilitet, datastandarder, arkitektur, udbygningsplaner, nye strategier på vej osv. Interviewene har været eksplorative og spørgsmålene har været anvendt forskelligt afhængig af interviewpersonens rolle som enten planlægger, efterspørger, indkøber eller ekspert.

Kvalitative interview i otte kommuner i form af telefoninterview og workshopper

Der er gennemført kvalitative interview i otte kommuner med en bred vifte af centrale aktører i relation til børns overgang fra dagtilbud til grundskole og unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse. Det drejer sig om skole- og dagtilbudsledere, lærere, pædagoger, ledere og undervisere fra ungdomsuddannelse og fagprofessionelle fra kommunernes forskellige centrale instanser og enheder, herunder UU, Sundhedsplejen og PPR samt forældre og elever i udskolingen.

Fire af de medvirkende kommuner indgår i analysen af børns overgang fra daginstitution til grundskole, og fire kommuner indgår i analysen af unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Valg af deltagerkommuner

Deltagerkommunerne er udvalgt med henblik på repræsentation af størst mulig variation mellem de deltagende kommuner i relation til forskellige forhold, der kan have betydning for de fagprofessionelles arbejde med børn og unges overgange. Ved udvælgelsen af kommuner har vi anvendt nedenstående kriterier:

Oversigt over kriterier for udvælgelse af deltagerkommuner

Variation i forhold til:

- Indbyggertal
- Geografisk variation (øst/vest og større by/mindre bysamfund)
- Nuværende anvendelse af digitale løsninger
- Etableret ungeenhed

Vi har ved udvælgelsen af deltagende kommuner sikret, at både indbyggermæssigt store og små kommuner er repræsenteret. Kommunens befolkningsstørrelse kan have en betydning i forhold til, om fagprofessionelle i kommunens institutioner har kendskab til hinanden. Der er endvidere forskel på de administrative ressourcer i små og store kommuner, hvilket kan have en betydning i relation til den administrative og digitale understøttelse af institutionernes arbejde fra forvaltningens side.

For så vidt angår kriteriet om geografisk variation, har vi ønsket at sikre, at kommuner fra både Øst- og Vestdanmark er repræsenteret. Endvidere har det været et hensyn, at der både repræsenteres kommuner med stor befolkningstæthed og kommuner med flere mindre bysamfund spredt over større geografiske afstande. Dette ud fra en antagelse om, at bl.a. geografisk afstand mellem dagtilbud og grundskole og grundskole og ungdomsuddannelser kan have en betydning i forbindelse med overgangene.

Kriteriet vedrørende variation i nuværende anvendelse af digitale løsninger skal sikre, at kommuner, som både i højere og mindre grad anvender digitale løsninger, repræsenteres i undersøgelsen. Variation i forhold til, om kommunerne har etableret en ungeenhed, skal i relation til analysen af overgang mellem grundskole og ungdomsuddannelse bidrage til, at praksis for arbejdet med overgange og udfordringer, muligheder og behov afdækkes i kommuner, der har organiseret indsatsen i forhold til unge på forskellig vis. Der har dog i praksis været mindre forskelle på kommunerne i relation til, om der er etableret ungeenhed, idet alle medvirkende kommuner har en særlig organisering i forhold til de unge.

På baggrund af disse kriterier er en liste på 16 mulige deltagerkommuner præsenteret for og godkendt af KL. Den endelige udvælgelse af otte kommuner har herudover været betinget af kommunernes mulighed for deltagelse inden for undersøgelsesperioden.

De otte udvalgte kommuner fremgår af nedenstående Bilagstabel 1.2.

Bilagstabel 1.2 Oversigt over deltagerkommuner

	Deltagerkommuner i overgangen fra dagtilbud til grundskole	Deltagerkommuner i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse
Interview	Ishøj	Randers
	Aabenraa	Sorø
Workshop	Vejle	Skanderborg
	Frederikssund	Frederiksberg

De otte kommuner fordeler sig på fire, som indgår i analysen af overgangen fra daginstitution til grundskole, og fire, som indgår i analysen af overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. I

fire kommuner er der gennemført telefoninterview og i fire kommuner er der gennemført workshopper med fagprofessionelle. For begge overgange gælder det således, at der blev gennemført telefoninterview i to kommuner og afholdt workshopper i to kommuner.

Telefoninterview i fire kommuner

Formålet med de telefoniske interview er at afdække, hvordan overgangene tilrettelægges og opleves, hvilke koordinationsudfordringer de forskellige aktører oplever, samt hvilken rolle de digitale løsninger spiller. Derudover er de individuelle interview anvendt til at kvalificere spørgerammen til workshopper i kommunerne.

Ved udvælgelse af deltagere til interviewene er der lagt vægt på at sikre, at samtlige centrale aktører i overgangene er repræsenteret for således at sikre det analytiske fokus på bred inddragelse af ledere, fagprofessionelle og brugere og for at identificere de forskellige koordinationsudfordringer, som opleves i kommunerne.

Der er i alt foretaget 42 interview i de fire interviewkommuner, 18 interview for overgangen fra daginstitution til grundskole og 24 interview for overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Antal interview samt informanttyper fremgår af nedenstående Bilagstabel 1.3.

Bilagstabel 1.3 Oversigt over interviewpersoner

Informanttype		Overgang fra dagtilbud til grundskole	Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse
Skoleleder	Folkeskole	1	1
	Gymnasial uddannelse		1
	Erhvervsskole		1
Lærer	Folkeskole	3	3
	Gymnasial uddannelse		2
	Erhvervsskole		2
	VUC		1
	Produktionsskole		1
Pædagoger	Indskoling	3	
	Børnehave	2	
	Indskoling	2	
Forælder	Ungdomsuddannelse		1
Ung			2
Daginstitutionsleder børnehave		2	
Repræsentant PPR		1	1
Repræsentant familieafdeling		1	2
Repræsentant skoleforvaltning		1	2
Repræsentant dagtilbudsforvaltning		1	
Skolesundhedsplejerske		1	
UU-vejleder			3
Repræsentant jobcenter			1
I alt		18	24

Interviewene er gennemført med udgangspunkt i en struktureret interviewguide, hvis fokuspunkter er funderet i undersøgelsesspørgsmålene. Interviewguiden er tilpasset de to overgange og de forskellige interviewpersoner. Konkrete spørgeguides til de respektive deltagergrupper kan rekvireres ved henvendelse til forfatterne.

Alle interview blev foretaget telefonisk og er optaget med diktafon. Der er efterfølgende skrevet referat af interviewene. De interviewede har givet tilsagn til, at samtalen må anvendes i undersøgelsen, herunder til gengivelse af citater i anonymiseret form. Interviewene er efterfølgende kondenseret i datadisplays. Passager, hvori der henvises til konkrete kommuner, er godkendt særskilt af de medvirkende kommuner.

Workshopper med fagprofessionelle i fire kommuner

Formålet med workshopperne i kommuner har været at bringe forskellige aktører i relation til overgangene sammen til en fælles drøftelse af den nuværende praksis, styrker og udfordringer i arbejdet med overgangene. Vi har anvendt viden opnået fra de individuelle telefoninterview til at kvalificere spørgsmål og udarbejde cases og scenarier, som er anvendt til oplæg til drøftelserne på workshopperne. Der er afholdt en workshop i hver af de fire kommuner med deltagere tilknyttet kommunen.

I alt var der 56 deltagere på de fire workshopper med fagprofessionelle. Der deltog i alt 25 fagprofessionelle på de to workshopper vedrørende overgangen fra daginstitution til grundskole. I alt 31 fagprofessionelle deltog på de to workshopper om overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. En bredere deltagerkreds var inviteret, men det var ikke i alle tilfælde muligt for de inviterede at frigøre tid til deltagelse, ligesom der var enkelte afbud på selve dagen for afholdelse af workshopperne. Eksempelvis deltog der kun en socialrådgiver og en sundhedsplejerske på den ene af to workshopper om overgange fra dagtilbud til grundskole. Generelt set var fordelingen af deltagere på workshopperne dog tilfredsstillende i forhold til at få belyst spørgsmålene fra forskellige vinkler i dialog mellem de centrale aktører.

Nedenstående Bilagstabel 1.4 viser en oversigt over deltagere på workshopperne.

Bilagstabel 1.4 Oversigt over deltagere i de fire workshopper med fagprofessionelle

Informanttype		Overgang fra dagtilbud til grundskole	Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse
Skoleleder	Folkeskole	2	2
	Gymnasial uddannelse		2
	Erhvervsskole		2
	Efterskole		1
Lærer	Folkeskole	2	3
	Gymnasial uddannelse		5
	Erhvervsskole		2
	VUC		2
Pædagogisk personale	Produktionsskole		2
	Indskoling	3	
Daginstitutionsleder børnehave	Børnehave	3	
		3	
Repræsentant PPR	2	2	
Repræsentant familieafdeling	2	2	
Repræsentant skoleforvaltning	1	2	
Repræsentant dagtilbudsforvaltning	3		
Dagtilbudschef	1		
Repræsentant sundhedsforvaltning	1		
Skolesundhedsplejerske	1		
UU-vejleder		2	
Repræsentant jobcenter		2	
Socialrådgiver i Skole/dagtilbud	1		
I alt		25	31

Workshopperne med fagprofessionelle er afviklet efter en detaljeret drejebog, og drøftelserne er opdelt i to temaer: Først en drøftelse af typiske overgangsforløb og koordinationsudfordringer. Dernæst en drøftelse af erfaringer med og uopfyldte behov i forhold til digitale løsninger i relation til overgangene.

Til at facilitere drøftelserne om typiske overgangsforløb og koordinationsudfordringer er metoden "Servicerejsen"²⁶ anvendt. Her tager deltagernes drøftelser udgangspunkt i et visuelt overblik over borgerens rejse gennem overgangen fra daginstitution til grundskole eller fra grundskole til ungdomsuddannelse. Der blev konstrueret en servicerejse for en familie med og en familie uden særlige behov. Dette visuelle overblik er baseret på cases, som er kvalificeret gennem de individuelle interview og interessentworkshopperne.

Alle workshopper er optaget med diktafon, og der er efterfølgende skrevet referat af workshopperne. De deltagende har givet tilsagn til, at udsagn og drøftelser må anvendes i undersøgelsen, herunder til gengivelse af citater i anonymiseret form. Passager, hvori der henvises til konkrete kommuner, er godkendt særskilt af de medvirkende kommuner.

²⁶ <http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse>

Analyse af data fra interview og workshops i kommunerne samt interessentworkshops

Analysen er foretaget med udgangspunkt i kondenserede datadisplay udarbejdet på baggrund af referater fra de telefoniske interview og referater fra workshopperne. Data fra referater af interview og workshops er kondenseret ud fra undersøgelsesspørgsmålene. Data, der herefter ikke havde fundet plads i datadisplay, er efterfølgende analyseret og kategoriseret med henblik på at sikre inklusion af al data (jf. også Dahler-Larsen, 2010). I analysefasen har vi således fokuseret på både at beskrive perspektiver på de allerede opstillede temaer og undersøgelsesspørgsmål, men også på at have en analytisk åbenhed over for temaer og problematikker, som informanterne bringer frem i interviewene, jf. undersøgelsens eksplorative sigte.

I rapporten anvendes citater fra interview og workshops i anonymiseret form. Citaterne anvendes til at give eksempler og forklaringer på undersøgelsens fund. Citater er udvalgt for at være typiske eller særligt sigende for undersøgte forhold og fundet ved hjælp af optagelser af interview og workshops.

Fund gjort under interessentworkshops samt interview med de deltagende kommuner er løbende blevet anvendt til revidering og præcisering af overblik over centrale digitale løsninger.

Bilag 2 Centrale digitale løsninger

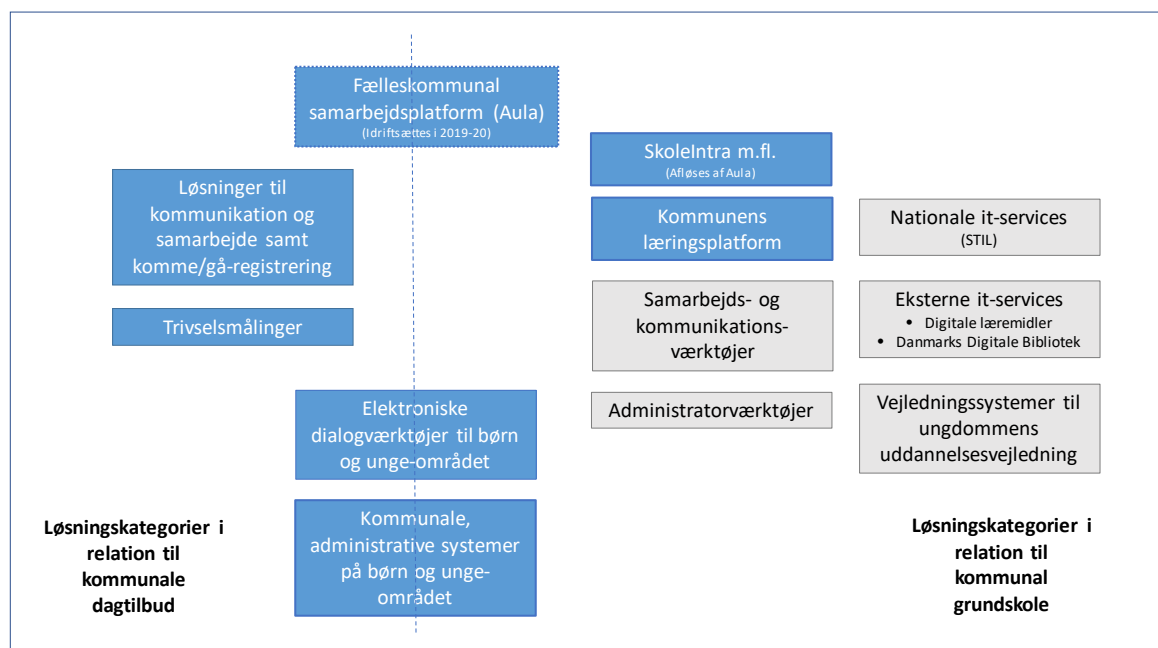
Formålet med dette bilag er at præsentere et overblik over forskellige kategorier af løsninger til digital understøttelse af koordinering og videndeling mellem dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. Kategorier af løsninger inden for dagtilbud og grundskoler præsenteres i første afsnit, og kategorier af løsninger i forhold til UU-vejledningen og ungdomsuddannelser beskrives i andet afsnit. Bilaget er udarbejdet i sensommeren 2017 på baggrund af desk research af løsninger til digital understøttelse samt interview. Det skal bemærkes, at løsninger inden for grundlæggende it ikke er medtaget, om end der er tale om en gråzone, idet eksempelvis Office 365 og G Suite tilbyder en bred vifte af muligheder for deling af dokumenter, samarbejds- og kommunikationsværktøjer m.m.

Løsningsoverblik – dagtilbud og grundskoler

I dette afsnit præsenteres et overblik over de forskellige kategorier af løsninger til digital understøttelse af dagtilbuds- og grundskoleområdet.

Nedenstående Bilagsfigur 2.1 giver et overblik over de centrale kategorier af digitale løsninger inden for henholdsvis dagtilbudsområdet og det kommunale grundskoleområde og deres snitflader:

Bilagsfigur 2.1 Centrale kategorier af digitale løsninger, dagtilbud og grundskole

Note: Blå: Løsningen vurderes at være central for genstandsfeltet
Grå: Løsningen vurderes at være relevant for genstandsfeltet
Kilde: Egen tilvirkning

Som det fremgår af Bilagsfigur 2.1 ovenfor, vurderes løsningskategorierne markeret med blå at være de mest centrale i relation til koordinering og samarbejde om børns overgange fra dagtilbud til grundskole. Nedenfor beskrives de enkelte kategorier nærmere, og der redegøres for, i hvilken grad de enkelte løsningskategorier vurderes at være relevante i forhold til den overordnede problemstil-

ling med at sikre bedre sammenhænge på tværs. Først beskrives de mest centrale løsningskategorier i relation til samarbejde om børns overgange fra dagtilbud til grundskole (de blå kasser). Det drejer sig om:

- Løsninger til kommunikation og samarbejde samt komme/gå-registrering (dagtilbud)
- Trivselsmålinger og sprogvurdering (dagtilbud)
- Fælleskommunal samarbejdsplatform (grundskole/dagtilbud) Aula
- Elektroniske dialogværktøjer til børne- og ungeområdet
- Kommunale administrative systemer (grundskole/dagtilbud)
- Skoleintra (grundskole)
- Kommunens læringsplatform (grundskole).

Herefter skitseres indholdet af relevante, men mindre centrale løsninger i relation til overgangen mellem dagtilbud og grundskole:

- Samarbejds- og kommunikationsværktøjer (grundskole)
- Administratorværktøjer (grundskole)
- Nationale it-services
- Eksterne it-services.

Centrale løsningskategorier i relation til samarbejde om børns overgange

Løsninger til kommunikation og samarbejde samt komme/gå-registrering, dagtilbudsområdet

Denne kategori omfatter en bred vifte af løsninger på dagtilbudsområdet med det primære fokus at understøtte kommunikation mellem institution og hjem om praktiske forhold som aflevering og afhentning af børn, information om aktiviteter i daginstitutionen samt behov i relation til barnets påklædning mv. Fokus for løsningerne i kategorien er digital understøttelse af koordinering og kommunikation.

Trivselsmålinger og sprogvurderinger, dagtilbudsområdet

Denne kategori omfatter digitale løsninger til understøttelse af gennemførelse, dokumentation og opfølgning på trivselsmålinger og vurderinger af børnehavebørns sprog. Kategorien ligger i forlængelse af og er i nogen grad overlappende med kategorien for løsninger til kommunikation og samarbejde samt komme/gå-registrering.

Den fælleskommunale samarbejdsplatform "Aula", grundskole og dagtilbud

KL står for programledelsen i forbindelse med initiativet, og KOMBIT har fået til opgave at kravspecifere og indkøbe Aula.

Ifølge KOMBIT vil Aula "fra 2019 give elever, pædagogisk personale og forældre adgang til informationer fra skolen og dagtilbud. Aula erstatter folkeskolernes brug af SkoleIntra og bliver fremtidens kommunikationskanal i folkeskoler og SFO'er i alle landets kommuner og desuden i dagtilbud i 94 kommuner. Aula kommer i drift i skolerne efter sommerferien 2019."²⁷

Aula vil dermed fremadrettet kunne bidrage til at smidiggøre den digitale overgang fra dagtilbud til grundskole, da alle 98 kommuner tager Aula i brug på skoleområdet samtidig med – som nævnt

²⁷ <https://www.kombit.dk/Aula>

ovenfor – at 94 kommuner frivilligt har tilsluttet sig brug af Aula på dagtilbudsområdet. Med Aula i brug på begge områder etableres der således gode rammebetingelser for den digitale understøttelse af overgangen. Flere af de interviewede vurderer endvidere, at den store tilslutning fra kommunerne til brug af Aula på tværs af dagtilbud og grundskolen på længere sigt kan føre til, at man i endnu højere grad ønsker at udnytte de datamæssige synergier ved at have en samlende digital platform på tværs af områderne.

Elektroniske dialogværktøjer til børn og unge-området

Der findes en række digitale løsninger på markedet i dag, som har til formål at smidiggøre kommunikationen om et barn i de tilfælde, hvor der er behov for koordineret samarbejde mellem flere forskellige fagpersoner i kommunen på tværs af forvaltninger, og disse kan eksempelvis understøtte videndeling om eventuelle sociale problemer samt om sociale indsatser.

Kommunale administrative systemer på børn og unge-området, dagtilbud og grundskole

Løsningerne i denne kategori dækker over digitale løsninger til studieadministrative formål som eksempelvis indskrivning, skemalægning, registrering af fremmøde med videre, og disse løsninger kan have betydning for at opnå bedre sammenhæng på tværs, eksempelvis fremmødeoplysninger.

Skoleintra

Skoleintra udfases når Aula, jf. ovenfor implementeres fra 2019. Kategorien Skoleintra dækker over et kompleks af løsninger, der har til formål at understøtte kommunikation og samarbejde mellem skole og elever (SkoleIntra og ElevIntra), mellem skole og hjem (ForældreIntra) og mellem personale på skolen (PersonaleIntra), herunder elevplaner mv. Løsningskomplekset er af historiske årsager den dominerende løsning på området i grundskolen, men fra august 2019 vil Aula løfte behovet på skoleområdet.

Kommunens læringsplatform

Ifølge KL defineres en læringsplatform således: "En læringsplatform er en digital platform, der skal anvendes af elever, pædagogisk personale og forældre i elevens læringsproces og det daglige arbejde på skolerne." ²⁸

Den enkelte kommune skal selv anskaffe sig en læringsplatform og sikre, at den indeholder de rette funktionaliteter og opfylder en række fællesoffentlige standarder. ²⁹ Der skal bl.a. være mulighed for dataudveksling mellem både samarbejdsplatform og nationale services, der omfatter Fælles mål, EMU, materialeplatform, Nationale test, Optagelse.dk, Datavarehus og Afgangsprøver.

Læringsplatformene giver således elever, forældre, pædagogisk personale og ledere adgang til en lang række digitale funktioner, der understøtter elevens læring, herunder læringsforløb, elevplaner, mål og resultater.

²⁸ <http://www.kl.dk/Kommunale-opgaver/Born-og-unge/Digitalisering/Brugerportalsinitiativet/Laringsplatform/>

²⁹ KL Notat om Status på Brugerportalsinitiativet, januar 2016, http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_76757/cf_202/Status_p-brugerportalsinitiativet.PDF

Mindre centrale men relevante løsningskategorier i relation til samarbejde om børns overgange

Samarbejds- og kommunikationsværktøjer

Denne meget brede kategori dækker over alle former for digitale værktøjer, der bruges i undervisningen, og som potentielt kan bruges til at formidle kommunikation i forbindelse med undervisningssituationen. Da en lang række af de konkrete digitale værktøjer, som lærere og elever anvender i undervisningen, som fx sociale medier, YouTube og lignende, har indbyggede beskedfunktioner, falder disse løsninger ind under denne kategori. I praksis forventes det dog, at vigtig kommunikation vil finde sted i regi af SkoleIntra og på sigt den fælleskommunale samarbejdsplatform Aula, og at elevernes vigtige faglige frembringelser vil blive forvaltet i regi af læringsplatformens portfolio-funktion.

Administratorværktøjer

I denne kategori findes løsninger primært af teknisk karakter, der har til formål at understøtte de teknisk ansvarlige i den kommunale skoleforvaltning med at udføre opgaver i relation til systemadministration, herunder give adgang til at rette i systemets opsætning, oprette nye brugerkonti m.m.

Nationale it-services (STIL)

En del af den fællesoffentlige infrastruktur, her benævnt nationale it-services på skoleområdet, administreres af Styrelsen for It og Læring (STIL) og har bl.a. til formål at understøtte lovpligtige indberetninger og prøver samt stille national viden til rådighed på grundskoleområdet. Den fællesoffentlige infrastruktur omfatter for det første fælles login- og brugerstyring, som det i dag kendes fra UNI-Login, der anvendes bredt på skoleområdet. For det andet omfatter det en serviceplatform, som stiller en række nationale tjenester til rådighed, fx nationale test, Fælles Mål mv., så disse kan integreres i de kommunale løsninger.

Eksterne it-services: Digitale læremidler og bibliotekssystemer

Denne kategori omfatter dels adgang til relevant undervisningsmateriale via Danskernes Digitale Bibliotek og dels samtlige øvrige digitale læremidler, som forlagene stiller til rådighed til brug i undervisningen (fx Fagportaler.dk, Condidact.dk, ClíoOnline.dk, Restudy.dk, Skoletube.dk og Ali-neo.dk).

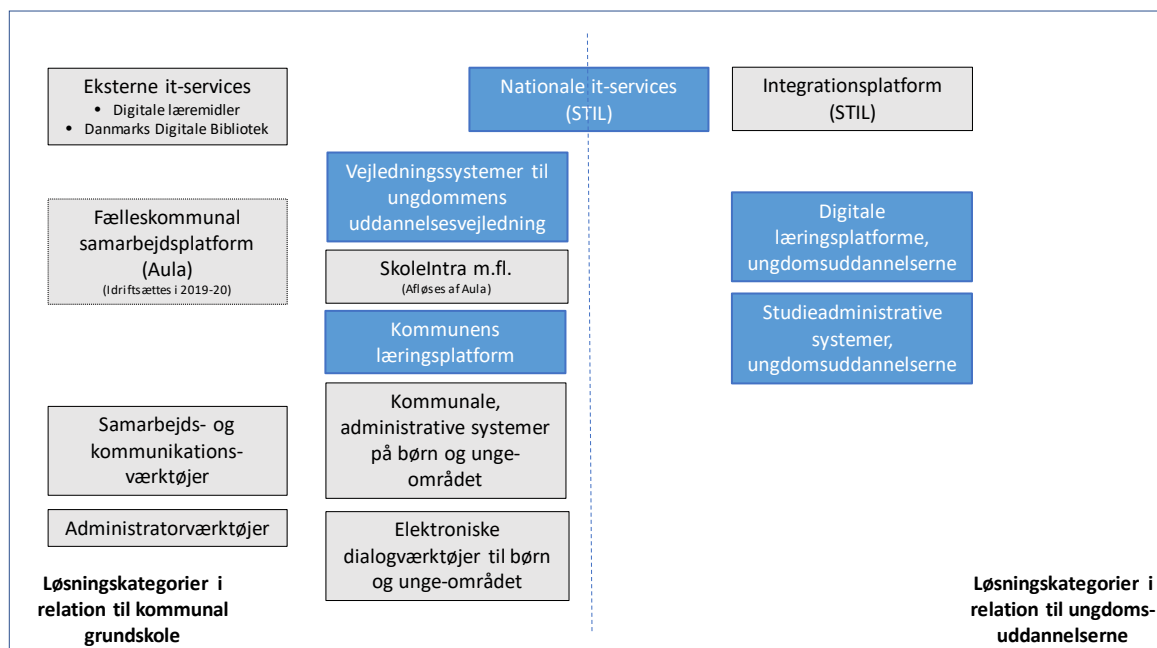
Digitale læremidler er en fællesbetegnelse for de mange forskellige materialer, it-værktøjer, informationssamlinger mv., der kan distribueres og anvendes på bærbare, mobile enheder mv. Der er tale om en meget bred samling af undervisnings- og læremidler, som omfangsmæssigt rækker fra det digitale opgaveark til store interaktive systemer og internetressourcer. De digitale læremidler tilgås i læringsplatformen og kombineres forskelligt (sammen med traditionelle "analoge" læremidler) til læringsforløb.³⁰

Løsningsoverblik – ungdomsuddannelser og UU-vejledningen

I dette afsnit præsenteres et overblik over kategorier af løsninger til digital understøttelse af ungdomsuddannelserne, og de væsentligste af disse gennemgås nærmere. Nedenstående Bilagsfigur 2.2 giver et overblik over de centrale kategorier af digitale løsninger på ungdomsuddannelserne og deres placering i relation til det tilstødende kommunale grundskoleområde:

³⁰ <https://backend.folkeskolen.dk/~3/8/offentlignotatombrugerportalsinitiativet.pdf>

Bilagsfigur 2.2 Centrale løsninger, ungdomsuddannelse

Note: Blå: Løsningen vurderes at være central for genstandsfeltet
 Grå: Løsningen vurderes at være relevant for genstandsfeltet
 Kilde: Egen tilvirkning

Det er kendetegnende for overgangen, at kommunernes eksisterende oplysninger om eleverne, der er registreret i løsninger som elektroniske dialogværktøjer, ikke overføres til ungdomsuddannelsernes systemer.

I det følgende beskrives de kategorier af løsninger, der optræder i ovenstående systemlandskab, og som ikke er beskrevet i afsnittet for dagtilbud og grundskole. Det drejer sig om:

Centrale løsningskategorier (blå kasser):

- Nationale it-services: fællesoffentlig infrastruktur
- Vejledningssystemer til Ungdommens Uddannelsesvejledning
- Digitale læringsplatforme, ungdomsuddannelserne
- Studieadministrative systemer, ungdomsuddannelserne

Relevante løsningskategorier (grå kasser):

- Integrationsplatform (STIL).

Centrale løsningskategorier

Nationale it-services: fællesoffentlig infrastruktur

Det er generelt kendetegnende, at den udveksling af data, der finder sted fra grundskoleområdet til ungdomsuddannelserne, er formaliseret og sker i regi af de nationale it-services. Der er primært tale om oplysninger udvekslet i forbindelse med de unges optagelse på uddannelserne, herunder UPV og Ungedatabasen, der rummer data om unges uddannelse og beskæftigelse til brug for vejled-

ningsindsatsen på jobcentre og UU-centre, mv., mens mange af de andre oplysninger, der genereres i kommunens læringsplatform og evt. andre løsninger, generelt ikke overføres til ungdomsuddannelsernes løsninger.

Det er især værd at hæfte sig ved sammenhængen mellem Optagelse.dk og kommunernes eksisterende læringsplatforme. I forbindelse med overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse skal grundskolelærerne udfylde og indsende en lovpligtig Uddannelsesparathedsvurdering (UPV), som bl.a. rummer faglige og sociale vurderinger af eleven. Disse udfyldes i regi af skolernes UU-vejledningsværktøjer, som står for integration og udveksling af data til Optagelse.dk, hvorfra oplysningerne fordeles til de relevante parter, dvs. Ungdommens Uddannelsesvejledning og evt. en modtagende institution.

Vejledningssystemer til Ungdommens Uddannelsesvejledning

UU-centrene råder over en række digitale løsninger, som dels har til formål at understøtte deres interne sagsbehandling, og dels har til formål at formidle information og viden til de uddannelsessøgende unge. Det vurderes, at denne kategori af digitale løsninger er relevant i forhold til at belyse udfordringer og muligheder ved overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Digitale læringsplatforme, ungdomsuddannelserne

Det er generelt kendetegnende for de læringsplatforme, der anvendes på ungdomsuddannelserne, at de oftere er mere klassiske Learning Management Systemer (LMS) med hovedvægten lagt på kommunikation og opgaveindlevering og i mindre grad rummer oplysninger om læringsmål, elevplaner, trivsel og lignende. Tilsvarende er de administrative løsninger på området som hovedregel rettet mod den enkelte undervisningsinstitution snarere end mod en kommunal skoleforvaltning eller tilsvarende.

Studieadministrative systemer, ungdomsuddannelserne

De studieadministrative løsninger skal primært understøtte skolernes daglige studieadministrative arbejde digitalt, herunder lovpligtige indberetninger til Undervisningsministeriet og eventuelle øvrige myndigheder (Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag).

Markedet for administrative systemer til ungdomsuddannelserne er kendetegnet ved et mindre felt af løsninger, hvilket i nogen grad skyldes, at mange løsninger til eksempelvis erhvervsuddannelserne (EASY) tidligere har været leveret af Styrelsen for It & Læring, men i dag er givet fri.

Mindre central, men relevant løsningskategori

Integrationsplatform (STIL)

Integrationsplatformen samler data fra tjenester under Undervisningsministeriet og Styrelsen for It og Læring og omfatter bl.a. Fælles Mål (omfatter de mål, som Undervisningsministeriet har udpeget som nationale mål for undervisning i grundskolen), Materialeplatformen (indeholder beskrivelser og metadata af alle læringsmaterialer, der bl.a. gør materialerne søgbare), De nationale test (omfatter data om testresultater for den enkelte elev) m.fl.